

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

УДК 811.111'25=161.2:791.22

НУБІП України

Погоджено
Декан гуманітарно-педагогічного
факультету,
кандидат філософських наук, доцент
Савицька І.М.

Допускається до захисту
Завідувач кафедри іноземної
філології і перекладу,
доктор педагогічних наук, професор
Амеліна С.М.

« »

2023 р.

« »

2023 р.

НУБІП України
МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему: «ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ
КОМІЧНОГО У СІТКОМАХ 90x-2000x РОКІВ ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ
ПЕРЕКЛАДУ»

НУБІП України

Спеціальність 035 «Філологія»

Спеціалізація 035.041 «Філологія (германські мови та літератури(переклад
включно), перша – англійська)»

Магістерська програма «Англійська мова та друга іноземна мова»

Програма підготовки: освітньо-професійна

НУБІП України

Виконала

Кривчук Вікторія Михайлівна

НУБІП України

Керівник магістерської роботи _____ Чернікова О.І, к.філ.н., доцент

НУБІП України
КИЇВ – 2023

ЗМІСТ

Вступ.....	с. 3
Розділ 1. Теоретичні аспекти дослідження лексико-семантичних засобів вираження комічного у ситкомах	с. 6
1.1 Наукові погляди на поняття «комічне» та його вплив на життя людини.. 6	
1.2 Філософські погляди на природу сміху.....	с. 10
1.3 Сучасні погляди на різновиди комічного	с. 15
1.4 Засоби вираження комічного	с. 20
1.5 Наукові дослідження комічного та особливостей його перекладу	с. 26
1.6 Поняття про «ситком» та його особливості	с. 32
Висновки до Розділу I	с. 36
Розділ 2. Лексико-семантичні засоби вираження комічного	с. 37
2.1 Джерела матеріалів та їх науковий аналіз	с. 37
2.2 Засоби художньої образності як інструменти створення комічного ...	с. 42
2.3 Значення окремих категорій лексичних одиниць у творенні комічного.. 50	
2.4 Числівники та алогізми, як засоби творення комічного у текстах	с. 56
2.5 Отримані результати та їх статистична обробка	с. 62
Висновки до розділу 2.	с. 64
Розділ 3. Лексико-семантичні засоби вираження комічного як перекладацька проблема	с. 65
3.1 Особливості перекладу лексико-семантичних засобів комічного	с. 65
3.2 Аналіз особливостей перекладу оцінної та розмовної лексики, авторських неологізмів та лексичних повторів	с. 80
3.3 Перекладацькі прийоми відтворення лексичних повторів, числівників, алогізмів, топонімів і власних назв	с. 87
3.4 Аналіз отриманих результатів	с. 96
Висновки до розділу 3	с. 98
Загальні висновки	с. 99
Список використаних джерел	с. 104
Додатки	с. 109

ВСТУП

НУБІП України

Дана робота присвячена лексико-семантичним засобам вираження комічного у ситкомах 90х-2000х років та проблемам їх перекладу. У роботі досліджені основні прийоми створення комічного ефекту у ситкомах 90х-2000х років, особливості їх перекладу на українську мову та розглянуті основні перекладацькі проблеми.

Актуальність теми: Хоча комічне є предметом дослідження лінгвістів вже протягом багатьох років воно все ще залишається нерозв'язаною проблемою для перекладачів та вимагає пошуку певних закономірностей при виборі перекладацьких прийомів та стратегій.

Дослідження особливостей передачі комічного ефекту в ситкомах при перекладі на українську мову може сприяти успішній міжкультурній комунікації. Переклад комічного ускладнений різноманітністю його форм та проявів, а також національними особливостями. Такий переклад потребує індивідуального творчого підходу.

Об'єкт дослідження: комічне та його види, що вживаються у американських ситкомах 90х-2000х років.

Предметом дослідження виступають лексико-семантичні засоби відтворення комічного у мові персонажів англійських ситкомів 90х-2000х років та проблеми їх перекладу.

Мета роботи: Визначити лексико-семантичні засоби вираження комічного у мові – оригіналу та мові-перекладу. Встановити проблеми, що виникають під час перекладу ситкомів з англійської на українську мову.

Для досягнення мети нами сформовані основні завдання:

1. Визначити, що відноситься до поняття «комічного», «різновиди комічного» та «ситком».
2. Розглянути філософсько-наукові погляди на природу комічного та сміху.

НУБІП України

3. Розглянути основні лексико-семантичним засоби вираження комічного загалом та встановити, які з них використовуються у текстах оригіналу ситкомів та їх перекладу.

4. Встановити особливості перекладу реплік діалогів ситкомів та перекладацькі проблеми, пов'язані з цим.

5. Оцінити кількісно та якісно отримані результати дослідження.

Під час написання роботи ми застосовували методи лінгвістичного аналізу – загальнонаукові методи (дедукція, індукція, метод аналізу і синтезу, метод спостереження, порівняльний метод і метод узагальнення), основні методи лінгвістичного аналізу (функціональний метод, комплексний метод, описовий метод, зіставний метод, конструктивний метод, структурний метод (методи безпосередніх складників, дистрибутивного аналізу, трансформаційного аналізу, компонентного аналізу), кількісного (статистичного) метода) та часткові методи лінгвістичного аналізу (прагматичний метод та контекстуальний аналіз). На основі виявлених результатів формувались діаграми.

Матеріал дослідження складають 163 оригінальних та перекладених на українську мову діалогічних реплік персонажів, що містять 189 лексем з комічною семантикою, підібраних з американського ситкому 90-2000х років «Кенан і Кел».

Теоретична значимість роботи полягає у глибокому аналізі «комічного», його різновидів та всіх можливих засобів його вираження. Отримані нами напрацювання можуть в подальшому використовуватись у теоретичних дослідженнях з лінгвістично-стилістичних особливостей перекладу ситком.

Практична значимість дослідження пов'язана з можливістю використання отриманих результатів під час викладання мовознавства, перекладу, стилістики, підготовці спеціалістів з художнього перекладу, а також для написання наукових робіт.

Матеріали магістерської роботи апробовано на науковій конференції та відображені у наступних публікаціях: XXXV Міжнародної науково-практичної інтернет - конференції «Світові тенденції сучасних наукових досліджень», м.

Вінниця, 28 жовтня 2019 року. Тези: «Проблеми перекладу безеквівалентної лексики» (Вінниця, 2019). VI Міжнародна онлайн науково-практична студентська конференція «Світ мов і мови світу», м. Київ, 30 березня 2023р. Тези «Перекладацькі проблеми вираження комічного у ситкомах» (Київ, 2023).

Новизна роботи полягає у дослідженні особливостей передачі комічного саме при перекладі ситкому 90х-2000х років, розглянуті основні перекладацькі проблеми, які можуть виникнути при цьому. У дослідженні приймав участь ситком, який раніше не потрапляв у поле зору науковців та ще не був об'єктом лінгвостилістичних досліджень.

Структура та об'єм роботи. Дослідницька робота складається зі вступу, трьох розділів та підрозділів до них, висновків, списку літератури та додатків. Текст роботи складається з 110 сторінок. Список літератури вміщує 48 назв на українській та англійській мовах.

Ключові слова: комічне, ситком, лексико-семантичні засоби вираження комічного, проблеми перекладу.

РОЗДІЛ I ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИХ ЗАСОБІВ ВИРАЖЕННЯ КОМІЧНОГО У СИТКОМАХ

НУБІП України

1.1 Наукові погляди на поняття «комічне» та його вплив на життя людини

Загальновідомим є те, що комічне супроводжує людину протягом усього її життя та проникає в усі сфери людської діяльності. Цей феномен спостерігався в різні епохи, хоча ставлення до комічного відрізняються у кожній з них. Комічне розглядається як результат соціальних контактів та між людського спілкування.

Саме тому, дослідженням «комічного» займалися науковці різних наукових областей, зокрема філософії, соціології, мистецтвознавства, літератури, лінгвістики, психології та інших.

Поняття "комічне" та особливості його вираження науковці досліджують вже не одне десятиріччя, але все ще не існує однозначного наукового погляду на це. Складність створення єдиного загально визнаного твердження пов'язана перш за все, з різноманітністю проявів "комічного" та поглядів на саме поняття "комічне". Варто зазначити, що не лише кожен філософ та дослідник має власні погляди на поняття "комічного". У кожного народу та кожної людини існує власне визначення та особисте бачення "комічного" у буденних ситуаціях. Те, що є комічним для одної людини може бути зовсім не смішним або образливим для іншої. Все це створює складності для формулювання однозначного твердження та визначенні чітких проявів "комічного".

Літературознавчий словник-довідник під поняттям «комічне» вбачає ту своєрідну категорію естетики, що відтворює певний аспект естетичного сприйняття світу, який проявляється сміхом без страху, співчуття і пригнічення [15, с. 358.]. Під час огляду комічної ситуації людиною, відбувається інтуїтивний її аналіз та визначення невідповідності між недосконалим, негідним яке претендує називатись високим, досконалим. Створюється ситуація протиставлення протилежностей: брехня протиставляється правді, потворне - красивому та інше. Тож в комічному завжди присутні два елементи – позитивний

та протилежний йому - негативний, які протилежні один одному [15, с. 358; 26, с. 134].

Будь-яке відхилення від норми, абсурдність, недоречність створює комізм. Все шаблонне, механічне, що намагається видаватись за живе породжує комічний ефект [15, с. 359].

Мистецтво концентрує в собі різні варіативні прояви комічного у вигляді художніх, літературних, драматургічних та кінемаграфічних творів мистецтва. Для правильної інтерпретації комічного людина повинна мати достатньо розвинений естетичний смак.

Комічне, як особливий різновид повідомлення, може виражатися певною лексикою, ситуативними елементами, стилістичними фігурами, може вимагати додаткових знань, а також досить часто виражене імпліцитно.

На сприйняття комічного впливають індивідуальні особливості людини, можливість бачити та розуміти гумор. Властивість сприйняття гумору у кожної людини різна. Існують також власні суспільно-культурні особливості гумору у кожного народу, що відображаються в характерних рисах національного гумору. Розуміння змісту жарту та гра з його змістом складають основу для сприйняття комічного та відповідного сміхового реагування на нього [38].

Відомий британській науковець Ентоні Ешлі Купера, третій граф Шефсбері вважав, що гумор піднімає інтелектуальні здібності та знання людини на найвищий рівень, а почуття гумору розцінював як ознаку високо розвинутого інтелекту [23, с. 170].

Комічне, як естетична категорія, оцінює поведінку людей та різні суспільні явища, що не відповідають моральним ідеалам та засуджують їх у вигляді висміювання. Емоційні прояви на комічне можуть породжувати різні реакції від легкої усмішки до саркастичного сміху.

Загалом, не зважаючи на всі різноманітність типів комічного всіх їх можна об'єднати у особливий різновид імпульсної стимуляції, що викликає ментальне збудження та рефлекс сміху. Науковці-фізіологи вважають, що єдиним фізіологічним значенням цього рефлексу виступає знаття напруги [38].

Але варто пам'ятати, що не все смішне може бути комічним. Бурхливий сміх можуть викликати не лише комічні ситуації, а й просто життєрадісний настрій, лоскіт, захоплення, а також важкі нервово-емоційні потрясіння. Тому сміх не завжди може бути суспільною реакцією, але він завжди виступає як особистісна реакція.

Українська науковця О.Ю.Титаренко вважає, що на національні особливості гумору впливає життєво-історичний досвід кожної окремої держави [25, с. 18].

Практично всі філософи торкались теми комічного, але до XVIII століття вони не надавали гумору важливого суспільного значення. Першими філософськими роботами, в яких висувались думки про позитивний вплив гумору на життя людини були роботи британського філософа XVIII ст. Ентоні Ешлі Купера, третього графа Шефтсбері, та Серена К'єркегора - данського мислителя XIX ст. [23, с. 169].

Ентоні Ешлі Купера першим запропонував використовувати гумор для лікування меланхолії. Американська дослідниця Л.Амір підтримує такі заклики та вважає такі практики досить ефективними та оригінальними, а сміх та гумор факторами формування високої якості життя [23, с. 171]

Серен К'єркегор наділяє всекомічне захистними для людини властивостями насамперед від усього негативного впливу, пом'якшують людські страждання та допомагають їх витримати через сміхове відсторонення [23, с. 174]. Кепкування, за працями Ентоні Ешлі Купера, третього графа Шефтсбері – це особлива форма для випробовування істини, а сміх – це своєрідна відповідь на заблудження [23, с. 170-171]

Також серед науковців виділяють два типи гумору: гумор солідарності (supportive humour), який погоджується з тим, що висловлюється учасниками комунікативного процесу та є проявом ввічливості; та гумор суперництва, який виражає непогодження з висловлюваннями учасників комунікативної ситуації (contestive, competitive humour) [35, 37].

Згідно досліджень української науковиці Тетяни Стоянової, буває гумор

лінгвальний, коли смішними виступають слова героїв, та лінгвально-ситуативний, коли смішною є комбінація самої ситуації в яку потрапляють герої з їх словами. Лінгво-ситуативний гумор є більш характерним для англосмовної культури [24, с. 408].

Англійський теоретик Ентоні Ешлі Купера, третього графа Шефтсбері вважав сміх головним засобом звільнення від надлишку емоції [23, с. 171; 33; 34]. Бурхливі реакції сміху часто здаються не відповідними незначному стимулу, що їх викликає. Але варто мати на увазі, що сміх – це феномен, що звільнює від триггеру, може звільнити велику кількість накопичених емоцій, отриманих від різних, часто несвідомих, пригнічених джерел – страх, нудьга, незадоволення. Іншим фактором, що може посилити реакцію сміху, не відповідну комічному стимулу, є соціальна «заразливість», коли сміх ділиться з іншими емоційними проявами групової поведінки. Інакше кажучи, люди сміються, тому що їх емоції більш стійкі, ніж їх думки. З нейрофізіологічної точки зору це явище можна пояснити тим, що емоції діють через генетично стару, масивну симпатичну нервову систему та пов'язані з нею гормони, що впливають на все тіло людини, в той час як процеси концептуального мислення обмежуються неокортексом кори головного мозку [38].

Англійський філософ Олдос Хакслі писав: «Людина має нервову систему, що чудово пристосована до життя в часи наєсоліту, але не дуже підходить для сучасного життя. Таким чином, нашому організму властиво продукувати більше адреналіну, ніж ми потребуємо, тому ми або «пригнічуємо» себе та спрямовуємо руйнівні енергії всередину себе, або починаємо бити людей.» – власний переклад [36; 38].

Одже, під комічним розглядають філософсько-естетичну категорію, в основі якої лежать протиріччя, що залежать від певних соціальних чинників, а також від особливостей світогляду [14, с. 7].

Філософські погляди на комічне та його природу займають провідне місце в його вивченні та науковому осмисленні. За допомогою комічного перед людиною розкривається одна з найважливіших істин – почуття ідеального початку та довершеності. Природа сміху передбачає часте та різноманітне його застосування у житті людини. Комічне можна розцінювати і як виховальний чинник для соціуму. Необхідність комічного для повсякденного життя не варто знецінювати, адже сміх впливає на якість життя та знімає повсякденні стреси та напругу.

Філософські погляди на «комічне» різняться в залежності від століття. Перші роздуми про сутність комічного зародились ще у добу Античності та були описані філософами ще з часів Стародавньої Греції.

Загалом варто відмітити, що в цілому філософія негативно ставиться до гумору. Перш за все це пояснюється ірраціональністю та легковажністю комічного в протиставленні до серйозності та раціональності самої філософської науки. [23, с. 168]

Платон перший філософ, який виділив комічне як самостійну негативну категорію. Його вважають засновником філософії комічного. Він вважав все комічне негідним, потворним та протиставляв його серйозному. Платон вважав, що людина, яка сміється є носієм лише пороків. Він вважав сміх результатом злісті та ненависті над недоліками, падіннями та невдачами інших людей. Також Платон вважав комічне руйнівним явищем для підсвідомості, оскільки висміюванням можна принизити важливих для соціуму людей [26, с. 134].

Аристотель навпаки вважав, що комічне є джерелом веселощів та розваг, яке виникає в залежності від умов ситуації та не відображає нічого поганого, лише приносить короточасне задоволення. Сміх за Аристотелем, також пов'язаний з потворністю, приниженням та знеціненням людських помилок [2].

Цицерон пов'язував категорію сміху з підлістю та потворністю. Вважав недоцільним висміювати серйозні злочини, закоханих та жалюгідних людей.

Декарт вірив, що сміх – це прояв радощів, змішаних з подивом або ненавистю, або з ними обома. У переліку причин сміху Френсіс Бекон перше місце віддає знову ж так нетворності та фізичним вадам [38].

Англійський філософ Джон Локк у книзі «Досвід про людський розум» подає власне бачення різниці між смішним та дотепним. Смішне, на його думку, не зважаючи на причину, що його спровокувала, у будь-якій сфері діяльності повинен використовуватись доречно. Дотепність – взаємодія ідей, що викликає відчуття ейфорії та задоволення [26, с. 134].

Інший англійський філософ Герберт Спенсер розмірковував про ситуації, що провокують сміх. Він вважав, що сміх – це певна несумісність характерів, стан особистості, що впливають на психіку людини. За думкою Спенсера, комічне – це сила, що управляє свідомістю. В комічній ситуації людина в кінці отримує значно менше, ніж вона очікувала. [26, с. 134]

Сергій Рубінштейн розрізняв сміх трьох категорій: іронія, гумор та власне комічний. На його думку сміх – це результат розуміння невідповідності. Гумор, за думкою Рубінштейна, об'єднує сміх та симпатію, а недоліки маскують неповторне і позитивне. Гумор, за філософією Рубінштейна, сприймає реальність, яка не помічає негативних сторін та не надає їм якогось значення.

Позитивність гумору просуває вперед замасковані перевагами недоліки. З іронії виникає гумор. Іронія пояснює недосконалість та створює певного роду піднесений ідеал. На думку С. Рубінштейна, комічне взагалі не може існувати без почуття ідеальності. [26, с. 134]

Американський психолог Уільям Мак-Дугалл вважав, що сміх розвинувся у людей, як «протиотрута» від співчуття, захисна реакція від депресивного впливу людських недоліків [38].

Однак, незважаючи на велику кількість теоретичних думок з цього приводу, майже всі вчені мають одну спільну думку – емоції, які супроводжуються сміхом, завжди містять у собі елемент агресії. Психологи вбачають у агресії та побоюванні подвійний феномен, такий собі «агресивно-оборонний імпульс». Саме тому, типовою ситуацією для прояву сміху є момент раптового припинення

страху, пов'язаного з якоюсь уявною небезпекою. Наприклад, раптова зміна виразу обличчя маленької дитини від тривожного страху на щасливий сміх полегшення, коли маленька собачка спочатку сприймається як небезпека, а потім виявляється маленьким цуценям. Сміху від жарту притаманна та ж логічна структура [38].

Філософи різних епох через власні теорії намагались пояснити природу сміху. На сьогоднішній день не існує єдиної загально визнаної теорії, яка б пояснювала природу сміху та його місце в свідомості. Механізми природи комічного все ще залишаються не достатньо зрозумілими. Загалом в основу усіх

теорій комічного покладають умови виникнення комічного та заборони, що гальмують реакцію сміху. [26, с. 134]

Одну з найбільш відомих класифікацій теорій смішного в філософії запропонував Дейвид Монро (1911–2001) у своїй книзі «The Argument of Laughter» (1951 р.). На його думку всі погляди на природу сміху можна розділити на три основні взаємодоповнювальні теорії [39; 48]:

1. теорії невідповідності (The Incongruity Theory) – філософи якої вбачають сміх у раптовому усвідомленні невідповідності між результатом ті очікуванням, між реальним об'єктом та поняттям.

2. теорії зверхності (The Superiority Theory) – філософи, що належать до якої, вбачають у сміху задоволення від зверхності над невдахою, кенкування з нього.

3. теорії полегшення, або теорія втішання (The Relief Theory) – філософи – послідовники якої вбачають у сміху результат зняття напруги та полегшення, наприклад від страху [23, с. 171, 39; 48]

Іммануїл Кант вважав, що причина сміху – раптове перетворення напруги очікування в ніщо. Герберт Спенсер, англійський філософ XIX століття, підтримував цю ідею. Фрейд додав теорію гумору Спенсера до своєї власної, акцентуючи на звільненні пригнічених емоцій підчас сміху. Фрейд також намагався пояснити, чому не використана енергія повинна бути відпрацьована саме таким чином [38].

Бергсон вважав негнучкість, статичність (inelasticity, rigidity), предметами сміху, а гумор – прямим опонентом для будь-якої механічної одноманітності. [23, с. 172]

Британській психолог та філософ XIX століття Олександр Бейн вважав, що у будь-чому, де людина може досягти переваги над суперником або збентежити опонента присутні очевидні ознаки до сміху [38].

Засновниками теорії полегшення вважаються Ентоні Ешлі Купер, третій граф Шефстбері, Герберт Спенсер та Зигмунд Фрейд [23, с. 172; 39, с. 354; 48]

На думку Фрейда вигини куточків рота, подібні до того, які виявляються під час сміху, також спостерігаються у немовлят після вдалого та насиченого годування, коли вони засинають. У цьому первісному відчутті приємного насичення Фрейд вбачає зв'язок між усмішкою – основне явище, що спостерігається під час сміху та його подальшим зв'язком з іншими приємними

процесами зняття напруги. Іншими словами, м'язові скорочення посмішки, як найбільш ранні вирази полегшення від напруги в подальшому будуть слугувати каналами найменшого спротиву. Аналогічним чином вибухові видихи сміху, схоже, призначені для «видиху» надлишкової напруги та жести збудження, що їх супроводжують, очевидно виконують ту ж саму функцію. Пам'ять має

властивість зберігати емоції минулого досвіду, тому посмішка лише при появі коміка на сцені виникає від суміші спогадів та очікувань. Підсумовуючи вище зазначені два аспекти, можна зробити наступний висновок: раптове припинення «напруги очікування» призводить до того, що накопичена емоція, лишається свого «об'єкта», залишається висіти в повітрі та розряджається сміхом [38].

З Фрейд вважав, що насмішки залучають інших на бік того, хто сміється [32, с. 7].

Що стосується іронії, хотілося б відмітити неоднозначність філософських поглядів на неї. Серед філософів античності з іронією пов'язаний більше за інших Сократ. У своїх диспутах Сократ любляв іронізувати з метою пізнання істини та ставлення під сумнів знання людини загалом [30, с. 6-7].

Німецький теоретик Фрідріх Шлегель розглядав іронію двох видів – романтичну та риторичну. На думку вченого, риторична іронія має на меті

демонструвати себе та справляти враження на співрозмовника. Романтична іронія за філософом – це справжня іронія, котра є «передумовою» для творчої діяльності, потік серйозних думок, пародії в жартах та дотехах. На думку

Шлегеля романтична іронія присутня в різних відсоткових відношеннях у всіх мистецьких творах проявляється, зокрема у творчості письменників різного часового діапазону – від Сократу аж до Сервантеса та Шекспіра [30, с. 7].

Філософи Ніцше, К'єркегор, Гегель вважали що іронія порушує усі етично-естетичні принципи, руйнує закладене бачення світу і є небезпечною для людини. Такі негативні погляди перетворили іронію у прихований обман та бляннювання [20, с. 7].

Теоретики періоду постмодернізму вбачають в іронії єдиний можливий засіб існування, котрий дає можливість людям весь час сумніватися у власній істині, дає змогу іншим доводити власні погляди, проте все ж таки залишати їх погляди остаточно недоведеними [20, с. 7].

Висловлювання власних думок людина здійснює через мову. Мовний засіб підбирається і застосовується в залежності від намірів комунікації з метою активації відповідних фреймів у свідомості співрозмовника. Українська

лінгвістка Болдирева Анжела Євгеніївна у своїх роботах стверджує, що найчастіше комічний ефект створюється за рахунок несподіваної «зміни неспоріднених фреймів» та «несподіване накладання фреймів». Яскравість комічного ефекту на думку науковиці визначається віддаленістю фреймів за їх спорідненістю – чим віддаленіше вони будуть тим яскравіший комічний ефект

[4, с. 13].

НУБІП УКРАЇНИ

НУБІП УКРАЇНИ

1.3 Сучасні погляди на різновиди комічного

НУБІП УКРАЇНИ

Під комічним мають на увазі особливий різновид емоційної критики

суспільних подій та явищ, що відображає докір та невдоволення у вигляді сміху та насмішки. Мовознавиця Шумейко Олена Анатоліївна вбачає у «комічному» родовий термін на позначення усього, що може проковувати сміх [30, с. 4].

НУБІП УКРАЇНИ

Сучасні мистецькі прийоми, що здатні створювати комічний ефект

поділяють на вербальні та не вербальні. До вербальних належить – подвійний сенс, гра слів, применшення, перебільшення. До невербальних відносять –

НУБІП УКРАЇНИ

міміка, смішні ситуації, положення та жести.

Дослідженням категорійних різновидів комічного – іронії, сатири і гумору – займалась велика кількість зарубіжних та вітчизняних науковців. Деякі з них розрізняють ступеневий перехід від гумору до жарту, від жарту до насмішки, від насмішки до іронії, від іронії до сарказму, та від сарказму до сатири [17, с. 235; 38].

НУБІП УКРАЇНИ

Однак, на сьогоднішній день науковці не мають єдиної думки відносно

кількості різновидів комічного. Переважно виділяють чотири основні види комічного: гумор, сатиру, сарказм та іронію. Нами були розглянуті визначення

НУБІП УКРАЇНИ

найбільш уживаних видів комічного. Для цього ми використовували

літературознавчий словник-довідник.

Найпоширенішим різновидом комічного з впевненістю вважається гумор.

Гумор – це різновид комічного, що відображає смішне в життєвих явищах і людських характерах. Гумор – це добродушне висміювання рис характеру та певних людських недоліків, на відміну від злушального висміювання сарказму та сатири [15, с. 173].

НУБІП УКРАЇНИ

В сучасному суспільстві термін «гумор» використовують по відношенню до будь-чого смішного. Варто зазначити, що гумор достатньо широко представлений у ситкомах та характеризує американську сміхову культуру.

НУБІП УКРАЇНИ

На думку української мовознавиці Шень О.Б., гумор притаманний усім народам та культурам, але у своєму прояві має національні риси. Загалом, вибору

тем для осміювання сприяють національні особливості світовідчуття. На формування національних сміхових особливостей впливають – історичні події, соціально-політичний устрій, менталітет народу, культурні традиції та інше [29, с.7].

На думку Самохіної В.О. чорний гумор є прикладом застосування ціннісних аномалій для створення ефекту комічного за рахунок співставлення цих суперечливих цінностей [19, с. 18].

Мовознавиця Болдирєва Анжела Євгенівна вважає, що ставлення до гумору все ще неоднозначне, оскільки українські науковці вбачають у гуморі різновид комічного, цим самим розглядаючи його як вузьку категорію на відміну від дослідників зі США та країн Західної Європи, які уподібнюють «гумор» до загального терміну «комічне», надаючи категорії гумору ширшого значення [4, с. 3].

Під іронією, окрім виду комічного, також розуміють художній троп, який виражає критично-глузливе ставлення автора до чогось. В естетистиці іронію розглядають, як фігуру під назвою «антифразис», яка відображає протилежне значення висловлювання у контексті. Іронію розглядають як замасковану насмішку [15, с. 313]. Семків Ростислав Андрійович розглядає іронію як інструмент авторського інакомовлення та різновид своєрідного авторського бачення подій через приховану насмішку [20, с.3, 6].

Яновська Г.В. також виокремлює іронію як окрему самостійну категорію комічного, а також підкреслює її суб'єктивний характер [32, с.6]. Науковиця впевнена, що під час лінгвістичного аналізу іронії необхідно брати до уваги позамовний контекст – свідомість автора та читачив, а також загальну ситуацію. Яновська Г.В. розглядає іронію, як феномен когнітивний, розглядає лінгвістичні засоби, що притаманні саме іронії, та процеси мислення, які відображені в цих мовних засобах [32, с.7]. У деяких випадках іронію використовують, як сміховий засіб для зміни картини світу [32, с.13].

У своїх роботах Андрієнко Т.П. стверджує, що іронія здатна передавати різну інформацію та по-різному впливати на комунікантів, оскільки у ній одночасно

закладені позитивний чи негативний емоційний вплив на комуніканта та особистісне самовираження мовця. На думку Андрієнко Т.П., іронія може застосовуватись з метою «контролю відносин між співрозмовниками» - з метою демонстрації тісних відносин, а також з метою скорочення міжособистісної дистанції [1, с.12].

Шонь О.Б. та Калита О.М. розділяють іронію на ситуативну та асоціативну [29, с.10; 9, с. 8]. Ситуативна іронія – явна іронія, яка виникає в результаті контрастів між безпосередніми значеннями слів та загальним контекстом ситуації. Ситуативна іронія загалом використовується поміж системи інших стилістично об'єднаних прийомів і засобів для відтворення іронічного змісту, та зрідка використовується ізольовано [9, с. 13]. Асоціативна іронія – прихована іронія, яка виявляється у мегаконтексті, з поступовою реалізацією прихованих значень. На думку Шонь О.Б. для створення асоціативної іронії застосовують алюзії, цитації та різновиди повторів [29, с.10]. Калита О.М. вважає, що фонові знання читача допомагають йому правильно розуміти асоціативну іронію [9, с. 13].

Сарказм – це особливо дошкульна, викривальна насмішка, переповнена презирства та крайньої ненависті [15, с. 611]. На відмінно від добродушного гумору та іронії прихованої насмішки, сарказм характеризує, як гнівну насмішку, яка завжди виражається прямо. Об'єктом сарказму частіше за все слугують аморальні та різко негативні речі [15, с. 611].

На відміну від гумору та іронії, сарказм наділений негативною конотацією. Особливою рисою сарказму є те, що він може виражатися лише у вербальній формі. Мета сарказму - завдати певного душевного болю, морально зачепити. Українська мовознавця Калита О.М. розцінює сарказм як вид іронії з викрай негативним ставленням до ситуації, що відтворюється [9, с. 7].

Сатира – спосіб відображення дійсного, який проявляється у особливо гострому висміюванні негативного. Сатира володіє гостротою та непримиренністю, викриває певні недоліки суспільства [15, с. 611].

Сатира – це словесна карикатура, яка описує навмисно викривлений образ людини, організації або суспільства. Традиційна властивість карикатуриста – перебільшити риси, які він вважає характерними для героя, та спрощувати все, що не має відношення до цієї мети. Для висміювання сатирик використовує таку саму техніку та риси суспільства, що він вибирає для перебільшення і звісно, які він не схвалює. У результаті звичний образ світу зіставляється з його абсурдним віддзеркаленням у викривленому дзеркалі сатири. Аналогічний ефект досягається, якщо замість того, щоб перебільшувати негативні риси, сатирик проектує їх за допомогою алегорії на інший фон, наприклад на суспільство тварин. Зокрема цю техніку використовували в літературі письменники, від древньогрецького драматурга Аристофана до Свіфта та сатириків XX століття, таких як Анатоль Франс та Джордж Оруелл для того, щоб звернути увагу на недоліки суспільства, що зазвичай сприймаються як належне [38].

Одже, сатира є чіткою, іронія – завуальованою, значення її розуміємо з контексту, взаємно суперечливими постають сформульоване та приховане значення. Проте сатира всетаки може відтворюватись через іронічно-приховані вислови [20, с.6]. Зокрема в античні часи іронія була інструментом сатиричного відображення світу (Ціцерон, Ювенал, Демосфен) [20, с.6-9]. Серед українських письменників, що писали у сатиричному напрямленні з засосуванням іронії варто відзначити Мелехія Смотрицького, Іпатія Петія, Івана Вишенського [20, с.9].

Мовознавиця А. Щербина розрізняє сатиру та гумор за характером сміху. При гуморі сміх доброзичливий, не образливий, на відміну від сатири, де сміх гнівний, сповнений презирства [31, с. 32].

Варто зазначити, що хоча іронічні, сатиричні та гумористичні компоненти вважають невід'ємними рисами комічного, хоча вони також властиві не комедійним творам.

На думку науковиці Шумейко О. А. теоретичне розв'язання проблем у галузі комічного пов'язане перш за все з історичною видозміною певних категорій комічного, зокрема іронії, що створює певні труднощі у вирішенні проблем комічного [30, с.4].

Українська мовознавця Шонь О.Б. розглядає у комічному три категорії – сатиру, гумор та іронію [29, с.9-10]. На думку науковиці розрізняються категорії гумору і сатири в залежності від різної емоційної критики ствердження та заперечення, а також різного ставлення автора до об'єкта висміювання. Шонь О.Б. вважає, що автор використовує гумор, стосовно «привабливих» для себе персонажів. Стосовно «не привабливих» героїв гумор застосовується з метою викрити незначні недоліки. На думку науковиці гумор направлений на усунення та ліквідацію недоліків, знищення хиб, вдосконалення. Критика гумору не заперечує подальше існування недоліків. Виявлені у гуморі слабкості об'єкта можуть і далі існувати не спричиняючи шкоди [29, с.9].

Сатирична критика заперечує подальше існування певних вад, які обурюють автора [29, с.9-10]. Сатира, на думку Шонь О.Б., має негативні риси зображення об'єкта та нещівну його критику, що показує об'єкт далеким від ідеалу. Сатиричний сміх гнівний та безжальний, але він дає можливість подальшій прогресивній зміні для об'єкта висміювання [29, с.9].

Шонь О.Б. наголошує на відсутності чітких меж розрізнення між гумором та сатирою, оскільки сатира не може існувати без наявності гумористичного компонента, і навпаки, сатиричний компонент критики та осміяння недоліків наявний у гуморі [29, с.9].

Українська науковця Шонь О.Б. вважає, що у сатиричних творах автори можуть більш вільно використовувати мовно-стилістичні форми, що надає сатиричним героям більшої типовості та умовної абстрактності, на відміну від гумористичних персонажів [29, с.9].

1.4 Засоби вираження комічного

НУБІП УКРАЇНИ

На думку української мовознавиці Мацько Любов Іванівни усі мовні засоби для створення комічного ефекту поділяються на словесні, словесно-ситуативні та стилістичні. До словесних науковця відносить – авторські новотвори, неологізми, терміни, викривлення звукового ряду слова, синекдохи та метонімії.

НУБІП УКРАЇНИ

Словесно-ситуативні мовні засоби для створення комічного ефекту – фразово-словесні повтори, евфемізми, фразеологізми та їх авторські перетворення. Під

НУБІП УКРАЇНИ

стилістичними мовними засобами мовознавця має на увазі вживання різноманітної стилістично маркованої лексики. На думку науковиці словесні засоби самі по собі здатні бути джерелом комізму. У словесно-ситуативних засобах ситуація нерозривно пов'язана з лексичними одиницями та у сукупності

вони формують відповідний комічний контраст у якому лише ситуація здатна показати комізм слова [22, с. 398].

НУБІП УКРАЇНИ

Мовно-стилістичні засоби допомагають автору у комічній формі представити недоліки явищ дійсності. Варто підкреслити, що кожна категорія комічного реалізується через власні лінгвістичні засоби.

НУБІП УКРАЇНИ

За даними досліджень Шонь О.Б., мовний рівень відтворення іронії, сатири та гумору володіє певним комплектом необхідних мовних засобів, таких як лексичні засоби, семантичні конструкції і деструкції, засоби фреймової організації, явища синтаксичної стилістики [29, с.10].

НУБІП УКРАЇНИ

Нами розглянуті наступні лексико - семантичні засоби створення комічного:

Алюзія – це особливий різновид стилістичних прийомів у вигляді посилення або нагяку на певний історичний або художній образ, подію, що вимагає додаткової ерудиції для розуміння змісту сказаного. Назва походить від латинського слова «allusio», що означає «нагяк», «жарт» [15, с. 29].

НУБІП УКРАЇНИ

Антитеза – особлива стилістична фігура, назва якої походить від грецького «antithesis», що означає «суперечність», та полягає у цілеспрямованому контрастуванні та протиставленні двох пов'язаних між собою, але протилежних

речей, явищ, ідей, понять [15, с. 48]. Підкреслюються протилежні характери, явища, почуття, поняття.

Гіпербола – від грецького «hyperbole», що означає «перебільшення». Гіпербола – це троп, який виникає при надмірному навмисному перебільшенні ознак та властивостей дій, явищ та предметів з метою досягнення більшої виразності та глибшого емоційного впливу [15, с. 158]. Гіпербола виникла ще за часів міфології. Протилежним гіперболі є художній троп – літота – художнє применшення.

Літота – походить від грецького слова «litotes», що перекладається, як «помірність», «простота» [15, с. 422]. Цей художній троп є протилежним гіперболі. Літота – це художній троп, що зображує свідоме надмірне применшення сили, величини та значення явищ та предметів [15, с. 422].

Зевгма – грецьког «zeugma», що у перекладі «ярмо», «зв'язок». Стилістична фігура, що виникає коли загальне слово або вислів у реченні об'єднане з іншими кількома однорідними членами речення та утворює однотипні синтаксичні поєднання з іншими словами, при цьому це слово вживається лише в одному з таких поєднань, а в інших опускається [15, с. 283].

Іронія – від грецького «eirōneia», що означає «удавання», «лукавство». Це художній троп, що зображує приховане глузливе ставлення автора до особи чи об'єкта, який ним зображується. Під зовні серйозним словом або висловом автора вдало замасковане протилежне значення – насмішка, глузування [15, с. 313]. Іронія може бути злою, презирливою або доброзичливою, стриманою. Зла, гнівна іронія є досить наближеною до сарказму.

Каламбур – від французького «calembour», що у перекладі «гра слів» – це стилістичний прийом, основу якого складають різні форми полісемантичності, паронімії та омонімії. Каламбур досить часто застосовують в комічних текстах, де створення комічних моментів засноване на різних значеннях одного слова [15, с. 322]. Для формування гарного комічного каламбуру надзвичайно важливим є контекст вживання слів, у якому до уваги береться декілька значень близьких за співзвучністю слів. За таких обставин наявні два контексти з

різним значенням [6, с. 83].

Порівняння – поетичний троп, що виник ще за часів усної народної творчості. Порівняння пояснює один предмет через його співставлення з іншим предметом. При цьому часто застосовуються такі предикати (нагадує, схожий, подібний та інші) або єднальні сполучники - компаративні зв'язки: ніби, наче, немов, мов, як, буцім та інші. Від метафори порівняння відрізняється можливістю присутності обставин часу та місця, що посідає місце предиката у реченні та є неприпустимим для метафори [15, с. 546].

Метафора – походить від грецького «metaphora», що означає «перенесення». Це спеціальний поетичний троп, що розкриває сутність одних предметів через їх певну схожість з іншими. Метафора заснована на перенесенні зовнішніх властивостей та ознак з одного предмета на інший. На відміну від порівняння, концентрується на найбільш несумісних та віддалених асоціаціях.

Чим далі протиставляються об'єкти один від одного, тим яскравішою є метафора. У реченні виступає предикатом [15, с. 24, с. 444].

Персоніфікація – походить від латинських слів «persona», «facio», що означають «особа», «роблю». Персоніфікація передбачає набуття явищами природи та неживими предметами ознак живої природи, насамперед людських якостей та рис. Вона виникла ще у часи, коли люди мали міфологічне світосприйняття та наділяли природу якостями людини [15, с. 533].

Метонімія – походить від грецького «metonymia», що в перекладі означає «перейменування». Це художній троп, у якому, подібно до метафори, значення слів переноситься з одних предметів та явищ на інші за принципом суміжності [15, с. 444]. Перейменування може бути пов'язане з заміною назви цілого твору іменем автора. Метонімія складається з заміни множини на одну, в використанні частини замість цілого, власного замість загального. Цим метонімія відрізняється від метафори, для якої не характерні вищезазначені риси заміни. Метафора завжди використовує ціле, і ніколи часткове.

Антономазія – поетичний троп, назва якого походить від грецького слова antonomasia, що у перекладі означає «перейменування». Її розглядають як

різновид метонімії. Антономазія будується на вживанні власного імені замість загального, для іменування певного явища або персонажа іменем літературного/міфічного героя; або створюється у вигляді заміни власної назви певним описовим зворотом, з якого легкого здогадатися про кого саме йде мова.

Бувають випадки, коли антономазійний образ переймає ознаки певного символу [15, с. 52].

Епітет походить від грецького слова «epitheton», що означає в перекладі «прикладка». Поетичний троп має на меті емоційне підкреслення особливих якостей явищ та предметів. Може вживатися як у прозових творах, так і в поетичних. Завдяки епітетам речення може набути зовсім нового семантичного відтінку. З усіх наявних частин мови найчастіше у ролі епітетів виступають прикметники. Епітети, як художній засіб образності, можуть сприяти метафоризації речення [15, с. 41, с. 238].

Анафора – риторична фігура, назва якої походить від грецького слова «anaphora». На українську мову це перекладається як «піднесення». Вище названа фігура використовується на початку речень у вигляді лексичного або певного звукового повторення. Досить часто застосовується у поезії [15, с. 40].

Протилежним до анафори є епіфора – стилістична фігура виразності, що описує однаковий кінець речень, або рядків віршованих творів, драми або прози. Термін бере походження від грецького «epiphora», що українською мовою має тлумачення «повторення», або «перенесення» [15, с. 41, с. 239].

Синекдоха – термін походить від грецького слова «synekdochē», що у перекладі означає «співвіднесення». Синекдоху розглядають, як різновид метонімії. Це засіб увиразнення мовлення, в основі якого лежить кількісне співставлення явищ і предметів. Назва частини предмета замінює назву цілого предмета, однина замінює множену та навпаки множина - однину, широке родове поняття замінює вузьке видове і навпаки [15, с. 625].

Перифраза – походить від грецького слова «periphrasis», що в перекладі означає «описовий вираз». Представляє собою спеціальний мовний зворот, що описує характерні ознаки об'єкта замість вживання його назви. Перифразою

можуть слугувати фразеологічні вирази або довільні сполучення слів. Часто використовується з метою уникнення повторів та вираження авторського ставлення. Переносно виражає семантику слова, за принципом його подібності до конкретного слова [15, с. 532].

Антифразис, або Антифриз – від грецького «antiphrasis» що в перекладі «затемнення» - своєрідний стилістична фігура, троп, у якому слова та вирази вжиті у протилежному значенні, інколи досить іронічно, наприклад схвалення у формі докору [15, с. 49]. Калита О. вважає антифразис найхарактернішим емоційно-експресивним засобом для створення іронічних текстів.

Контекстуальне оточення слів допомагає виявити іронічний відтінок протилежного значення антифразису [10, с. 56].

На думку Калита О. перетворення фразеологізмів шляхом авторської трансформації також є засобом вираження комічного. Видозміна фразеологізму відбувається до неможливості розуміння усього його значення через окремі фрагменти, що створюють загальний каламбур, використання фразеологізму у значенні метафори, заміна на антонім одного з словесних фрагментів та інше [10, с. 55].

Літературний термін «гротеск» походить від італійського слова «grotta», що у перекладі – «печера», «грот». Це особливий прийом в основі якого лежить применшення або перебільшення в зображенні об'єкта чи явища, об'єднання реальних і спотворених, фантастичних та несумісних якостей в одному об'єкті, поєднання комічного з трагічним, стильова неоднорідність. Гротеск широко застосовується в мистецтві, міфології та літературі. Досить часто сатиричним творам притаманні елементи гротеску. Аллегорія, на відміну від гротеска характеризується раціональністю [15, с. 180, 41].

Іронічний підтекст творів призводить до домінування гротеску для більш експресивного відображення ситуаційних подій. Шонь О.Б. розглядає гротеск, як сатиричний прийом, в основі якого закладене перебільшення рис характеру, певних зовнішніх рис, розвитку подій, що створює у образі фантастичні гротескні риси [29, с.8].

Алегорія походить від грецьких слів «alios», що у перекладі «інший» та «agoreo», що означає «говорю». Це засіб художнього відображення дійсності, в основі якого маскування реальних предметів, явищ та осіб певними образами, котрі засновані на асоціаціях. Двопланові алегоричні образи маскувалися в сатиричних творах з метою обійти цензуру. Від метафори відрізняється не самим перенесенням одних ознак предмету на інший, а лише асоціаціями з конкретним предметом та, завдяки цьому, переосмисленні усього образу. Сутність, що виражається в алегорії є однозначною. Цим алегорія відрізняється від символу, який може бути багатозначним. Від персоніфікації алегорію відрізняє наявність в об'єкті двопланової асоціативної зображеності [15, с. 24].

Хоча на думку мовознавця Ємець Олександра Васильовича тропи найчастіше асоціюються з поезією [7, с. 3], вони також досить часто застосовуються у прозових текстах, про що свідчать чисельні наукові доробки з цього питання.

Отже, проаналізувавши наявні наукові доробки з напрямку досліджень лексико-семантичних засобів вираження комічного ми дійшли висновку, що серед них виділяють наступні засоби художньої образності, к - алюзію, антитезу, гіперболу, літоту, зевгму, іронію, каламбур, порівняння, метафору, персоніфікацію, метонімію, епітети, антономазію, анафору, епіфору, синекдоху, перефразу, антифразис, гротеск, алегорію. Деякі науковці схиляються до думки про можливість створення сміхового ефекту шляхом перетворення фразеологізмів через авторську трансформацію.

НУБІП УКРАЇНИ

НУБІП УКРАЇНИ

1.5 Наукові дослідження комічного та особливостей його перекладу

Дослідженнями комічного в англомовному просторі займалися такі вітчизняні вчені, як Самохіна В.О. [19], Шонь О.Б. [29], Яновська Г.В. [32], Андрієнко Т.П. [1], Калита О.М. [9], Лесик І.В. [14], Семків Р. А. [20], Хортюк Д. [28], Блинова Г.А., Зернецька А.А. [3].

Мовно-стилістичні засоби вираження гумору досліджували наступні українські мовознавці – Шумейко О.А. [30], Кутюян А.К. [13], Песоріна Л.М. [16], Савіна Ю.О. [18], Кузьмич О.Я. [12], Болдирева А.Є. [4], Ємець О.В. [7], Блинова Г.А., Зернецька А.А. [3].

Дослідженням ситкомів, як форми вираження комічного займалися такі українські науковці, як Загороднюк Ю. А. [8], Катерина Бондаренко [5], Демиденко Ольга Павлівна та Козиряцька Олександра Володимирівна [6], О. А. Кириченко, А. П. Король [11], Філонік Ольга Юріївна та Уінтерз Світлана Юріївна [27].

Особливості передачі комічного при перекладі досліджували Содель О. С. [21], Демиденко О. П., Козиряцька О. В. [6], Філонік О. Ю. та Уінтерз С. Ю. [27], Хортюк Д. [28].

Зокрема Содель Олександр Сергійович досліджував особливості застосування генералізації, модуляції, диференціації та конкретизації для відтворення комічного при перекладі англомовних анекдотів [21].

Особливостями відтворення мовної гри при перекладі ситкомів займалися Демиденко О. П., Козиряцька О. В. [6], Філонік Ольга Юріївна, Уінтерз Світлана Юріївна [27].

Мовознавиця Самохіна В.О. підкреслює, що у суспільстві існує гостра проблема розуміння комічного. Інтерпретування змісту комічного вимагає від адресата осмислення та відповідного реагування. Для цього потрібно, щоб комічне було добре зрозумілим. У цьому допомагає «загальновідомість» ситуативного об'єкту комічного, а також фонові знання, які також допомагають адресату усвідомити комічну інформацію [19, с. 5, с. 16]. Правильне декодування

комічної інформації завершується гумором [19, с. 16]. На думку Самохіної В.О., за розумінням комічного першочергово стоїть емоційна складова, а вже потім – раціональна [19, с. 14]. Соціальна складова комічного визначається ролями у соціумі кожного з учасників комічного дійства [19, с. 15].

Самохіна стверджує, що комічне створюється на лінгвоситуативному та лінгвальному рівнях. Мова є засобом кодування певного комічного значення, а його сприймання – це когнітивний процес [19, с. 15-16]. Науковиця розглядає комічне, як несподівана невідповідність нормі, що створює комічну ситуацію. [19, с. 15-16].

Самохіна наголошує, що комічне відхилення від норм є звичною рисою для створення комічного, відображає людські переживання та не призводить до деструктивних наслідків. Для комічного характерна наявність своєрідного «ігрового» елемента, закладеного в контексті спілкування [19, с. 15].

Вивчаючи риси, притаманні гумору американців Самохіна робить висновок, що на нього впливає менталітет та історичні події розвитку. На її думку американському гумору притаманні – неформальність, комізм на основі подібності, відсутність поваги до традицій, перекручування буденного життя, наявність ненормативної лексики [19, с. 16].

Знання лексичних одиниць мови та їх творче декодування допомагають виявити гру слів. Саме інтерпретування прихованої невідповідності в жарті створює комічний ефект. Непередбачуваність та невідповідність закладають основу емоційності жарту [19, с. 17].

Самохіна виокремлює два рівні, на яких виникає комічне – онтологічний (референтний) рівень та логіко-поняттєвий рівень. Перший – онтологічний (референтний) рівень – на якому комічний ефект створюється за рахунок викривлення фактів та абсурду [19, с. 17]. Мовними засобами комічного на онтологічному рівні виступають – гіпербола, антитеза, експресивне порівняння.

[19, с. 18]. Другий – логіко-поняттєвий рівень – на якому комічний ефект створюється за рахунок усвідомлення порушення логіки. Комічний ефект виникає за рахунок виникнення прихованого вторинного змісту шляхом

поєднання не відповідних за значенням слів. Мовними засобами комічного на логіко-поняттєвому рівні виступають – оксиморон, парадокс, каламбур, зевгма, паралогічний висновок [19, с. 18].

На думку Самохіної В.О. особливим джерелом досягнення комічності слугує гра слів, що поєднує семантичну різноманітність з формальною відповідністю [19, с. 24].

Серед специфічних ознак, притаманних американському гумору Шонь О.Б. виділяє – надмірність, перебільшення, схильність до гротеску, часте вживання гіперболи. Для американського гумору притаманна своєрідна експресивність, виклик небезпекам, показна хоробрість [29, с. 7].

У своїх працях Яновська Г.В. вважає іронію дуже важливою для роботи ЗМІ, що пов'язане з можливістю її широкого використання. Іронія, завдяки своєму вагомому лінгво-прагматичному значенню, допомагає журналістам приховати власну думку, щоб не порушувати закони та не конфліктувати з владою [32, с. 3].

Андрієнко Т.П. розглядає іронію, як емоційно-оцінний акт мовлення, для відтворення якої велике значення мають мовні оцінні елементи. Для відтворення іронії характерна присутність каламбуру, алюзії, метафори, які застосовуються з метою смислового збагачення тексту та надання додаткових образних асоціацій [1, с. 849]. Також на думку Андрієнко Т.П., етикетні фрази з позитивно-оцінним значенням можуть застосовуватись при створенні мовленнєвої іронії. Під час такого застосування етикетні фрази отримують навпаки іронічне емоційно-негативне значення (ефект роздратованості, або глузливості) [1, с. 9].

На думку української мовознавиці Калити Оксани Михайлівни національна особливість комічного зумовлена реальними історичними подіями, які накладають відбиток на колективну свідомість народу, соціально-груповими та загальнокультурними етнічними особливостями [9, с. 16].

Калита О.М. розглядає сатиру, гумор та іронію, як еквівалентні форми комічного. На думку науковиці, іронії притаманні наступні риси – здатність викликати сміх, наявність соціального характеру та протиріч. Для іронії

властивим є двоплановість (заперечення та ствердження), двостворюваність (на себе та на комуні канта), наявність подвійної смислового змісту, риса суб'єктивізму [9, с. 16-17]. Калита О.М. також підтверджує, що вираження іронії залежить від емоційно-оцінного та експресивно-образного вживання одиниць мови [9, с. 17].

Калита О.М. у своїх роботах відмічає, що для сучасних комічних текстів характерним є часте вживання просторічних слів, жаргонної лексики та варваризмів. Відтворення іронічного змісту, що відбувається за допомогою антифразису, метафори, порівняння, гри слів як інструментів для використання протилежного значення слів з метою висміювання. На думку Калита О.М. не завжди переносне значення слів категорично заперечують їх пряме значення [9, с. 17].

За допомогою іронії події постають перед глядачем в новому незвичному ракурсі. Науковиця Калита О.М. зазначає, що іронія відтворюється на різних рівнях мови починаючи від лексичного і закінчуючи синтаксичним [9, с. 3].

Калита О.М. підкреслює, що мовний (або він же ситуативний) комізм притаманний вербальним текстам. Вживання будь-яких лексичних засобів може породжувати комічний ефект [9, с. 7].

На думку мовознавці Калита О.М. для іронії властивим є блис негативних рис у позитивному плані, ідеальне протиставляється дійсному. Це робить іронію подібною до сатири та гумору. Однак, гумор та сатира удавано видає за ідеальне реальне, в той час як іронія навпаки, відображає удавано «ідеальне як реальне» [9, с. 7].

Калита О.М. виділяє наступні засоби створення ситуативної іронії [9, с. 8].

- 1) логіко-сміслові засоби (гра слів, іронічні перифрази, іронічні метафори, іронічні порівняння, іронічні епітети, антифразис),
- 2) лексико-стилістичні (лексика з іронічним значенням);
- 3) синтактико-стилістичні (вставні конструкції, синтаксичні конвергенції, риторичні питання).

Під час застосування цитування з метою створення комічного ефекту найчастіше слова та репліки персонажа повторює інший персонаж.

Іронію розглядають як особливий різновид сприйняття світу за допомогою мовних засобів або як окремий стилістичний прийом [14, с. 3]. Загалом іронію розглядають з огляду на умови її використання у ситуації спілкування [14, с. 3].

Іронія відображає глузуливо-критичне, висміювальне та скептичне ставлення мовця до подій ситуації.

На думку мовознавці Лесик Ірини Валеріївни під час інтерпретації іронії відбувається процес її активного оцінювання та розуміння, що залежить від «прагматичної гри», до складу якої вона входить, та «ступеню контрасту» - чим він вищий, тим краще розуміння іронії [14, с. 7]. У результаті розуміння іронічного змісту реципієнт усвідомлює приховане глузування та емоційно-оцінне ставлення до об'єкта висміювання [14, с. 9]. Шумейко О. А. стверджує, що потрібно пам'ятати, що контекст є необмеженим, але іронія виявляється лише в контексті [30, с.4].

На сьогоднішній день все ще залишаються не визначеними взаємозв'язки між сарказмом, сатирою, іронією та гумором. Науковці все ще сперечаються над кількістю різновидів комічного.

Характерною рисою гумору за Шумейко О. А. є м'яке відношення до людських та життєвих недоліків. Іронія – різновид комічного, що представляє приховане глузування, що маскується за серйозністю. Часто досить важко вловити межі між різними категоріями комічного – між гумором та іронією, між сарказмом, сатирою та іронією [30, с.4].

Під сатирою розуміють нищівну критику вад людей та подій, через використання відповідних мовних засобів. На думку Шумейко О. А. для сатири характерна присутність іронії. Сарказм представляє собою крайню межу викривальної критики [30, с.4].

Середина ХХ століття відзначилась появою в науці когнітивного напрямку досліджень особливостей діяльності головного мозку в отриманні, зберіганні та накопиченні різної інформації. Серед таких робіт відзначились і роботи

лінгвістів. Мові надають важливе значення у впливі на людську свідомість. Тому когнітивні дослідження в лінгвістиці є надзвичайно важливими. Серед видатних лінгвістів, що працювали в цьому напрямку варто відзначити праці Сальваторе Аттарда, Марвіна Мінського, Артура Кестлера [4, с. 3].

Серед сучасних українських науковців, які досліджували когнітивний аспект комічного, варто відзначити Болдиреву Анжелу Євгенівну, яка займалась встановленням механізмів лінгво-когнітивного породження комічного ефекту та віддавала значну роль у цьому «несподіваності», як вагомому елементу у створенні гумору [4, с. 3].

У своїх роботах Болдирева Анжела Євгенівна розглядала гумор як лінгвокогнітивне явище, «складний суб'єктивний психоментальний феномен». Вона виділила дві фази в основі комічного ефекту: перша фаза – фаза зародження комічного – невід'ємно пов'язана з мовними засобами та друга фаза - фаза сприйняття комічного з виникненням так званого «гумористичного ефекту» [4, с. 4].

Індивідуальні риси характеру, настрою, життєвий досвід (загальне самопочуття, позитивні емоції, позитивні асоціації), почуття гумору, загальна ерудованість та особливості світогляду глядача впливають на сприйняття комічного. Люди по-різному реагують на однаково комічну ситуацію. Ефект від комічного характеризується різною мірою якості, що проявляється у вигляді незначної посмішки, сміху та реготу [4, с. 11].

Одже, опрацювавши матеріали наукових досліджень з теорії виникнення комічного, його різновидів та особливостей перекладу можна зробити висновки, що тема комічного залишається все ще не достатньо вивченою та вимагає подальших глибоких напрацювань у цьому напрямку.

1.6 Поняття про «ситком» та його особливості

Слово «ситком» утворилося від англійського словосполучення - situation comedy (sitcom) - і перекладається на українську мову, як «ситуаційна комедія» [43]. Ситуативна комедія – це різновид комедії, в основі сюжетної лінії якої лежить інтрига, несподівані та непередбачувані збіги подій. Комедія ситуацій виникла ще в античну добу та розвивалась в подальшому у Середньовіччі та добі Відродження у вигляді підвидів - фарсів, інтермедій, комедій масок. У цьому напрямі працювали такі відомі письменники, як В. Шекспір («Комедія помилок»), Т. де Моліна («Чесотна Марта»), Т. Карпенко-Карий («Сто тисяч»), М. Гоголь («Ревізор»), І. Котляревський («Москаль-чарівник»), Ж.-Б. Мольєр («Тартюф»), та ін. [15, с. 358].

З драматургічної точки зору жанр комедії є протилежним жанру трагедії та обов'язково має щасливий кінець – перемогу добра. Проте варто зазначити, що у сучасному кінематографі будь-який жанр може перетворитись на комедію, наприклад, драмеді – це комедійна драма, романтична комедія – це комедійна мелодрама, комедійний фільм жахів та інші. Комедійне тлумачення при цьому відкладає відбиток на основний жанр фільму. Враховуючи вище сказане – не кожен комедійний серіал може бути віднесений до ситкому, оскільки комічне може накладатися на основний жанр серіалу і не кожна серія має смішне завершення, що повинно бути обов'язково у комедії та ситкомі, як самостійному її різновиді.

Ситком – телевізійний формат, в основі якого лежить вже давно існуючий у драматургії жанрово-тематичним підвидом комедії - «комедія положень». Ситком володіє властивостями серіалу – одні і ті самі актори зазвичай в тих самих декораціях, та властивостями комедії – щасливе розв'язання проблеми, яка виникла на початку серії. Ситком може мати елементи «чорного гумору», фарсу і сатири в одній серії. [43].

Ситком, як жанровий різновид гумористичного серіалу, виник у 20х роках у США на основі розважальних шоу, що спочатку транслювались в ефірі радіостанцій [43]. Згодом, після розповсюдження телебачення, цей жанр ситуаційної комедії перейшов на телевізійні екрани. У 1951 році з'явився перший

телевізійний ситком «Мері Кей і Джонні» («Mary Kay and Johnny» 1947 - 1950). Згодом вийшов перший відомий серіал записаний у студії «Я люблю Люсі» («I Love Lucy», 1951 - 1957) після виходу якого, у 1956 році виник сам термін «ситком». [43; 8, с.279].

Термін «ситком», згідно Merriam–Webster Collegiate Dictionary, використовували для опису телевізійних серіалів з постійним складом персонажів у низці комедійних ситуацій [47].

Жанр ситкому розглядається як особливий жанр, який володіє рисами загалом не властивими ніяким іншим театральним та телевізійним творам - рисами балагану і народної комедії. Пройшовши кризу прямих ефір, ситком окреслився в окремий комедійний жанр телевізійного продукту, який володіє власними вимогами до композиції, акторської гри та викладу інформації.

Головним маркером ситкома виступає закадровий сміх. Саме він допомагає визначити, що глядач має справу саме з ситкомом. Перші зйомки ситуаційних комедій відбувались у павільйонах у вигляді шоу, тому у зачі обов'язково були присутні глядачі та лунав закадровий сміх, що довгий час вважався невід'ємною характерною рисою ситкомів. Згодом режисери почали його додавати при озвучуванні усіх ситкомів [43].

Закадровий сміх, навіть якщо його створює справжня глядацька аудиторія сприймається зовсім напакі – підкреслює штучність усього, що ми переглядаємо та нагадує про перегляд телебачення. Це збігається також з акторською манерою гри, властивій для ситкому. У закадровому сміху проявляється злиття (нероздільність) телевізійної та театральної природи ситкома. Глядач, сидячи вдома, сміється ніби разом з іншими глядачами, а як кажуть «сміється разом смішніше». Однак, в останні роки режисери більш пізніх сезонів все частіше перестають додавати закадровий сміх до серіалів. Це пов'язане з появою нових мелодраматичних сюжетних ліній та тим, що закадровий сміх просто почав дратувати телевізійних глядачів. Саме тому, відсутність закадрового сміху не говорить про те, що цей телевізійний серіал не є ситком [43].

Зазвичай тривалість кожної серії серіалу 22 хвилини, що перериваються двома рекламними роликами по 4 хвилини. Акторський склад постійний протягом усього серіалу, але на епізодичні ролі можуть запрошувати відомих кінозірок. У розвитку сюжетної лінії ситкомів головну увагу приділяють комічному елементу щоденних життєвих ситуацій та проблем [43]. Події сюжетної лінії отримують логічне завершення наприкінці кожної серії та зазвичай в наступних не згадуються [40]. Зйомки ситкомів проходять в павільйоні та зазвичай з одніми і тими ж декораціями. Під час них можуть бути присутні живі глядачі [40]. Серед особливостей акторської гри ситкому притаманні ненатуральні рухи героїв, гучний голос, застигли пози в очікуванні реакції глядачів.

Для ситкому не притаманний зв'язок між серіями, що докорінно відрізняє ситкоми від інших різновидів телевізійних серіалів. Однак, варто зазначити, що при створенні декількох сезонів одного ситкому він втрачає цю рису, оскільки в багатосезонному ситкомі вже створюється необхідність створення сюжетних мелодраматичних зв'язків між героями за межами однієї серії. Наприклад, відносини між Рейчел та Россом протягом вісьми з десяти сезонів у серіалі Friends («Друзі», автори ідеї – Д. Крейн, М. Кауфман, 1994 - 2004); складні взаємини няні з її працедавцями у ситкомі The Nanny («Няня», автори ідеї – Ф. Дрешер, П. М. Джекобсон, 1993 - 1999), були не лише джерелом комічного, але й приводом для співпереживання.

Основна функція ситкомів, перш за все, розважальна – викликати сміх, дати можливість посміятися над буденними ситуаціями та розслабитись після звичного робочого дня, урізноманітнити буденне життя. Другорядні функції – порушення певних соціальних тем та інформаційно-познавальна. Ситкоми розповідають про життєвий устрій, суспільні традиції, менталітет, особливі риси характеру. Для людей, які цікавляться іноземними мовами, ситками можна розглядати як джерела іноземної розмовної мови та можливість познайомитись з новою лексикою, заглибитись у побутові культурні особливості [40, 8, с. 280].

В середньому жарти у ситкомах зустрічаються кожні 10 секунд. Їх поділяють на незначні та значні. Жарти у ситкомах мають чітко визначене розташування, що впливає на загальне враження від перегляду фільмів. Значні

жарти застосовують перед перевою на рекламу з метою утримання глядацької аудиторії. Візуальні жарти – вираз обличчя, падіння – у ситкомах переважають

над лексичними жартами. Це робиться з метою досягти успіху у просуванні ситкому на недійному ринку, оскільки прості візуальні жарти будуть зрозумілі усім, не залежно від віку та культурних особливостей. Саме тому у ситкомах

досить рідко зустрічаються іронічні жарти, бо вони мають підтекст, який

потребує для розуміння певного інтелектуального рівня, що зменшить кількість прихильників та загальні рейтинги глядацької аудиторії [8, с. 280].

Гумор у ситкомах створюється в основному за рахунок комічних ситуацій у які потрапляють головні герої, а не цілеспрямованих жартів. Для вдалого

написання сценарію сценаристи ретельно працюють над характером кожного з

героїв, щоб в подальшому, розігруючи різні ситуації отримати більш природний гумор. Загалом гумор створюється за рахунок парадоксів та несподіваних

сюжетних поворотах [8, с. 280]. На початку 90х почали створювати анімаційні

ситками, які і досі мають шалений успіх. Першим серед них вважається

сатиричний мультсеріал «Сімпсони», що пародійно зображає різні недоліки повсякденного життя американців [8, с. 281].

Соціальна критика ситкому висловлюється у грубому гуморі свідомо.

Завдяки сумлінній праці творців ситкомів над постійним видозміненням жанру

ситкому в залежності від глядацького попиту ці серіали все ще користуються великим попитом [8, с. 282].

Ситком – це частина розважальної індустрії, що покликана зацікавити та розважати глядача. Вони не володіють смисловою та соціально-виховною

функціями. Вони можуть лише висвітлювати якісь соціальні проблеми, але не

нав'язують зміни [8, с. 282].

Висновки до розділу 1

Комічне – це унікальне суспільне явище, яке змінюється разом з певним суспільством. Стосовно кількості різновидів комічного науковці все ще не дійшли єдиної загальноприйнятої думки. Виділяють наступні види комічного – іронія, сатира, сарказм та гумор. Але загалом, не дивлячись на усе різноманіття комічного – основною його кінцевою метою є викликати сміх у глядача.

Мовний комізм також притаманний вербальним текстам. Вживання будь-яких лексичних засобів може породжувати комічний ефект. Серед лексико-семантичних засобів вираження комічного виділяють – алюзію, антитезу, гіперболу, літоту, зевгму, іронію, каламбур, порівняння, метафору, персоніфікацію, метонімію, епітети, антономазію, анафору, епіфору, синекдоху, перефразу, антифразис, гротеск, алегорію, а також перетворення фразеологізмів шляхом авторської трансформації.

Естетичне значення сучасних мистецьких творів визначається силою їх впливу на глядача, тими враженнями, які залишаються після себе. Сьогодні, завдяки ЗМІ мистецтво набуло нових особливих різновидів. До таких особливих видів мистецьких творів відноситься і телесеріали, зокрема ситком.

Не зважаючи на чисельні праці в галузі комічного, тема лінгвістичних досліджень ситкомів все ще залишаються не достатньо представленою в українському мовознавстві та потребує подальших детальних напрацювань.

НУБІП УКРАЇНИ

2.1 Джерела матеріалів та їх науковий аналіз

У нашій роботі ми зосередились на вивченні лексико-семантичних засобів вираження комічного у ситкоммах та особливості перекладу цих засобів з метою збереження еквівалентного до оригіналу комічного ефекту. Для дослідження нами використовувались оригінальні тексти діалогів такого ситкому, як «Кенан і Кел» та їх переклади каналом ICTV.

Вище зазначений ситком йшов на американських екранах з 1996 по 2000 рік. Загалом вийшло 4 сезон та 63 серії, але на жаль в українському дубляжі вийшло значно менша кількість – усього 41 серія. Головні герої – два темношкірих друга – Кенан Рокмор і Кел Кімбелл. Після школи Кенан працює у продуктовому магазині Кріса Поттера «Рігбі». Хлопець живе з батьками – Шеріл та Роджером Рокморами та молодшою сестрою Кірою у місті Чикаго (США). Його друг – Кел – обожає апельсинову газовану воду та часто створює проблеми для Кенана та його родини [42]. Зазначені герої присутні у кожній серії усіх сезонів. У четвертому сезоні з'являються нові герої – продавчиня Шарла та шкільний друг друзів Марк. Інші герої з'являються періодично або лише в межах окремого епізоду. У кожній серії події відбуваються у будинку Кенана та на його роботі - у магазині Кріса. Незначну кількість серійного часу займають події у інших місцях - у ресторані, піцерії та інших. Сценаристи ретельно опрацювали образ кожного з головних та другорядних героїв. Це робить ситком живим та цікавим.

У дослідженні ми використовували професійний багатоголосний переклад каналу ICTV.

Серіал «Кенан і Кел» відноситься до ситкомів, оскільки має постійний склад акторів та місця подій, тривалість серії 22 хвилини, події сюжету мають щасливе завершення у межах однієї серії та більше в подальшому не згадуються, наявний закадровий сміх, оскільки у залі присутня глядацька

аудиторія з якою герої спілкуються на початку та в кінці кожної серії.

У дослідженні приймали участь епізоди з різних сезонів ситкому. Наведемо нумерацію та перелік оригінальних назв серій, що містили матеріали для нашого дослідження [46]:

Сезон 1 – серія 8 “The Cold War”, серія 13 “Safe and Sorry”.

Сезон 2 – серія 1 “Pain-Rental Guidance”, серія 8 “Get the Kei Otta Here”.

Сезон 3 – серія 3 “The Raffle”, серія 11 “Freezer Burned”, серія 8 “Attack of the Bug Man”.

Сезон 4 – серія 6 “Natural Born Kenan”, серія 12 “The April Fools”.

У дослідженні ми використовували метод серійної вибірки – з загального числа перекладених студією ICTV ситкомів у довільному порядку обирались ситкоми з усіх сезонів. У кожній обраній серії методом суцільної вибірки проходило обрання лексико-семантичних одиниць, що виражають комічне. При цьому, обирались як англійські так і українські одиниці.

Наступні загальнонаукові методи ми використовували для реалізації поставлених перед нами завдань.

За допомогою дедукції ми робили висновки про конкретні факти спираючись на загальноприйняті постулати. Застосовуючи індукцію формували загальні умовиводи спираючись на окремі, отриманні нами в ході проведення дослідження, знання. Метод аналізу і синтезу допоміг провести обробку отриманих нами у ході дослідження результатів. Використовували метод спостереження ми відстежували частоту вживання лексико-семантичних засобів вираження комічного та перекладацьких прийомів та засобів. Порівняльний метод ми використовували під час аналізу отриманих статистичних даних з даними наукових досліджень інших науковців. Метод узагальнення – формування загального висновку у якому відображається основні характеристики досліджуваних об’єктів.

Також у ході проведення дослідження ми застосовували методи лінгвістичного аналізу. Нами застосовувались наступні основні методи лінгвістичного аналізу:

1) Функціональний метод – проводили детальний розгляд мовних засобів з точки зору висловлення думок та участі у формуванні жанру комедія. (дослідження мови у дії).

2) Комплексний метод – ми досліджували погляди на комічне з точки зору філософії та психології.

3) Описовий метод (дескриптивний) – виділення ознак досліджуваних одиниць.

4) Зіставний метод – проводили зіставлення англійських та українських текстів діалогічних реплік на лексичному рівнях. Проводили порівняння частоти вживання лексико-семантичних засобів вираження комічного в обох мовах. (порівняльна типологія мов).

5) Конструктивний метод – моделювання об'єктів теоретичних досліджень, зокрема речення, де досліджується його синтаксичні особливості та пов'язані з цим лексичні та семантичні прояви.

6) Структурний метод – який був реалізований у методиці:

— дистрибутивного аналізу (за допомогою якого аналізувалось все лексичне оточення та за цим оточенням визначались значення багатозначних слів, а також значення лексико-семантичних засобів вираження комічного на основі їх оточення),

— трансформаційного аналізу (проводили експериментальне визначення семантичних і синтаксичних подібностей та відмінностей в наборах трансформацій, досліджували схожість та відмінність між англійською та українською мовами через аналіз, застосованих перекладачами, трансформацій),

— компонентного аналізу (встановлення структурного значення слова, у процесі розкладання лексичного значення слова на семи логічним шляхом)

— метод безпосередніх складників – проводився поділ речення на складники без їх перестановки, де кожна група складників мала власне «ядро»).

Отримані у ході дослідження результати нами оцінювались за допомогою кількісного (статистичного) метода з метою математичного аналізу частоти вживання виокремлених лексичних одиниць.

Нами були використані наступні частково-лінгвістичні методи аналізу:

— прагматичний метод – завдяки якому ми проводили виклад наших думок з огляду на їх практичне значення;

— контекстологічний (контекстуальний) аналіз – у дослідженні ми враховували контекстиу яких вжиті лексичні одиниці.

З метою реалізації поставлених завдань ми використовували наступні наукові прийоми – довільна серійна вибірка епізодів для дослідження, з подальшою суцільною вибіркою лексико-семантичних засобів вираження комічного та перекладацьких прийомів для відображення комічного, статистичні підрахунки частоти застосування вибраних для проведення дослідження одиниць, інтерпретація та обґрунтування отриманих результатів з їх подальшим описом.

У проаналізованому нами ситкомі комічний ефект створюється за рахунок невербальних та вербальних елементів. До невербальних елементів комічного відносимо дії та міміку героїв. Ці дії загалом не відповідають ситуації, є досить несподіваними, часто перебільшеними або нелогічними. Особливою рисою гри героїв ситкомів виступає явна «награність». Наведемо приклади комічних дій героїв:

— у ресторані «Піцце-Ферма» столики розташовані посеред хліву де пасуться поні, кури, гуси, корови, свині, кози та вівці; кури та кози ходять по столиках, вівці лижуть тарілки клієнтів, а офіціант доїть корову в оточенні відвідувачів та відразу наливає клієнтам парне молоко;

— Кіра відправляє Келу повітряний поцілуй, той ловить та кидає його в інший бік;

— Кріс боїться мікробів та розприскує розчин дезінфектору на предмети та в обличчя собі та іншим;

— Кел вдаряється в зачинені двері та падає (2 сезон 1 серія)

— Кел залюбки їсть Кіріну їжа, яка в інших викликає відразу.

Наведемо приклад «недоречних» ситуативних дій, які також слугують окремим елементом комічного:

Кенан скрінляє банани стиплером та ліпить цінники на кожну виноградину, стверджує що у їхньому підвалі завелись піранії.

— Марта питає Кенана кого з двох його батьків вона буде грати та одягає на зустріч з директором школи костюм придворної фрейліни.

— Кел піднімається по сходах у роликкових ковзанах, намагається полагодити зламаний телевизор стиплером, танцює у нуетій вітальні після крадіжки меблів та імігує відкриття холодильника у порожній кухні.

— Кел збирає з полу розсипаний ним обід та подає на стіл, кладе свою ногу у тарілку відомої психологині, щоб вона оцінила чи не має у нього грибку на нозі.

Окремого розгляду заслуговує міміка героїв, яка не є предметом нашого дослідження. На нашу думку, особливості міміки героїв у створенні смішних ситуацій потребують окремих детальних досліджень, оскільки ці невербальні елементи часто створюють більший комічний ефект ніж будь-які слова та дії персонажів.

Варто зазначити, що для ситкому «Кенан і Кел» характерне своєрідне іронічне відчуття світу. Навіть за серйозними подіями приховується іронія, як нашішка дій та слів героїв.

Через те що інформація в текстах діалогів ситкомів чітка та зкомпресована, це обумовлює можливість застосування лише окремих лексико-семантичних засобів для створення комічного. Структурною особливістю цих засобів образності виступає компактність та не ускладненість. Нами виокремлені наступні провідні засоби, які були використані у досліджуваних діалогічних текстах – порівняння, гра слів, літота, анафора, іронія, гіпербола, епітети, метафори, аносії, реалії, оцінна лексика, розмовна лексика, сленг, авторські неологізми, лексичний повтор, числівники, алогізми, топоніми та власні назви.

Слід пам'ятати, що лексико-семантичні засоби комічного відображення дійсності реалізують свій комічний ефект лише в контексті події ситкому.

2.2 Засоби художньої образності як інструменти створення комічного

Серед переглянутих нами епізодів ситкому, з метою створення комічного ефекту за рахунок невідповідності між очікуваним та наявним, були використані наступні приклади **порівнянь**. Наведемо деякі з них. Курсивом виділені лексичні одиниці, які створюють комічну ситуацію.

Кел оцінює акторів, яких підібрав на роль батьків Кенана: They look like they could *play* your parents, right? Вони могли б зіграти за твоїх батьків? [42; 45] (2 сезон 1 серія)

Кенан розповідає про забиті сідниці: Yeah, hurry up before it swells all up like *a beach ball*. Поквапся, доки вона не зморщилась, як пробитий м'яч. [42; 45] (2 сезон 8 серія)

Кенан питає у Кела: Why'd you have to use Chris's raffle prize as some kind of *a trampoline*? Навіщо ти стрибав на лотерейному телевізорі як на батуті? [42; 45] (3 сезон 3 серія)

Кенан описує створений ним сновидінний напій: One draught and sleep as *cactus*. Один ковток і спиш як кактус. [42; 45] (1 сезон 8 серія)

Кел описує смакові відчуття від ліків, які приготував Кенан: That's like *chick!*

Він гонить куркою! [42; 45] (1 сезон 8 серія)

Пані Рокмор видитусь у доньки: What great national treasure did you sculpt? Який шедевр національного мистецтва ти обрала? Кіра, яка створила скульптуру голови Кела відповідає: It's Kel. I call it "Head of Kel". This model happens to look *exactly like Kel*. Я назвала цю скульптуру «Голова Кела». Це точна копія

Келової голови. Хоча насправді, скульптура досить віддалено схожа на згаданого героя. [42; 45] (2 сезон 8 серія)

Кенан розповідає директору школи про свого друга: Kel's just like one of the family. Кел практично член родини. Актор, який видає себе за його батька додає:

Yes, like *me*. I'm the father, you know. Так, на зразок мене, я - батько. [42; 45] (2

сезон 1 серія)

Мати питає Кіру про приготовану нею вечерю: What's for dinner? It doesn't look like *macaroni and cheese*. Що на вечерю? Люба, це не схоже на макарони з сиром! [42; 45] (1 сезон 8 серія)

Пан Рокмор після падіння зі сходів гнівається на Кела та порівнює його з прищем: That boy is nothing but trouble, *a pimple on the face that is my life*. Келе! Від нього самі прикроші! Він прищ на лиці мого життя! [42; 45] (2 сезон 8 серія)

Кенан намагається підробити результати лотереї: From this point on you gotta act like you *don't know me*. Від цієї миті вдаватимеш що ми з тобою не знайомі. [42; 45] (3 сезон 3 серія)

Кел ображається на друга: Kenan! My cheeks are not *glau*-like. Кенане, зачекай! У мене щічки не обморожені! [42; 45] (3 сезон 11 серія)

У наступних двох репліках герої розмірковують, що для них буде «найприкольнішим» покласти у рюкзак зомлілого Марка [42; 45]:

Kel: Yeah, like *money*. Так на зразок грошей!

Кенан: I was thinking more like something funny like *raw meat*. Ні, я думаю прикольніше буде сире м'ясо. (4 сезон 12 серія)

Кенан пожартував над Келом – запропонував скуштувати улюбленого газованого напою, а пляшка виявилась приклеєною до столу: It seems that it's stuck. I mean it's like it's *glued* to the table. Не відривається. Так вона приклеєна до столу. [42; 45] (4 сезон 12 серія)

Кел розглядає фото тітки Кенана: Ooh, she looks like a circus *goat*. Схожа на дресировану козу з цирку. [42; 45] (4 сезон 6 серія)

Кел про схожість темношкірого Кенана на його батьків: You don't look anything like your *parents*. Ти не схожий на своїх батьків! Кенан перепитує: I don't, do I? Не схожий? [42; 45] (4 сезон 6 серія)

Кел: Oh, this is some place. Man, this is better than your old parent's *house*. Оце хороми. Не порівняти з будинком твоїх попередніх батьків. [42; 45] (4 сезон 6 серія)

Кел висловлює свої враження від будинку іншої сім'ї Рокморів у яких Кенан хоче бачити своїх справжніх батьків: Man, this does not look like an *igloo*.

На чум не схоже, [42; 45] (4 сезон 6 серія)

Кенан розцінив візит полісмена як жарт від друга та почав глузувати з картуза: *There's creamed corn in the hat. Now your hat's corny, like your uniform.* В нього зручно наливати молочну кашу на сніданок. Ось тепер ваша уніформа приправлена як слід! Хлопець наливає у капелюх полісмена пасту та виливає її йому на голову. [42; 45] (4 сезон 12 серія)

У кінці епізоду найнята на роль матері акторка просить у Кенана 10 доларів. Отримавши гроші жінка радіє: *I can make almost as much money not acting as I can acting.* *Не граючи* я заробляю не набагато менше, ніж граючи. [42; 45] (2 сезон 1

серія) Комічний ефект створює факт повної відсутності акторської майстерності та бажання бачити її гру.

У процесі нашого дослідження ми виявили невелику кількість літот, що створювали ефект комічного. Нижче наведемо приклади.

Захворівши на застуду Кел переконує пана Рокмора, що не заразить його: *Don't worry, Mrs Rostor, I'm not too dangerous.* ... Не хвилюйтесь, пане Рокмор, я не дуже *заразний*. [42; 45] (1 сезон 8 серія)

Кенан коментує свою силу після того, як пробив рукою стіну: *I'm not strong.* *This is a fake wall.* Не я дужий, а стіна бутафорська! [42; 45] (1 сезон 13 серія)

Кенан заспокоює Кела, що його батько вже на друга не сердиться: *My daddy's not going to harm you.* *Hey, Chris, let me borrow the first-aid kit.* Ні не *буди*ме. Крісе, позичиш мені *комплект* для *першої медичної допомоги*? [42; 45] (2 сезон 8 серія)

Незначна кількість **анафор** також відіграла свою роль у створенні комічних моментів серіалу.

Кел: *Who loves orange soda? I do, I do, I do!* Хто любить *оранжад*? Люблю, люблю, люблю. [42; 45]

Кіра: *Who loves Kel? I do, I do, I do!* Хто любить Кела? Люблю, люблю, люблю. [42; 45] (2 сезон 1 серія)

Кенан дуже хоче отримати нагороду за винахід нових ліків від застуди

будь-якою ціною експериментуючи на Келові: *Even if it kill you!* Нехай навіть експерименти доконають тебе! На що той відповідає: *Even if it kill me.* Так. Нехай навіть експерименти доконають мене. [42; 45] (1 сезон 8 серія)

Гра слів досить часто використовувалась сценаристами для створення комічного. У першій серії другого сезону мають місце декілька епізодів в основі яких неправильна лексичне відтворення імені головного героя. Наведемо це в наступних прикладах.

У сцені в кабінеті директора школи, де найнята Кенаном акторка, яка видає себе за його мати, представляється директору: «*I'm sterile.*» Я-стерильна. Кенан поспішає виправити: «*No, no Sheril is your name.*» Ні, мамо, тебе звати Шеріл. [42; 45] У даному випадку комічну ситуацію створює гра слів «*sterile*» – стерильна та ім'я *Sheril* – Шеріл.

На питання директора школи, де пані Рокмор познайомилась зі своїм чоловіком удавана мати відповідає (2 сезон 1 серія) [42; 45]:... *I met my husband through ... Kel! Kel introduced us.* З чоловіком мене познайомив Кел. Кел нас познайомив. Кенан виправляє: ...*No, no. She didn't mean Kel, she meant kel. ege college. Yes, they met in college.* Ні вона хотіла сказати не Кел, а кол... коледж.

Вони в коледжі познайомились. У наведеному прикладі гра слів «Кел» та «коледж» створюють комічний ефект.

Цей самий прийом комічної гри слів ми спостерігаємо у інших епізодах зустрічі акторів, що вдають подружжя Рокморів, з директоркою школи.

Наведемо перелік реплік Марти де вона весь час називає Кенана іншим співзвучним ім'ям (2 сезон 1 серія) [42; 45]:

- 1) *I'm Kelvin's mother.* Я мати Келвіна.
- 2) *Oh, we are so proud of you, Kelvin.* Кальвіне, я пишаюсь тобою.
- 3) *This is my son Kato.* Це мій син Като!
- 4) *How's it going, Conan?* Які новини, Конан?
- 5) *Didn't you bring us here to tell us about our Kevin?* Хіба ви запросили нас не з приводу Кевіна?

У наведених прикладах комічний ефект створюють співзвучні імена *Kelvin*

(Келвін), Kenan (Кенан), Calvin (Калвін) Kato (Като), Conan (Конан) та сама ситуація, в якій удавана мати привселюдно показує, що не пам'ятає ім'я власного сина.

Наступні еквівалентні приклади застосування гри слів у серії про лотерею, яку організував Кріс:

Cris: We are gonna have a Raffle. Дивіться, скоро у нас буде Рафл!

Kel: I love raffles, especially with a lot of maple syrup and butter... У, я люблю вафлі. Особливо з кленовим сиропом та вершковим маслом.

Kenan: Kel, that's a waffle. Chris is talking about a raffle. Кел, Кріс не про вафлі говорить, а про Рафл. [42; 45] (3 сезон 3 серія).

Комічний ефект створюється за рахунок подібності у звучанні слів «affle» – лотерея в якій розігрується один приз та «waffles» – вафлі. Далі приклад, де

Кенан пропонує кур'єру купити квиток: You wanna buy a raffle ticket? Не хочете купити квиточок лотереї «Рафл». Кур'єр відповідає: I'm not much of a breakfast person. Я не дуже люблю солодощі. Кенан уточнює: No, no, a raffle, man, not a waffle. Я кажу Рафл, а не вафлі.

Іронія також досить часто зустрічалась у опрацьованому нами матеріалі.

Розглянемо детальніше.

Кел, який сам знайшов для Кенана акторів на роль його батьків, говорить:

Kel: Whoa! I'm glad I'm not in trouble. Щастя, що я не причетний.

Kenan: Why torment me? Знущася! [42; 45] (2 сезон 1 серія)

У цьому епізоді іронія створюється тим, що Кенан докоряє Келу, який не вважає себе причетним до ситуації «заміни» батьків на акторів.

Пан Рокмор висловлює свою вдячність Келу: Nice to you to sneeze me.

Дякую, Келе, що заразив мене! [42; 45] (1 сезон 8 серія)

Місіз Рокмор цікавиться у сина як минув його матч, на що він відповідає: Oh, it went great for the other team... Успішно для наших суперників. [42; 45] (2 сезон

1 серія)

Кенан коли бачить недолуге врання своєї удаваної матері: My mom is a

joker and a *snazzy dresser*, too. What's with the goofy costume? Мама велика дотепниця і охоча до маскарадів! Що означає цей туалет? [42; 45] (2 сезон 1 серія)

Іронія виражено словами «*snazzy dresser*», що у перекладі «прекрасний костюмер» не відповідає дійсності – невдало підбраному вбранню героїні.

Кенан докоряє Келу: Can't do that because that *same genius* broke the handle off the door. Нажаль той самий геній скрутив ручку на дверях. [42; 45] (3 сезон 11 серія)

Пан Рокмор після звільнення своєї родини з зачиненого холодильника: Well, thanks for another memorable evening, Kel! Дякуємо за ще один незабутній вечір,

Келе! [42; 45] (3 сезон 11 серія)

Нами виділені наступні приклади **гіпербол**. Розглянемо більш детально. Після телефонного дзвінка директора Кенан зауважує: «Oh, my parents are going to *kill* me.» В будь-якому разі батьки мене вб'ють! Що насправді є перебільшенням і ніхто його не чіпатиме. [42; 45] (2 сезон 1 серія).

Кел розповідає Кенану про свій внесок у пошуки акторів на роль його батьків: I've been searching the street for actors *all day*. I think I found some good ones. Бігав пів дня але і акторів знайшов класних! [42; 45] (2 сезон 1 серія).

Пан Рокмор сердиться: ...just leave! And you are never to *set foot* in this house again!.. Геть з мого дому! Щоб ноги твоєї більше не було! [42; 45] (2 сезон 8 серія).

Кел нишком вліз через вікно друга: Hey, Kenan, what are you doing? Кенане ,привіт, що робиш? На що той відповідає: *Having a heart attack*, that's what I'm doing. Why did you sneak through my window? Помираю від інфаркту, ось, що. Навіщо ти вліз через моє вікно? [42; 45] (2 сезон 8 серія).

Кенан радить другові: You better hurry up because if my daddy catches you in here, this is going to be the *last room* you'll see. Поквапся, якщо батько тебе тут застукає це буде остання кімната в твоєму житті! [42; 45] (2 сезон 8 серія).

Кел переймається за самопочуття своїх іграшок: All my reindeers are gonna *die* in the heat. Мої пінгвіни поздыхають від спеки! Далі він робить вигляд що дістав

з грудей Кенана його серце. Кенан відповідає: *Give me it back!* Віддай серце! [42; 45] (1 сезон 8 серія)

Кенан навінсь у «Піцца-Фермі»: *Who says we can't stay forever, Kel? It might be just the life for us.* Хто сказав, що не можемо! Непогане життя! [42; 45] (3 сезон 8 серія)

Кел скаржиться на погане ставлення до нього: *No one ever tells me.* Мені ніколи не кажуть. [42; 45] (3 сезон 11 серія)

Відвідувач ресторану емоційно реагує на те, що їх замкнено у холодильнику: *We're never gonna get outta here.* Ми замкнені у морозильній камері і всі загинемо.

[42; 45] (3 сезон 11 серія)
Після того як Кел зламав у холодильнику температурне риле Кенан бітється: *I'm burning up!* [42; 45] (3 сезон 11 серія)

Кенан розповідає іншим про свого друга: *He does this sort of thing all the time.* Він завжди вскакує в якусь халепу. [42; 45] (3 сезон 11 серія)

Нами встановлено, що **метафори** також були залучені для створення комічного. Розглянемо більш детально.

Кенан: *That's the best idea I've ever heard.* It's brilliant! Це найблискучіша ідея що я будь – коли чув. [42; 45] (2 сезон 1 серія)

Актор, що видає себе за батька Кенана: *So tell me a little about your father so that I can get into character.* What's your father like? Розкажіть мені про свого батька щоб я *вжився* в образ. Який він? [42; 45] (2 сезон 1 серія)

Кенан коментує сон Кела: *You have a vivid imagination, Kel!* У тебе хвора уява! [42; 45] (3 сезон 8 серія)

В наступному прикладі Кенан каже до батька: *You take it with you and your old wills no back.* Візьми з собою. Вип'єш і від застуди сліду не залишиться. [42; 45] (1 сезон 8 серія)

Містер Рокмор не може натішитися купівлею нового телевізора, про що він розповідає дружині: *This is the happiest day of my life!* Містер Роджер Рокмор: Це

найщасливіший день мого життя! [42; 45] (3 сезон 3 серія)

Актор, що видає себе за батька Кенана запрошує директора школи увійти: *Welcome to our happy home, principal Dinky.* Вітаємо у нашому благословенному

домі, директоре Дімті. [42; 45] (2 сезон 1 серія)

Кенан пропонує батькам: But can't you just eat my allowance? Може з'їсте мої кишенькові. [42; 45] (4 сезон 6 серія)

Кел співчуває Кенану: Man, you're in trouble! Вскочив ти у халепу! Той погоджується: I'm in trouble. Я пропав! [42; 45] (2 сезон 1 серія)

Нами виявлена невелика кількість **алюзій**, які створюють комічний настрій:

Кел питає: Що take Нобелівська премія? What is Nobel Prize? Кенан: Поняття не маю. I have no idea. [42; 45] (1 сезон 8 серія) Комічна ситуація створюється за

рахунок незнання головним героєм найвідомішої наукової нагороди.

У проаналізованому матеріалі виділені **епітети**, що викликають сміхову реакцію. Кенан розповідає про телевізори: Look at the expensive-looking cheap TV.

Дешеві телевізори навмисно роблять соліднішими на вигляд! Далі герой емоційно висловлюється про Келові здогадки, стосовно сюжету наступного шоу:

Wow. What an amazingly awful guess. Вражаючий, але хибний здогад! [42; 45] (3 сезон 11 серія)

Шалений Бетті на прохання привести телевізор на сьому годину вечора з до Кенана додому відповідає: That's crazy talk. Це шаленство. У наступному

прикладі Бетті каже про себе: Now, if I was sane, I'd have to charge you \$800. But lucky for you, I'm crazy! Якби я був при здоровому глузді то сказав би 800 доларів,

...але на щастя для тебе я шаленець! [42; 45] (3 сезон 3 серія) Комічний ефект створений за рахунок лексеми «sane», що означає «при здоровому глузді» та

лексеми «crazy» - «божевільний».

Отже, серед засобів художньої образності, які варто розглядати як своєрідний інструменти створення комічного у досліджуваному ситкомі нами

виділені порівняння, літоти, анафори, гіперболи, метафори, алюзії, епітети, гру слів та іронію, що реалізують свої сміхові ефекти у тісному зв'язку з контекстом

подій серії.

2.3 Значення окремих категорій лексичних одиниць у творенні

комічного

НУБІП УКРАЇНИ

Серед опрацьованого матеріалу велике значення у творенні комічного варто віддати оцінній лексиці. Наступні приклади містять **оцінну лексику**, більшість яких використані у вигляді звертання, які принижують героя чим створюють бажаний комічний ефект:

НУБІП УКРАЇНИ

Кенан жартує над Марком: *You're a geek?* Що ти зануда? Той обурюється:

No, silly. Ні. [42; 45] (4 сезон 12 серія) У даному випадку використані одразу два

НУБІП УКРАЇНИ

приклади вживання оцінної лексики для створення комізму «a geek» - «зануда»,

«silly» - дурний.

НУБІП УКРАЇНИ

Кел обурюється на Кіру за те що вона його не послухала і спустилась у вітальню: *I told you to stay upstairs, demon!* Я велів тобі чекати на горі! От

чортеня! [42; 45] (2 сезон 1 серія) Хлопець називає дівчинку «demon» - чортиням,

НУБІП УКРАЇНИ

що з огляду на темну шкіру дитини створює комічний ефект.

Аналогічна ситуація відбувається у наступному прикладі, коли пан Рокмор гнівається на витівки Кела: *No! No! Get that demon out of here!* Ні, ні, ні – виженіть

демона! [42; 45] (2 сезон 8 серія)

НУБІП УКРАЇНИ

Кенану не сподобався вечір з приводу дня народження сестри: *We were watching these boring old home movies of Kira as a baby.* Ми дивились нудне відео, як Кіра була малою. [42; 45] (4 сезон 6 серія)

Кел висміює Кенана в дитинстві: *I bet he was just an ugly baby.* Б'юсь об заклад він був потворою! [42; 45] (4 сезон 6 серія)

НУБІП УКРАЇНИ

Пан Рокмор після падіння зі сходів з вини Кела скаржитьсь дружині: *That boy's deficient!* Цей хлопець дефективний! [42; 45] (2 сезон 8 серія)

У наступному епізоду вжито два приклади оцінної лексики. Пан Рокмор розповідає історію травмування своєї спини масажисту: *Some deficient boy made*

НУБІП УКРАЇНИ

me fall down the stairs. Через одного дефективного я скотився зі сходів! На що масажист відповідає: *Excellent!* Чудово! [42; 45] (2 сезон 8 серія)

Наступну низку прикладів складає перелік де Кенан називає свого друга

глузливими принизливими звертаннями. Такий спосіб творення комічної ситуації використовується сценаристами майже у кожній з серій досліджуваного ситкому на початку або в кінці [42; 45]:

— Exit stage right, *pickle chip*. Мершій одягайся, обпатране курча! (2 сезон 8 серія)

... And follow me, *snow pea*. І йди за мною, білий китайський горошок. (2 сезон 8 серія)

— Come on, *gravy cheeks*. Ходімо, обморожені щічки. (3 сезон 11 серія)

— Come on, *glow worm*. Не барись, хробаче. (3 сезон 11 серія)

— Come on, *scaly*. Ходімо, недотепо. (3 сезон 8 серія)

— Come on, *plucky*! Поквапся дотепнику. (4 сезон 12 серія)

Кенан дорікає другу за зламаний вказівник: This isn't the chef's fault, *hammer head*! Не шеф-кухар, дубово голово! [42; 45] (3 сезон 11 серія).

У наступному епізоді Кел радіє, що його назвали генієм: I'm a genius? Who! Wait till I tell my mama that I'm a *genius*! My mama. Я геній? Треба мершій сказати моїй матері! Мамо, я геній! [42; 45] (2 сезон 1 серія)

Лексика у ситкомі представлена у вигляді літературної та не літературної лексики, остання представлена сленговою та розмовною лексикою.

Розмовна лексика простежується у наступних прикладах.

Кріс про обідрані Кенаном банани: What are you *screwy*? Чи ти з глузду з'їхав? [42; 45] (2 сезон 1 серія).

Screwy – застаріла неофіційна лексика, що означає «божевільний» [44]

Наступний приклад подібний до першого. Кріс заспокоює себе стосовно поведінки підлеглого: Now I know he's *loony*. Він точно збожеволів. [42; 45] (2 сезон 1 серія) *Loony* – розмовна форма, що означає «збожеволів».

Кенан гнівається на поведінку Марти - акторки, яку найняв на роль своєї матері: you *wacky* mom, you... мамо, яка ти роззява. [42; 44; 45] (2 сезон 1 серія)

Кенан бідкається, що батьки його обманюють: Year, but it seemed kind of *fishy* to me like they were trying to cover something up. Не можу позбутись відчуття що від мене щось приховують. [42; 45] (4 сезон 6 серія) *Fishy* – це

неофіційна форма слова «нечесний», або «помилковий». [44]

Китайський пан Рокмор: Some *whacko* and a guy with a knight's helmet on his head. Якийсь дивак і хлопець у шоломі. [42; 45] (4 сезон 6 серія) Неофіційна лексема «whacko» у перекладі означає «дивак». [44]

Кенан вмовляє друга примиритися з його батьком після сварки: You ever want to come *hang out* at my house again? Well, then let's go see my daddy. Ти хочеш приходити до мене в гості? [42; 45] (2 сезон 8 серія) Розмовне фразове дієслово «to hang out» означає «проводити багато часу в якомусь місці» [44].

Пані Рокмор висловлює свою думку про вечерю у ресторані: We're going to *pig out* tonight, aren't we? Вечір шаленого свинства! [42; 45] (2 сезон 8 серія)

Неофіційна форма фразового дієслова «pig out» означає «дуже багато їсти» [44].

Кенан емоційно реагує на переляк від раптової появи друга: You about made me wet my *pi`s*. Я через тебе мало не обмочився! [42; 45] (2 сезон 8 серія). У

данному випадку *pi`s* – це скорочена неофіційна форма слова pajamas – піжама [44].

Кел цікавиться: How we going to do the show next week with your daddy *kicking* me out of the house and all? Що тепер буде з нашою програмою, якщо твій батько не пускає мене на поріг свого дому? [42; 45] (2 сезон 8 серія) У прикладі ужите

фразове дієслово неофіційної форми «kicking out» - «силом змусити когось покинути місце» [44].

Кел: That's not *cool*! That's not normal! Ти думаєш це круто? Ні це ненормально. [42; 45] (2 сезон 8 серія) Неофіційна лексема «cool» - чудово, дуже добре [44].

Кенан робить зауваження на одному з відвідувачів, що разом з ним був замкнений у холодильнику: Heu, heu, *pipe down*. Годі пхінькати. [42; 45] (3 сезон 11 серія) У прикладі для комічності застосована неформальна ідіома «pipe down» – припини розмовляти [44].

Покупчиня роздратована на Кенана, що він заважає їй забрати виграний телевізор: Actually I was thinking about how much I want you to *get out* of my way. Насправді я думаю як мені *здохати* тебе! [42; 45] (3 сезон 3 серія) Ідіоматичний

вираз «to get out of my way» – розмовна форма, що у грубій формі наказує відійти [44].

Наступні **сленгові лексичні одиниці** були також залучені до творення комічного.

Кел розповідає другові про свій новий сценічний образ, що буде наполовину людиною, наполовину роботом, наполовину кенгуру. На це Кенан заперечує: You can't be 3 halves. What are you, *ignant*? Може бути тільки дві половини, невігласе. [42; 45] (2 сезон 1 серія) «Ignant» - це видозмінена сленгова форма слова «ignorant», що досить часто використовується саме у афро-американському варіанті англійської мови [44].

Кел розповідає родині друга про себе у дитинстві: My mom said I had the cutest little butt. Мама каже у мене була гарненька рожева попка. Лексична одиниця «butt» - це сленгові форма для лексеми «bottom» - сідниці. [42; 44; 45] (4 сезон 6 серія)

Кенан наказує другові: Hey, you're not a baby no more and don't nobody want to see your Booty. Келе, ти вже не малюк і ніхто не хоче оглядати твій зад. Лексична одиниця «Booty» - це синонімічна сленгова форма лексеми сідниці. [42; 44; 45] (4 сезон 12 серія)

Кенан не вірить, що його батьки справжні, вважає, що вони його всиновили: Oh, why you dissing me, man? Ви блефуете. [42; 45] (4 сезон 6 серія) Лексема «diss» – це характерна для США сленгові форма слова «принижувати» [44].

Досить часто для досягнення комічного ефекту у тексті-оригіналу застосовують **реалії**. Так містер Роджер Рокмор з нетерпінням чекає на те, щоб побачити гру улюбленої команди по новому недавно купленому телевізору. Він ще не знає, що хлопці програли новопридбану техніку в лотерею: I can't wait to watch the Bulls' game on my new TV! Тепер я стежитиму за грою Чікаго Булз по своєму новому телевізору. [42; 45] (3 сезон 3 серія) У епізоді згадується місцева баскетбольна команда Chicago Bulls.

Кріс цікавиться у Кенана що він робить, той відповідає: Banging my head with the lima beans. Стукаю себе по голові трощиною квасолкою. [42; 45]

(2 сезон 1 серія). Лексема «lima beans» передає значення лімські боби, що походять з Перу.

«Come on, Skippy. Ходімо, побігайлику!» [42; 45] (3 сезон 3 серія) Skippy – це брендова назва арахісового масла зі США. В подальшому у серії буде згадане арахісове масло.

У наступному прикладі ефект комічного створений реаліями-топонімами за рахунок їх територіальній віддаленості. Кенан замість батька-диспетчера пропонує пілоту літака змінити маршрут: «Would you land on Chicago?... Maybe you get go in Nebraska?» Кенан Ви хочете сідати просто в Чикаго. А не хотіли би полетіти далі в Небраску? [42; 45] (1 сезон 8 серія)

Новий персонаж, якого пропонує Кел узяти для серіалу в костюмі супергероя, капітан О' Вандерфул: «Well, the only thing that can defeat captain O' Wonderful are corn dogs. Єдине чого боїться капітан О' Вандерфул – це корн доги. [42; 45] (4 сезон 6 серія) Корн доги – це різновид фаст-фуду, сосиска, що обсмажена у кукурузній паніровці на дерев'яній паличці. Історично виникла у США. Комічний ефект створений саме за рахунок лексеми «корн доги» та абсурдності у страхах героя перед їжею на паличці.

Нами було виявлено наступні приклади **авторських неологізмів**, які представляли собою певний набір звуків.

Кел представляє себе ілюзіоністом і просить друга повторити над капелюхом наступну фразу: «Leave your hand over this hat and say: “Lo-ba-vo-ba da-ga-obladi-oblada”». Взмахни рукою над капелюхом і скажи: «Лоба-воба дага обладі облада». [42; 45] (1 сезон 13 серія)

Кенан входить у гру і також просить повторити: «Leave your hand and say: “Dipdidoo inagoda davida babi”». Взмахни рукою над капелюхом і скажи: «Діпідіду інагода давіда бєбі». [42; 45] (1 сезон 13 серія)

Кріс випивши ліків, що зробив Кенан почав недобре себе почувати: «I've take my mother to the clinic to clean the...lama...lama...loop.. Я сьогодні маю везти свою маму в лікарню, щоб їй там прочистили... вуха...нюха...пуха...» [42; 45] (1 сезон 8 серія)

Кел знайшов на горіщі Рокморів лицарський шолом та представляється Кенану: I'm ser Kelalot. Дивись, я сер Келолот. Вказаний оказіоналізм утворений поєднанням ім'я героя у першій частині слова та суфіксом -лот, запозиченим від ім'я відомого лицаря круглого столу Ланселота. [42; 45] (4 сезон 6 серія)

Вищенаведені приклади створюють веселий настрій своїм вигаданим смішним лексичним підбором.

Під час дослідження ми виявили, що досить часто лексичний повтор створює комічний ефект, найчастіше передаючи емоційний стан героїв.

Наведемо деякі виокремлені репліки як приклади.

У наступному прикладі Кенан перепитує Кріса про курси, які відвідувала його мама два рази у різних моментах серії, цим перебиваючи інші розмови та створюючи комічний ефект: Lumberjack school? Курси дроворубів? [42; 45] (3 сезон 11 серія)

Так само і запрошений Келом на виставу новий герой 3 раз перебиває суперечку друзів стосовно нього: I'm a captain O' Wonderful! Я капітан О' Вандерфул. [42; 45] (4 сезон 6 серія)

Кенан нервово реагує на дзвінок у двері, чекаючи на прихід Марти, яка видає себе за його мати: «It's about time!» - «Нарешті!» промовляє два рази, але за другим разом він вже встиг відчинити двері за якими виявилась запрошена в гості директор. [42; 45] (2 сезон 1 серія).

Кел дразнить Кенана про причину відсутності дитячих фотографій: Ugly baby! Ugly baby! Потвора! Потвора! [42; 45] (4 сезон 6 серія)

Досить часто в епізодах зустрічається фраза: Who loves orange soda? I do, I do, I do! Хто любить оранжад? Люблю, люблю, люблю. [42; 45] Фраза «I do» повторюється та підкреслює занадто емоційне відношення героя до звичайного напою, що створює комічний ефект.

НУБІП УКРАЇНИ

2.3 Числівники та алогізми, як засоби творення комічного у текстах

Проаналізувавши діалогічні репліки ситкому ми дійшли висновку, що **числівники** варто розглядати, як окремі лексико-семантичними засобами творення комічного. Числові лексичні одиниці на позначення кількості, відстані, часу слугують своєрідним сміховим елементом. Наведемо передік наступних виявлених нами прикладів, що яскраво підтверджують нашу думку

Пані Рокмор розповідає Кенану про те, що вона з чоловіком йде в гості в суботу. У розмову встряє Кел: All right, but you`re going to fix my dinner *first*, right?

Може спершу приготуєте мені обід. [42; 45] Числівник *first* є *перший* у даному випадку визначає усю комінність ситуації.

Кенан наймає акторів на роль батьків і пропонує їм грошову винагороду у розмірі 35 доларів : I`ll pay each of you 35 \$. Я вам виплачу по 35 доларів.

Актор не погоджується: \$ 35. I don`t know. Ну не знаю.

Кенан піднімає вартість: All right. \$36. Гаразд по 36.

Актор: Done! You must learn to negotiate. Згода! Треба знати собі ціну. [42; 45] (2 сезон 1 серія)

У наступному епізоді ситуація подібна до попередньої. Кенан намагається перекупити телевізор у переможниці лотереї: Well, I`m willing to give you \$ 2 for the TV you paid \$1 for. You`ll be doubling your money. I know what you`re thinking. Ви сплатили за цей телевізор один долар? Я пропоную Вам за нього два долари!

Ви подвоєте вкладені гроші! Я знаю що у вас на думці! [42; 45] (3 сезон 3 серія)

У зазначених епізодах сміхову реакцію викликають саме числівники, а точніше підвищення винагороди на один долар.

Кенан дорікає найнятому ним актору. I was getting worried... You were supposed to be here 3 minutes ago. Я почав вже хвилюватися. Ви мали прийти ще три хвилини тому! Той в свою чергу пояснює: I`m sorry. I would have gotten here sooner, but you gave me bad direction. Я прийшов би вчасно, якби ви детальніше пояснили, як сюди дістатись. [42; 45] (2 сезон 1 серія)

Кіра, дізнається, що Кенан найняв актора на роль їхнього батька та

користується цією ситуацією і просить у нього гроші: Daddy, may I please have \$10?.. yesterday, you promised me that you'd give me \$10. Remember, daddy? Татусю, дай мені, будь-ласка, 10 доларів! Вчора ти обіцяв мені 10 доларів, пам'ятаєш, тату? [42; 45] (2 сезон 1 серія)

Покупець просить у Кенана продати йому виноградини: Excuse me. Do you sell *individual* grapes? Вибачте, можна купити три виноградини? Кенан погоджується: Yes, we do. Так, будь-ласка. Покупець радіє: Great! I'll take 3. Чудово. [42; 45] (3 сезон 3 серія) Комічність ситуації створена саме числівником «три».

Кел дивується з успіхів друга: Man, I can't believe you sold 40 tickets in one day. Як ти зумів продати 40 лотерейних квитків? Наступного дня хлопець радіє своїм продажам: I sold one ticket. Продав один квиток! Кенан роздратований: Wait. You mean you've been gone for 2 hours and you only made \$1? Тобто за дві години ти заробив один долар? [42; 45] (3 сезон 3 серія) Комічність наведених ситуацій створена саме кількістю проданих квитків та часом, що був на не витрачений. В обох випадках за великий проміжок часу досягнуто незначних результатів.

Комічним є і бажання офіціанта відмовити Кела брати участь у акції від ресторану та спробувати випити бочонок пива – грогу за 10 секунд: But I must tell you it's not humanly possible to drink an entire tankard of grog in under 10 seconds. Але випити барильце грогу за 10 секунд нормальна людина не здатна». [42; 45] (3 сезон 11 серія). Комічність визиває саме числівник у значенні одиниці часу.

Грог - це гарячий алкогольний напій моряків, до складу якого входить ром та цукор з водою [44].

У наступному епізоді Кріс у ресторані хоче спати. Комічність викликає саме числівник на позначення часу, оскільки у зазначений час дорослі не сплять:

I'm feeling sleepy. Oh, no wonder. It's 21.00. I'm usually in bed by now. «Я закуняв. Дев'ять година! В такий час я вже у ліжечку». [42; 45] (3 сезон 11 серія)

Наступний приклад створює сміховий ефект, оскільки у досить ранню

годину Кенан будить друга для важливої зустрічі: It's 5.30... Ken! Wake up! It's 5.30! Come on, today's the day I meet my real parents. Келе, прокидайся. Уже пів на шосту. Сьогодні я зустрічаюсь зі своїми справжніми батьками. Під дверима

іншої сім'ї Рокморів Кенан відмовляється зустрічатися з ними. Кел обурюється рішенням друга: I did not get up at 5.30 in the morning, hop 15 miles with a knight's

helmet on not to meet your parents. Я не для того прокинувся о пів на шосту ранку і прострибав 20 кілометрів у лицарському шоломі щоб не зустрітися з твоїми батьками. У наведеному прикладі комічним є числівники на позначення часу (пів на шосту ранку) та довжини (20 кілометрів). [42; 45] (4 сезон 6 серія)

У наступній ситуації кур'єр з «Ліца-Ферми» доставляє замовлення: I got the 75 pizzas and the diet soda you ordered. It comes out to \$912 plus tip. Я приніс вам 75 порцій пици і дієтичну Кока-колу що ви замовляли. З вас 912 доларів і чайові. [42; 45] (4 сезон 12 серія) Сміховий ефект створений за рахунок числової

невідповідності по кількості - 75 піц та одна дієтична кола, а також досить високою вартістю замовлення.

Кенану сниться сон у якому його справжній батько король. Комічний ефект створений числівником, що вказує на розмір кишенькової готівки, яку виносять слуги у величезному мішку: Here's this week's allowance, son - \$ 1

million. Ось тобі сінку твої кишенькові - мільйон доларів. [42; 45] (4 сезон 6 серія)

Варто зазначити, що значення лексичних одиниць безпосередньо впливає на створення комічних ситуацій. Виходячи з цього ми вважаємо, що досить часто комічний вплив на глядача надають **алогізми** у висловах героїв. Нижченаведені репліки слугують тому підтвердженням.

Кел. I know how to rollerblade. I just haven't learned how to stop yet. Я катаюсь дуже добре, тільки зупинятись не навчився! [42; 45] (2 сезон 8 серія) Алогізм у поданому висловлюванні у тому, що герой розуміє «кататися на роликах»

буквально і не відносить до навиків катання вчасно зупинятися. Алогічне комічне протиріччя створене лексемами «know» та «haven't learned».

У наступному прикладі Кел боїться розправи від батька друга. Because he

called me a zit. What if he *pops me*? він назвав мене гнійником! А якщо він захоче мене видушити? [42; 45] (2 сезон 8 серія) Комічний ефект створений лексемами «*pops*» та «*me*».

Кріс: До розіграшу дві години - піду покуюнє в підсобці! Well, 20 minutes till raffle time! If you need me, I'll be in the back *soaking my feet*. [42; 45] (3 сезон 3

серія) Лексема «*be in the back*» - «буду у підсобці», «*soaking my feet*» - «мими стою» [44].

Наступний приклад містить набір декількох алогізмів від Кела: Oh, no! We're not gonna be *turned into giant fish*, are we? Ok, wait a minute. I think I got it. We win

a trip to Idaho but on the plane ride there, we run out of fuel and are forced to land in Sweden, where we *become magicians*. And then we eat the fish? Ми не

перетворимось у величезну риби́ну!..Здається я здогадався! Ми виграємо авіа подорож у Айдахо, але нашому літаку забракне керасину і ми зробимо вимушену посадку у Швеції, а там зробимось чаклунами і харчуватимемось рибою. [42; 45]

(3 сезон 11 серія) Комічне створене словами «*turned into giant fish*» (перетворитись у величезну рибу), «*become magicians*» (зробитись чаклунами), та «*Sweden*» (Швеція), за рахунок алогічного припущення, про вимушену

посадку у ній під час подорожу по території США, тоді як Швеція знаходиться на іншому континенті та відокремлена від північної Америки океанами.

Кенан припускає: There's nothing funny about, say, ... *putting an armadillo down somebody's pants*. Це аж ніяк не дотепно, скажімо, кинути комусь в штани

броненосця. [42; 45] (4 сезон 12 серія) Комічний ефект створений лексемами: «*putting an armadillo*» та «*pants*». Алогізм у тому, що броненосець це тварина з

довжиною до 1 метру, тому її точно неможливо вкинути у чиїсь штани непомітно.

Наступний комічний ефект створений лексемами «*mother*» та «*lumberjack school*» - «курси дроворубів». Кріс: « I haven't had a home-cooked meal since

mother left for lumberjack school. Я не коштував домашньої страви, відколи мама пішла на курси дроворубів.» [42; 45] (3 сезон 11 серія) Важко уявити собі

жінку, яка відвідує школу з вирубки дерев.

Кел пропонує купляти лотерейний білет за 1 долар, щоб виграти вафлі. Це абсурдна пропозиція: How about a raffle to win a waffle? А вафлі будуть розігруватися на Рафлі? [42; 45] (3 сезон 3 серія) Нелогічно купляти квиток за 1 долар щоб виграти вафлі.

У наступних прикладах сміх викликають алогічні назви університетів. Так Марк хизується: I got accepted to *northeast western* university! Ні, мене зачислено у *північно-східний* університет *заходу*! Лексеми на позначення комічного «*northeast*» та «*western*». Далі Кенан розповідає, що очікує на прихід важливого гостя: The recruiter from *southwestern northern* college is coming to my house

tonight. А до мене сьогодні прийдуть з *південно-західного* університету *півночі*. [42; 45] (4 сезон 12 серія) Слова, що викликають сміх «*southwestern*» та «*northern*».

У наведених нижче прикладах слово «alien» слугує творенням комічного, оскільки застосовується для творення алогізмів від Кела: See? You're an alien. Адже ти інопланетянин. Далі він уточнює: Your parents adopted an alien. Твої батьки всиновили інопланетянина? Потім Кел звертається до батьків друга: He wants to know if he's an alien. ... You're all aliens! Він інопланетянин... Ви всі інопланетяни. Далі Кел пояснює працівниці з видачі свідоцтв про народження:

Yeah, we're trying to prove my man Kenan here is an alien from outer space. Намагаємось довести, що мій друг Кенан інопланетянин. [42; 45] (4 сезон 6 серія)

Наступний приклад породжує комічне за рахунок слів «*snow people*», де Кел вважає, що справжні батьки друга можуть бути «сніговими людьми»: Oh maybe they're *snow people* from the north pole. А якщо вони снігові люди з північного полюсу. [42; 45] (4 сезон 6 серія)

Застосування **топонімів**, як засобів вираження комічного пов'язана, перш за все, зі створенням комічної ситуації «віддаленості» від реального місця подій у ситкомі. Кенан: Would you land on Chicago?... Maybe you get go in Nebraska?

Кенан Ви хочете сісти просто в Чикаго. А не хотіли би полетіти далі в Небраску? [42; 45] (1 сезон 8 серія)

Кел: I think I got it. We win a trip to *Idaho* but on the plane ride there, we run out of fuel and are forced to land in *Sweden*. Ми виграємо авіа-подорож у Айдахо, але нашому літаку забракне керасину і ми зробимо вимушену посадку у Швеції. [42; 45] (3 сезон 11 серія)

Не аби яке значення у створенні комічного відведене **власним назвам**.

Кенан до батька: Твої проблеми зкінчилися! Well, ya, your trouble is over. Нашо містер Рокмор відповідає: Кел від'їжджає в Австралію? Кел moves to *Australia*. [42; 45] (1 сезон 8 серія)

Кел представляє глядацькій аудиторії нового персонажа: Ladies and gentlemen, please welcome captain O'Wonderful! Пані і панове – Капітан О'Вандерфул. [42; 45] (4 сезон 6 серія) Ефект комічного створений саме ім'ям героя, що у перекладі «Дивовижний».

Кенан вважає що його переплутали при народженні і шукає своїх справжніх батьків. Знайшовши будинок, він уточнює чи не помилився: Sorry to disturb you again, but you wouldn't happen to be *George*, would you? And you must be *Margaret*? I know that isn't *Kevin*. Вибачте, що потурбували. Ваше ім'я не Джордж... А Ви, напевне, Маргарет Рокмор. Чи це не Кевін? [42; 45] (4 сезон 6 серія)

Сміховий ефект створюють вказані топоніми, оскільки уся родина китайської зовнішності, а темношкірий Кенан гадав, що то повинні бути його справжні батьки.

Отже, оціну та розмовну лексику, сленгові лексичні одиниці, реалії, авторські неологізми, лексичний повтор, числівники, алогізми, топоніми та власні назви варто розглядати як особливі лексико-семантичні засоби створення комічного, що реалізують свій комічний ефект лише в тісній співпраці з сюжетними подіями серіалу.

НУБІП УКРАЇНИ

2.5 Отримані результати та їх статистична обробка

У ході дослідження ситкому «Кенан і Кел» нами виокремленні 163 діалогічних речення на вираження комічного, що містять 189 лексичних одиниць та словосполучень, що семантично передають комічні настрої. Нами встановлено, що для створення смішних ситуацій режисери використовували художні засоби образності (порівняння, гра слів, гіперболи, іронія, епітети, метафори, літоти, анафора, алюзії), літературну лексику (реалії, власні назви, топоніми, повтори, неологізми, алогізми, оцінну лексику, числівники) та не літературну лексику (розмовну та сленгову).

Наведемо кількісно наступні провідні лексико-семантичні засоби, які були використані у досліджуваних діалогічних текстах. Порівняння - 25 лексем, гра слів - 13, літота - 5, анафора - 4, іронія - 9, гіпербола - 12, епітети - 7, метафори - 8, алюзії - 2 лексеми, реалії - 6, оцінна лексика - 22, розмовна лексика - 12, сленг - 4, авторські неологізми - 4, лексичний повтор - 5, числівники - 20, алогізми - 24, топоніми - 4, власні назви - 5

Провівши статистичну обробку матеріалів 163 діалогічних реплік та виокремлених 189 лексичних одиниць та словосполучень з них ми дійшли висновку, що відсоткова кількість виявлених нами лексико-семантичних одиниць вираження комічного становила: іронія - 5 %, порівняння - 13 %, літота - 2,5 %, анафора - 2 %, гіпербола - 6 %, епітети - 4 %, метафора - 4 %, лексичні повторення - 2,5 %, оцінна лексика - 12 %, розмовна лексика - 6 %, гра слів - 7 %, реалії - 3 %, алюзії - 1 %, сленг - 2 %, авторські неологізми - 2 %, топоніми - 2 %, власні назви - 2,5 %, числові лексичні одиниці - 10,5 %, алогізми - 13 %.

Найбільшу відсоткову кількість за частотою використання склали: порівняння - 13 %, алогізми - 13 %, оцінна лексика - 12 % та числові лексичні одиниці - 10,5 %. Загалом вони становили 48,5 %. Наполовину меншими за частотою використання відзначені гра слів - 7 %, гіперболи - 6 % та розмовна лексика - 6 %. Ця група склала 19 %. Найменшою частотою використання відзначились: іронія - 5 %, епітети - 4 %, метафори - 4 %, реалії - 3 %, лексичні

повторення – 2.5 %, літота – 2.5 %, власні назви – 2.5 %, сленг – 2 %, авторські неологізми – 2 %, топоніми – 2 %, анафора – 2 % та алюзії – 1 %. Разом вони склали 32.5 %.

Отримані нами данні вказують на те, що алорізми (13 %), оцінна лексика (12 %) та числівники (10.5 %) мають вагомий вплив на створення комічного. Разом вони склали 35.5 %.

Серед художніх засобів образності домінують порівняння (13 %), гра слів (7 %), гіперболи (6 %). Значно меншою виявилась частота вживання іронії (5 %), епітетів (4 %), метафор (4 %), літот (2.5 %), анафора (2 %) та алюзії (1 %). Загалом вони склали 44.5 %.

Серед нехудожніх засобів образності засобами створення комічного виступали лексеми на позначення розмовної лексики (6 %), реалій (3 %), власних назв (2.5 %), лексичні повтори (2.5 %), сленгові лексичні одиниці (2 %), авторські неологізми (2 %) і топоніми (2 %). Разом вони становили всього 20 %.

Ми вважаємо, що на частотність використання лексико-семантичних засобів вираження комічного впливає сюжетні події серії. Ми вважаємо, що якщо ми обрали інші серії то, найвірогідніше, статистичні показники відрізняться би. Це вказує на те, що дослідження даного питання потребує більшої вибірки та більшої кількості часу, що обмежується рамками даної роботи.

Отримані нами данні найшли своє відображення в додатку Б.1. «Частота використання лексико-семантичних засобів вираження комічного у ситкомі «Кенан і Кел»».

На нашу думку лексико-семантичні засоби вираження комічного не слугують головним інструментом створення комічного ефекту. Їх можна вважати допоміжним джерелом комічного. Головним же джерелом комізму у ситуативних комедіях, на наш погляд, виступають самі кумедні ситуації, абсурдні та показні дії акторів, а також кумедна міміка героїв.

Висновки до розділу 2

Нами були розглянута частота вживання лексико-семантичних засобів творення комічного за матеріалами популярного ситкому.

Проаналізований матеріал встановив, що для створення комічного застосовувались літературна та не літературна лексика, засоби художньої образності.

Серед літературної лексики найчастіше зустрічаються алогізми, оцінна лексика та числові лексичні одиниці. Серед не літературної - розмовна лексика.

Серед художніх засобів образності домінують порівняння, гра слів та гіперболи.

Найчастіше для відтворення комічного використовувались порівняння, алогізми, оцінна лексика та числові лексичні одиниці. Це показує, що числівники, оцінна лексика та алогізми виступають окремими лексико-семантичними засобами творення комічного.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 3. ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ КОМІЧНОГО ЯК ПЕРЕКЛАДАЦЬКА ПРОБЛЕМА

НУБІП УКРАЇНИ

3.1 Особливості перекладу лексико-семантичних засобів комічного

НУБІП УКРАЇНИ

Під час дослідження нами особливостей перекладу лексико-семантичних засобів вираження комічного ми мали на меті оцінити частотність вживання певних перекладацьких трансформацій для їх еквівалентного відтворення. Також ми звернули увагу на перекладні тексти діалогів, які містили засоби вираження комічного, що були відсутні в оригінальному тексті.

НУБІП УКРАЇНИ

Наведемо перелік лексико-семантичних засобів комічного, що були нами виявлені під час роботи над серіалом – іронія, порівняння, літота, епітети, гіпербола, метафора, лексичні повторення, оцінна та розмовна лексика, сленг, топоніми, власні назви, анафора, гра слів, реалії, алюзії, алогізми, авторські неологізми, числові лексичні одиниці.

НУБІП УКРАЇНИ

Далі ми розглянемо та наведемо приклади особливостей перекладу лексико-семантичних засобів вираження комічного та речень, що їх містять, на прикладі діалогічних реплік з досліджуваного нами ситкому.

НУБІП УКРАЇНИ

Для правильного статистичного підрахунку пропонуємо детально розглянути перекладацькі засоби та прийоми, що були залучені під час відтворення кожного з різновидів цих лексико-семантичних засобів.

Для перекладу **порівнянь** були використані наступні лексичні трансформації:

НУБІП УКРАЇНИ

Додавання. I call it “Head of Kel”. This model happens to look *exactly like Kel*.
Я назвала цю скульптуру «Голова Кела». Це точна копія Келової голови. [42, 45]

НУБІП УКРАЇНИ

У перекладі наведеного прикладу для уточнення додали слово «скульптуру», «голова». Наступне речення перекладене з застосуванням додавання «люба»: It doesn't look like macaroni and cheese. *Люба*, це не схоже на макарони з сиром! [42, 45]

Ooh, she looks like a circus goat. Схожа на дресировану козу з цирку. Для більшої комічності додана лексема «дресировану». [42; 45]

Вилучення: *They look like they could play your parents, right?* Вони могли б зійти за твоїх батьків? [42; 45] Лексична одиниця, що передає комічність *play* була вилучена з тексту перекладу. Також вилучені зайві лексичні одиниці – «*they*», «*right*».

Why'd you have to use *Chris's raffle prize as some kind of a trampoline?* Навіщо ти стрибав на лотерейному телевізорі як на батуті? [42; 45] Під час перекладу на українську з метою кращої адаптації було вилучене словосполучення «*some kind of*» та «*Chris's*».

That boy is *nothing* but trouble, a pimple on the face *that is* my life. Від нього самі прикροщі! Він прищ на лиці мого життя! [42; 45] У прикладі вилучено зайві лексеми «*that is*» та «*nothing*».

My cheeks are not *gravy-like*. У мене щічки не обморожені! [42; 45] Вилучення лексеми «*like*».

I was thinking more *like something funny like* raw meat. Ні, я думаю прикольніше буде сире м'ясо. [42; 45] Вилучені зайві одиниці «*like something*».

I mean it's like it's glued to the table. Так наче приклеєна до столу. [42; 45] Вилучені лексеми «*I mean*» та «*it's*».

This model *happens to look exactly like* Kel. Це точна копія Келової голови. [42; 45] Вилучено «*happens*», «*to look like*».

Now your *hat's* corny, *like* your uniform. Ось тепер ваша уніформа приправлена як слід! [42; 45] Вилучення лексеми «*hat*» та «*like*».

From this point on you gotta act *like* you don't know me. Від цієї миті вдаватимеш що ми з тобою не знайомі. [42; 45] Слово «*like*» також вилучене.

Kel's just *like* one of the family. Кел практично член родини. [42; 45] Лексема «*like*» знову була вилучена.

I was thinking more *like something funny like* raw meat. [42; 45] Ні, я думаю прикольніше буде сире м'ясо. У прикладі вилучено «*like*» під час перекладу.

Заміна: Man, this does not look like an *igloo*. На чум не схоже. [42; 45]

Лексема «*igloo*» була перекладена як «чум», що означає зовсім інший тип та форму житла — іглу це куполоподібної форми хатинка, яку роблять зі снігу та льоду, в той час як чум конічної форми з гілок, кори та шкіри тварин [44].

Now your hat's *corny*, like your *uniform*. Ось тепер ваша уніформа приправлена як слід! [42; 45] Лексема «*corny*» – «банальний» замінено на «приправлена як слід».

This *model* happens to look exactly like Kel. Це точна *копія* Келової голови. [42; 45] Лексема «*model*» - замінена на слово «копія».

That's like *chick*! Він гонить куркою! [42; 45] Лексема «*like*» була замінена на сленгове слово «гонить», що означає «має запах».

My cheeks are not *gravy*-like. У мене щічки не обморожені! [42; 45] Лексема «*gravy*» була замінена на «обморожені» [44].

Модуляція. Hurry up before it swells all up like a *beach ball*. Поквапся, доки вона не зморщилась, як *пробитий* м'яч. [42; 45] Використаний прийом модуляції де «*beach*» було замінено за причинно-наслідковим зв'язком на «пробитий».

Калькування. У наступному прикладі: One draught and sleep *as cactus*. Один ковток і спиш як кактус. [42; 45] Для перекладу лексем «*as cactus*» було використане наявний в українській мові словниковий відповідник, що означає застосування трансформації калькування.

Yes, *like me*. I'm the father, you know! Так, *на зразок мене*, я – батько. [42; 45] Лексема «*like*» перекладена як «на зразок», «*me*» – «мене».

That's like *chick*! Він гонить куркою! Лексема «*chick*» відтворена «куркою».

I can make almost as much money not *acting* as I can *acting*. Не *граючи* я заробляю не набагато менше, ніж граючи. [42; 45] Слово «*acting*» перекладене як «граючи».

Now your hat's *corny*, like your *uniform*. Ось тепер ваша уніформа приправлена як слід! [42; 45] Лексема «*uniform*» кальковане як «уніформа».

It doesn't look like *macaroni and cheese*. Люба, це не схоже на макарони з сиром! [42; 45] Лексеми «*macaroni and cheese*» перекладені як «макарони з сиром».

... *a pimple on the face that is my life*. Келе! [42; 45] Він *прищ* на лиці мого життя! Лексема «*a pimple*» перекладена українською як «*прищ*» [44].

Hurry up before it swells all up like a beach ball. [42; 45] Поквапся, доки вона не зморщилась, як пробитий м'яч. Лексема «*like*» відтворена словом «як», «*ball*» - «м'яч» [44].

They look like they could play your parents, right? Вони могли б зійти за твоїх батьків? [42; 45] Основне смислове навантаження перейшло на присудок «*look like*», перекладений калькуванням як «зійти» у значенні – «бути прийнятим за» [44].

You don't look anything like your parents. Ти не схожий на своїх батьків! [42; 45] У наведеному реченні ідіома «*look anything like*» перекладена на українську з застосуванням калькування, як «схожий», «*parents*» - «батьки» [44].

She looks like a circus goat. Схожа на дресировану козу з цирку. Дієслово «*looks like*» перекладена калькуванням як «схожа», «*goat*» - «коза» [42; 44; 45].

I mean it's like it's glued to the table. Так наче приклеєна до столу. Лексеми «*like*» перекладене як «наче», «*glued*» - «приклеєна» [42; 44; 45].

Yeah, like money. Так на зразок грошей! *I was thinking more like something funny like raw meat*. Ні, я думаю прикольніше буде сире м'ясо. Сполучення слів «*more funny*» було відтворене як «прикольніше», «*raw meat*» - «сире м'ясо», «*money*» - «гроші» [42; 44; 45].

Man, this is better than your old parent's house. Не порівняти з будинком твоїх попередніх батьків. Словосполучення «*old parent's house*» відтворене калькуванням як «з будинком попередніх батьків» [42; 44; 45].

Why'd you have to use Chris's raffle prize as some kind of a trampoline? Навіщо ти стрибав на лотерейному телевізорі як на батуті? Лексему «*as*» було відтворене словами «як на», «*raffle*» - «лотерейний», «*trampoline*» - «батут» [42; 44; 45].

Конкретизація. У наведеному вище прикладі дієслово «*use*» було конкретизоване як «стрибав», а слово «*prize*» як «телевізор» [44].

Транскрибування. This model happens to look exactly like Kel. Це точна копія Келової голови [42; 45]. Транскрибуванням відтворене ім'я героя.

Антонімічний переклад. Kel: Oh, this is some place. Man, *this is better than* your old parent's house. Оце хороми. *Не порівняти* з будинком твоїх попередніх батьків. Лексеми у позитивній формі «*this is better than*» були перекладені у негативній формі «*не порівняти*» [42; 44; 45].

I can make almost *as much* money not acting as I can acting. Не граючи я заробляю *не набагато менше*, ніж граючи. Лексема «*as much*» перекладена «*не набагато менше*» з використанням негативної форми [42; 44; 45].

Під час досліджень особливості відтворення речень, що містять порівняння, нами були виявлені наступні граматичні трансформації.

Перестановка слів у реченні. They *look like they could play* your parents, right? Вони могли б зійти за твоїх батьків? [42; 44; 45]

This model happens to look *exactly like Kel*. Це точна копія Келової голови [42; 45]. Now your hat's *corny, like your uniform*. Ось тепер ваша уніформа приправлена як слід! [42; 45]

I can make almost *as much* money not acting as I can acting. Не граючи я заробляю *не набагато менше*, ніж граючи [42; 45].

They *look like they could play* your parents, right? Вони могли б зійти за твоїх батьків? [42; 45]

Man, *this is better than* your old parent's house. Не порівняти з будинком твоїх попередніх батьків [42; 45].

Членування речення. У наступному прикладі одне речення розділили на два: That boy is nothing but trouble, *a pimple on the face that is my life*. Келе! Від нього самі прикροщі! Він прищ на лиці мого життя! [42; 45]

Граматична заміна частини мови. She looks like a *circus* goat. Схожа на дресировану козу з *цирку*. Прикметник «*circus*» був замінений на іменник «з *цирку*» [42; 45].

Kel's just like one of the family. Кел практично член родини [42; 45]. Лексема «one of the family» перекладена «член родини».

Грамматична заміна однини на множину. From this point on you gotta act like you don't know me. Від цієї миті вдаватимеш що ми з тобою не знайомі [42; 45]. Словосполучення «You don't know me» замінене на «ми з тобою не знайомі».

Виокремленні нами літоти були перекладені з використанням наступних перекладацьких прийомів.

Калькування. I'm not strong. This is a fake wall. Не я дужеий, а стіна бутафорська! [42; 45]. Лексема «strong» була перекладена як «дужеий», «fake» – «бутафорська» [44].

Don't worry, Mrs Rocmor, I'm not too dangerous. Не хвилюйтесь, пане Рокмор, я не дуже заразний [42; 45]. Лексема «too» перекладена як «дуже».

Лексична заміна за рахунок застосування синоніма: «dangerous» – «заразний».

My daddy's not going to harm you. Hey, Chris, let me borrow the first-aid kit. Ні, не битиме. Крісе, позичиш мені комплект для першої медичної допомоги? [42; 45]. Лексема «harm» – «шкода» замінена на «битиме» [44].

«The first-aid kit» перекладене із застосуванням описового перекладу «комплект для першої медичної допомоги».

Лексичне вилучення. У вище наведеному прикладі вилучено слова «my daddy».

Грамматичні трансформації: перестановка слів у реченні та об'єднання речень. I'm not strong. This is a fake wall. Не я дужеий, а стіна бутафорська!

Наступний перелік досліджуваних нами лексико-семантичних засобів вираження комічного склали **анафори**. Під час їх перекладу були використані наступні перекладацькі прийоми. Приклад: Кел: Who loves orange soda? Хто любить оранжад? Кіра: Who loves Kel? Хто любить Кела? [42; 45]. У наведеному прикладі нами визначена заміна лексеми на авторський неологізм «оранжад» і транскрибування ім'я героя.

Розглянемо наступну пару анафори. Кенан: Even if it kill you! Нехай навіть експерименти доконають тебе! На що Кел відповідає: Even if it kill me. Так. Нехай навіть експерименти доконають мене [42; 45]. Для відтворення була

використана конкретизація. Лексема «it» конкретизована словом «експерименти». А також калькування, за рахунок використання до слова «kil» синоніма «дожондють», «you» - «тебе», «me» - «мене».

Досить складно дався переклад гри слів у текстах діалогів ситкомів, оскільки тривалість репліки обмежений у часі та повинна повністю передавати комічні настрої оригіналу.

В епізоді, коли вдавана мати плутає ім'я та замість Шеріл називає себе стерильною для перекладу терміну «sterile» використано калькування в той час, як ім'я переклали транскрибуванням: «I'm sterile.» Я- стерильна. Кенан поспішає виправити: «No, no Cheril is your name.» Ні, мамо, тебе звати Шеріл [42; 45].

В прикладі: No, no .She didn't mean Kel, she meant kel..ege – college. Yes, they met in college. Ні вона хотіла сказати не Кел, а кол. . коледж. Вони в коледжі познайомились [42; 45]. Перекладач передає гру слів транскрибуючи ім'я «Kel» та використовуючи калькування для перекладу «college» - коледж.

Під час перекладу наступного переліку реплік Марти, де вона весь час називає Кенана іншим співзвучним ім'ям використан перекладацький прийом транскрибування [42; 45]:

1) I'm Kelvin's mother. Я мати Келвіна.

2) Oh, we are so proud of you, Kelvin. Кальвіне, я пишаюсь тобою.

3) This is my son Kato. Це мій син Като!

4) How's it going, Conan? Які новини, Конан?

5) Didn't you bring us here to tell us about our Kevin? Хіба ви запросили нас не з приводу Кевіна?

Гра слів заснована на подібності ім'я головного героя Кенан та наведених у прикладі Келвін, Кевін, Кальвін, Като, Конан.

З метою збереження гри слів у прикладі: Kel, that's a waffle. Chris is talking about a raffle. Кел, Кріс не про вафлі говорить, а про Рафл [42; 45]. Лексема «affle» перекладена транскрибуванням «рафл», щоб зберегти співзвучність зі словом «вафлі», які відтворені калькуванням.

В наступному прикладі для більшої зрозумілості гри слів для уточнення додана лексема «лотереї»: You wanna buy a raffle ticket? Не хочете купити квиточок лотереї «Рафл». Далі аналогічна ситуація: No, no, a raffle, man, not a waffle. Я кажу Рафл, а не вафлі [42; 45].

Для більшої адаптації були також використані наступні перекладацькі прийоми:

Додавання: No, no Cheryl is your name. Ні, *мамо*, тебе звати Шеріл [42; 45]. У прикладі додано лексему «мамо».

No, no, a raffle, man, not a waffle. *Я кажу* Рафл, а не вафлі [42; 45]. У прикладі

для уточнення додане «*я кажу*».

Вилучення: No, no .She didn't mean Kel, *she meant kel..ege – college*. Yes, they met in college. Ні. Вона хотіла сказати не Кел, а кол. . . коледж. Вони в коледжі познайомились [42; 45]. Були опущені зайві лексичні одиниці «*she meant*», «*yes*».

Заміна: This is my son Kato. Це мій син Като! [42; 45] У даному прикладі лексема «son» була перекладена авторським неологізмом «син», що додало більшої комічності в україномовному варіанті.

Didn't you bring us here to tell us about our Kevin? Хіба ви запросили нас не з приводу Кевіна? [42; 45] У прикладі простежується заміна лексеми «did» на «хіба» та «bring us» на «запросили» при перекладі.

I'm not much of a breakfast person. Я не дуже *люблю солодоці* [42; 45]. Вираз «a breakfast person» – «людина яка не любить снідати», замінили на «любить солодоці» [44].

Антонімічний переклад: Kel, that's a waffle. Chris is talking about a raffle. Кел, Кріс *не* про вафлі говорить, а про Рафл [42; 45].

You wanna buy a raffle ticket? *Не* хочете купити квиточок лотереї «Рафл» [42; 45].

Серед граматичних трансформацій для перекладу гри слів були використані.

Перестановка слів у реченні. I'm Kelvin's mother. Я мати *Келвіна* [42; 45].

No, no Cheryl is your name. Ні, *мамо*, тебе звати Шеріл [42; 45].

She didn't mean Kel, *she meant kel..ege – college*. Yes, they met in college [42; 45].

Didn't you bring us here to tell us about our Kevin? Хіба ви запросили нас не з приводу Кевіна? [42; 45].

You wanna buy a raffle ticket? Не хочете купити квиточок лотереї «Рафл» [42; 45].

Kel, that's a waffle. Chris is talking about a raffle. Кел, Кріс не про вафлі говорить, а про Рафл [42; 45].

Цілісне перегворення: *How's it going, Conan?* Які новини, Конан? [42; 45]

Об'єднання речень: *Kel, that's a waffle. Chris is talking about a raffle.* Кел, Кріс не про вафлі говорить, а про Рафл [42; 45].

Граматична заміна однини на множину: *Oh, we are so proud of you, Kelvin.* Кальвіне, я пишаюсь тобою [42; 45]. Множина «we» змінилась на однину «я».

Для відтворення іронії були застосовані наступні прийоми:

Заміна. *My mom is a joker and a snazzy dresser, too.* Мама велика дотепниця і охоча до маскарадів! [42; 45] Під час відтворення іронічного вислову «*snazzy dresser*», що у перекладі «прекрасний костюмер» повністю протилежне подіям епізоду – невдало підбраному вбранню героїні, було замінено на «охоча до маскарадів» [44].

What's with the goofy costume? Наступне словосполучення «*the goofy costume*» - «смішний костюм» було замінено на «цей туалет» [42; 44; 45]

У фразі: *Can't do that because that same genius broke the handle off the door.* Нажаль той самий геній скрутив ручку на дверях [42; 45] Цілий початок речення

«*can't do that because*» замінили на одне коротке слово «нажаль», а фразове дієслово «*broke off*», враховуючи візуальні дані серії, було перекладене калькуванням на «скрутив», а «*genius*» на «геній» [44].

Nice to you to sneeze me. Дякую, Келе, що заразив мене! [42; 45] В україномовному реченні лексема «*you*» була замінена на ім'я «Келе», тоді як «*sneeze*» - «чхнув» була замінена на «заразив». *Oh, it went great for the other*

team... Успішно для наших суперників. Лексична пара «*other team*» - «інша команда» була замінена на «наші суперники»

Вилучення: *Oh, it went great for the other team...* Успішно для наших суперників [42; 45]. У прикладі було опущено «*Oh, it went*». *Why do you torment me?* Знищуєшся? [42; 45] У прикладі вилучено «*why*» та «*me*».

My mom is a joker and a snazzy dresser, too. Мама велика дотепниця і охоча до маскарадів! [42; 45] Було вилучено «*too*» - «також».

Well, thanks for another memorable evening. Kel! Дякуємо за ще один незабутній вечір, Келе! [42; 45] У наведеному прикладі було вилучено «*well*».

Калькування. У попередньому реченні калькований вираз «*memorable evening*» - «незабутній вечір».

Oh, it went great for the other team... Успішно для наших суперників [42; 45]. Лексема «*great*» перекладена як «успішно».

Why do you torment me? Знищуєшся? У прикладі кальковано лексему «*torment*» як «знищуєшся» [42; 45].

Додавання. *My mom is a joker and a snazzy dresser, too.* Мама велика дотепниця і охоча до маскарадів! [42; 45] Де до звичайного слова «*joker*» («дотепниця») додали у перекладі прикметник «велика».

Під час перекладу іроній були залучені наступні види граматичних трансформацій. Цілісне перетворення: *Nice to you to sneeze me.* Дякую, Келе, що заразив мене! [42; 45]

Заміна частини мови: *I'm glad I'm not in trouble.* Щастя, що я не причетний [42; 45]. Фразеологізм «*in trouble*» був замінений на прикметник «причетний».

Гіперболи відтворювались з використанням наступних прийомів.

Додавання: *I'm burning up!* Я згорю живцем! [42; 45] У перекладі додано «живцем».

Заміна: *You better hurry up because if my daddy catches you in here, this is going to be the last room you'll see!* Поквапся, якщо батько тебе тут застукає це буде остання кімната в твоєму житті! [42; 45] У прикладі «*catches*» замінили на сленгові слово «застукає», фразу «*you'll see*» на «в твоєму житті».

We're never gonna get outta here. Ми замкнені у морозильній камері і всі загинемо [42; 45].

I've been searching the street for actors *all day*. I think I found *some good ones*.

Бігав *пів дня* але і акторів знайшов *класних!* [42; 45] Лексема «*all day*» була замінена на «*пів дня*». Лексема «*some good*» - відтворена як «*класних*», лексема «*ones*» була перетворена у «*акторів*».

I'm *in trouble*. Я *пропав!* [42; 45] Лексема «*in trouble*» була

калькована як «*пропав*».

Oh, my parents are going to *kill* me. В будь-якому разі батьки мене *вб'ють!*

[42; 45] Лексема «*kill*» відтворена калькуванням як «*вб'ють*».

I'm *burning up!* Я *згорю* живцем! [42; 45] Лексема «*burning up*» відтворена

як «*згорю*».

You better *hurry up* because if my daddy catches you in here, this is going to be the *last room* you'll see! *Поквався*, якщо батько тебе тут застукає це буде *остання*

кімната в твоєму житті! [42; 45] Лексеми «*hurry up*» та «*last room*» були перекладені як «*поквався*» та «*остання кімната*».

No one ever *tells* me. Мені ніколи не *кажуть!* [42; 45] Слово «*tell*» перекладене як «*кажуть*».

All my penguins are gonna *die* in the *heat*. Мої пінгвіни *поздыхають* від спеки!

[42; 45] Лексема «*die*» перекладена як «*поздыхають*», «*heat*» - «*спека*».

He does *this sort of thing* *all the time*. Він *завжди* вскакує в якусь халепу. [42;

45] Словосполучення «*all the time*» відтворене українською лексемою «*завжди*».

Модуляція. I've been searching the street for actors *all day*. I think I found *some good ones*. Бігав *пів дня* але і акторів знайшов *класних!* [42; 45] Фраза «*I've been searching the street*» шляхом модуляції відтворена словом «*бігав*».

Конкретизація. У реченні «Give me it back! Віддай *серце!*» для уточнення було замінено лексему «*it*» на «*серце*» [42; 45].

Having a heart attack, that's what I'm doing. Why did you sneak through my window? *Помираю* від інфаркту, ось, що [42; 45]. «*Having*» конкретизовано як «*помираю*».

Вилучення лексичних одиниць, що є зайвими: All my penguins are gonna die in the heat. Мої пінгвіни *поздыхають* від спеки! [42; 45] Було вилучено «*all*».

Who says we can't stay forever, Kel? It might be just the life for us. Хто сказав, що не можемо! Непогане життя! [42; 45] Вилучення «stay forever» та ім'я «Kel».

You better hurry up because if my daddy catches you in here, this is going to be the last room you'll see! Поквапся, якщо батько тебе тут застукає це буде остання кімната в твоєму житті! [42; 45] У прикладі перекладу вилучені лексеми «you better», «because», та «my».

No one ever tells me. Мені ніколи не кажуть! [42; 45] Опущено «no one»

Були використані наступні різновиди граматичних трансформацій:

Цілісне перетворення: We're never gonna get outta here. Ми замкнені у морозильній камері і всі загинемо [42; 45]. Україномовне речення повністю замінює сутність англomовного. Так само і наступне речення: He does this sort of thing all the time. Він завжди вскакує в якусь халепу [42; 45]. Також повністю відрізняється від попередника.

Oh, my parents are going to kill me. В будь-якому разі батьки мене вб'ють! [42; 45] ...just leave) And you are never to set foot in this house again!.. Геть з мого дому! Щоб ноги твоєї більше не було! [42; 45]

No one ever tells me. Мені ніколи не кажуть! [42; 45]

Who says we can't stay forever, Kel? It might be just the life for us. Хто сказав, що не можемо? Непогане життя! [42; 45]

Членування речення: You take it with you and your cold wills no back. Візьми з собою. Вип'єш і від застуди сліду не залишиться [42; 45]. Одне англomовне речення відтворили двома україномовними.

Об'єднання речень: I've been searching the street for actors all day. I think I found some good ones. Бігав пів дня але і акторів знайшов класних! [42; 45] Два незалежних англійських речення перейшли в одне українське речення.

Вилучення: I've been searching the street for actors all day. I think I found some good ones. Бігав пів дня але і акторів знайшов класних! [42; 45] Було вилучено зайві члени речення «I think I».

Having a heart attack, that's what I'm doing. Помираю від інфаркту, ось, що

[42; 45]. У реченні під час перекладу відкинули «*I'm doing*».

Oh, my parents are going to kill me. В будь-якому разі батьки мене вб'ють!

[42; 45]. Вилучено граматичну форму «*are going to*».

Перестановка слів у реченні: You better hurry up because if my daddy catches

you in here, this is going to be the last room you'll see. Поквапся, якщо батько тебе тут застукатиме це буде остання кімната в твоєму житті! [42; 45]

I've been searching the street for actors all day. I think I found some good ones.

Бігав пів дня але і акторів знайшов класних! [42; 45]

Під час перекладу метафор перекладачі використали наступну серію прийомів.

Заміна. Welcome to our happy home, principal Dimly. Вітаємо у нашому благословенному домі, директоре Дімлі [42; 45]. Прикметник «*happy*» був замінений на «благословенний».

You take it with you and your cold wills no back. Візьми з собою. Вип'єш і від застуди сліду не залишиться [42; 45]. У перекладі замінено вираз «*your cold wills no back*» на лексему «від застуди сліду не залишиться».

Калькування: So tell me a little about your father so that I can get into character.

Розкажіть мені про свого батька щоб я вжився в образ [42; 45]

Man, you're in trouble! Вскочив ти у халепу! [42; 45] Ідіома «*be in trouble*» була перекладена фразеологізмом «вскочити в халепу».

This is the happiest day of my life! Це найщасливіший день мого життя! [42; 45]. Лексема «*happiest*» перекладена «найщасливіший».

But can't you just eat my allowance? Може з'їсте мої кишенькові [42; 45]. Слова «*eat*» перекладене «з'їсте» та «*кишенькові*».

Вилучення: So tell me a little about your father so that I can get into character [42; 45]. Розкажіть мені про свого батька щоб я вжився в образ. Було застосоване опущення зайвої одиниці «*a little*».

Нами були виявлені випадки утворення метафор під час перекладу за їх відсутності в тексті оригіналу. Створення нових метафор відбулося шляхом

застосування прийому контекстуальної заміни лексеми іншою: *That's the best idea I've ever heard. It's brilliant!* Це *найблискучіша* ідея, що я будь-коли чув [42; 45]. Лексема «best» була замінена на «найблискучіша», що призвело до утворення метафоричної конструкції.

Додавання: *You take it with you and your cold wills no back.* Візьми з собою.

Вип'єш і від застуди сліду не залишишься [42; 45]. У перекладі подано лексему «вип'єш».

Антонімічний переклад: *You have a vivid imagination, Kel!* У тебе хвора уява! [42; 45] Де лексема «vivid» – жива, яскрава, була перекладена протилежним

за значенням «хвора» [44].

But can't you just eat my allowance? Може з'їсте мої кишенькові [42; 45].

Словосполучення «can't» перекладене «може».

Були використані наступні граматичні трансформації:

Об'єднання речень: *That's the best idea I've ever heard. It's brilliant!* [42; 45]

Це *найблискучіша* ідея, що я будь-коли чув.

Членування речень. *You take it with you and your cold wills no back.* Візьми

з собою. *Вип'єш* і від застуди сліду не залишишься [42; 45]. З одного речення у перекладі зробили два.

У текстах діалогів були виявлені наступні приклади **алюзій**, які для створення комічного настрою були перекладені шляхом транслітерації та калькування. *What is Nobel Prize?* Що таке *Нобелівська премія*? Келан: *I have no*

idea. Поняття не маю [42; 45]. Лексема «Nobel» – «нобелівська» була перекладена з залученням транслітерації, оскільки це прізвище, *Prize* – «премія» калькуванням.

Епітети були відтворені шляхом застосування ряду наступних засобів.

Додавання: *Look at the expensive-looking cheap TV.* Дешеві телевізори

навмисно роблять соліднішими на вигляд! [42; 45] Додано словосполучення

«*навмисно роблять*». *What an amazingly awful guess!* Вражаючий, але хибний здогад! [42; 45] У перекладі доданий сполучник «але».

Лексична заміна: У попередньому реченні епітет «*awful*» - «жахливий» замінили на «*хибний*».

Now, if I was sane, I'd have to charge you \$800. But lucky for you, I'm crazy!

Якби я був при здоровому глузді то сказав би 800 доларів, ... але на щастя для тебе я шаленець! [42; 45] Лексема «*charge*» - «вимагати плату» була замінена на «*сказав*». У перекладі усунена «*I'd have to*».

Калькуванням перекладена лексема «*sane*» - «при здоровому глузді».

Look at the expensive-looking cheap TV. Дешеві телевізори навмисно роблять соліднішими на вигляд! [42; 45] Вираз «*expensive-looking cheap*» був перекладений як «*дешеві*», «*соліднішими на вигляд*».

Вилучення: That's crazy talk. Це шаленство [42; 45]. Під час перекладу опущено слово «*talk*». What an amazingly awful guess! Вражаючий, але хибний здогад! [42; 45] В україномовному варіанті опустили займенник «*what*».

Під час роботи над україномовним варіантом використали наступні граматичні трансформації. Перестановка слів у реченні: Look at the expensive-looking cheap TV. Дешеві телевізори навмисно роблять соліднішими на вигляд! [42; 45] What an amazingly awful guess! Вражаючий, але хибний здогад! [42; 45]

Заміна частини мови: Look at the expensive-looking cheap TV. Дешеві телевізори навмисно роблять соліднішими на вигляд! [42; 45] Прикметники «*expensive-looking*» була перекладена словосполученням прикметника та іменника «*соліднішими на вигляд*».

But lucky for you, I'm crazy! ... Але на щастя для тебе я шаленець! [42; 45]

Прикметник «*crazy*» замінили на розмовний іменник «шаленець». That's crazy talk. Це шаленство [42; 45]. Прикметник «*crazy*» замінили на іменник «шаленство». What an amazingly awful guess! Вражаючий, але хибний здогад! [42; 45]. Прислівник «*amazingly*» замінили на прикметник «вражаючий».

3.2 Аналіз особливостей перекладу оцінної та розмовної лексики, авторських неологізмів та лексичних повторів

Переклад оцінної лексики потребував наступних перекладацьких прийомів.

Калькування було застосоване для перекладу: *Excellent!* Чудово! *This isn't the chef's fault, hammer head!* Не шеф-кухар, дубово голово. [42; 45] Вислів «*hammer head*» було адаптовано шляхом підбору відповідника з української лексики «дубово голово» [44].

You're a geek? Що ти зануда? Так до слова «*geek*» серед низки значень підбрали саме «зануда». Такий самий прийом спостерігається і у наступному реченні: *No! No! Get that demon out of here!* Ні, ні, ні – виженіть демона! До лексеми «*demon*» було підбране саме значення «демона». [42; 44; 45]

Те саме прослідковується у наступному прикладі: *I told you to stay upstairs, demon!* Я велів тобі чекати на горі! От чортеня! До лексеми «*demon*» підбран варіативний відповідник «чортеня» [42; 44; 45].

That boy's deficient! Цей хлопець дефективний! Здійснено калькування до слова «*deficient*» саме значення «дефективний», що надає виразу більшої комічності [42; 44; 45].

Wait till tell my mama that I'm a genius! Треба мерщій сказати моїй матері! Мамо, я геній! Лексема «*genius*» перекладена калькуванням як «геній» [42; 44; 45]. *We were watching these boring old home movies of Kyra as a baby.* Ми дивились

нудне відео, як Кіра була малою. Лексема «*boring*» була перекладена як «нудне» [42; 44; 45].

Вилучення: У вище наведеному прикладі опустили слово «*old*».

No, silly. Ні. У даному випадку повністю вилучено оцінну лексичну одиницю.

I bet he was just an ugly baby. Б'юсь об заклад він був потворою! У реченні вилучено прислівник «*just*» [42; 45].

Come on, glow worm. Не барись, хробаче. В україномовному варіанті відсутній переклад лексеми «*glow*» - «сяючий», а «*worm*» калькована як «хробаче» [42; 45].

This isn't the chef's fault, hammer head! Не шеф-кухар, дубово голово! Було усунуто лексему «*fault*» - «помилка» [42; 45].

Лексична заміна: *I told you to stay upstairs, demon!* Я велів тобі чекати на горі! От чортеня! [42; 45] Лексема «*told*» була замінена на «велів».

Exit stage right, pickle chip. Мерщій одягайся, обпатране курча! [42; 45]

Словосполучення «*exit stage right*», що означає «вихід справа від сцени» було замінено на зовсім інше «мерщій одягайся», а прикметник «*pickle*» - «маринований» був замінений на інший «обпатраний», «*chip*» на «курча» [44].

...*And follow me, snow pea.* І йди за мною, білий китайський горошку [42; 45].

У перекладі відбулася заміна лексеми «*snow*» на «білий». «*Pea*» перекладене калькуванням як «горошок» [44].

Come on, gravy cheeks. Ходімо, обморожені щічки [42; 45]. Лексема «*gravy*» - неформальне «легкі гроші» була замінена на «обморожені». «*Cheeks*» перекладене калькуванням як «щічки» [44].

Come on, scaly. Ходімо, недотепо [42; 45]. Прикметник «*scaly*» - «лускатий» змінили на більш комічне «недотепо» [44].

Come on, rickety! Поквапся, дотепнику [42; 45]. Лексема «*rickety*» «хоробрий» замінили на «дотепнику» [44].

Додавання: ...*And follow me, snow pea.* І йди за мною, білий китайський горошку [42; 45]. Лексема «*snow*» була перекладена з додаванням «китайський».

Під час перекладу були використані наступні граматичні трансформації.

Членування речення: *I told you to stay upstairs, demon!* Я велів тобі чекати на горі! От чортеня! З одного речення оригіналу у перекладі зробили два [42; 45].

У наступному прикладі: *Wait till tell my mama that I'm a genius!* Треба мерщій сказати моїй матері! Мамо, я геній! [42; 45]

Заміна частини мови та лексична заміна: *I bet he was just an ugly baby.* Б'юсь об заклад він був потворою! [42; 45] Словосполучення «*ugly baby*» було перекладене, як «потвора», де прикметник «*ugly*» перетворився на іменник «потвора». Зміна пасивної конструкції на активну та перестановка слів у реченні.

Some deficient boy made me fall down the stairs. Через одного дефективного я скотився зі сходів! [42; 45]

Адаптація розмовної лексики потребувала використання наступних засобів.

Калькування. Досить часто застосовувалось, оскільки оригінальний текст був насичений рідко вживаною розмовною лексикою. What are you *screwy*? Чи ти з глузду з'їхав? [42; 45] Слово «*screwy*» – застаріла неофіційна лексика, що означає приблизно як наше «божевільний» [44]. Тому перекладний текст містить близьке за значенням «глузду з'їхав».

Now I know he's *loopy*. Він точно збожеволів [42; 45] *Loopy* – розмовна форма, що означає приблизно як наша лексема «збожеволів» [44].

Some *whacko* and a guy with a knight's helmet on his head. Якийсь дивак і хлопець у шоломі [42; 45]. Неофіційна лексема «*whacko*» у перекладі означає близьке до нашого «дивак» [44].

You ever want to come *hang out* at my house again? Ти хочеш *приходити* до мене в гості? [42; 45] Розмовне фразове дієслово «*to hang out*» означає проводити багато часу в якомусь місці, було перекладене як «*приходити*».

Hey, hey, *pipe down*. Годі *пхинькати* [42; 45]. У прикладі для комічності застосована розмовна ідіома «*pipe down*» – «припини розмовляти», що була відтворена шляхом підбору суто українського слова «*пхинькати*».

That's not *cool*! That's not normal! Ти думаєш це *круто*? Ні! Це ненормально! [42; 45] Неофіційна лексема «*cool*» перекладене калькуванням, як «*круто*».

Actually I was thinking about how much I want you to *get out* of my way. Насправді я думаю як мені *здихатись* тебе! [42; 45] Ідіоматичний вираз «*to get out of my way*» – розмовна форма, що у грубій формі наказує розблокувати шлях.

Додавання: How we going to do the show next week with your daddy kicking me out of the house and all? Що *тепер* буде з *нашою* програмою, якщо твій батько не пускає мене *на поріг* свого дому? [42; 45] У перекладі були додані лексеми «*тепер*», «*нашою*», «*на поріг свого*».

Лексична заміна: You *wacky* mom, you...мамо, яка ти *роззява* [42; 45]. Англійське «*wacky*» має значення «божевільний, дивний», що у перекладі було замінено на більш влучний для глядача «*роззява*» [44].

How we going to do the show next week with your daddy kicking me out of the house and all? Що *тепер* буде з *нашою* програмою, якщо твій батько не пускає

мене на поріг свого дому? [42; 45] У прикладі прислівник «*how*» в українському перекладі замінили на «*що*».

We're going to *pig out* tonight, aren't we? Вечір *шаленого свинства*! [42; 45]

Неофіційна форма фразового дієслова «*pig out*», що дослівно означає «дуже багато їсти», була відтворена фразою «*шаленого свинства*» [44].

Вилучення лексем: Some whacko and a guy with a *knight's* helmet on his head.

[42; 45] Якийсь дивак і хлопець у шоломі. У прикладі в українському варіанті відсутній переклад слова «*knight*» - «*рицарський*».

Year, but it seemed kind of *fishy* to me like they were trying to cover something

up. Не можу позбутись відчуття, що від мене щось приховують [42; 45]. У прикладі опустили лексему «*fishy*» - слово розмовної мови «*нечесний*», або «*помилковий*» [44].

You about made me wet my *pj's*. Я через тебе мало не обмочився! [42; 45] У

данному випадку вилучено *pj's* - це скорочена неофіційна форма слова *rajamas* - піжама [44]. *Now I know* he's loony. Він точно збожеволів [42; 45]. Було

вилучено «*now I know*».

How we going to do the show *next week* with your daddy kicking me out of the

house and *all*? Що тепер буде з нашою програмою, якщо твій батько не пускає

мене на поріг свого дому? [42; 45] У прикладі опущено лексему «*next week*» - наступного тижня, та «*all*» - зовсім.

Антонімічний переклад: How we going to do the show *next week* with your

daddy *kicking me out* of the house and *all*? Що тепер буде з нашою програмою, якщо

твій батько *не пускає* мене на поріг свого дому? [42; 45] У прикладі вжите

фразове дієслово неофіційної форми «*kicking me out*» - «*силою змусити когось покинути місце*», яке було перекладене на українську з застосуванням

антонімічного перекладу «*не пускає*» [44].

That's *not* cool! That's not normal! Ти думаєш це круто? Ні! Це ненормально!

[42; 45] Неофіційна лексема «*cool*» під час перекладу втратила прислівник «*not*» - *не*.

У роботі над ситкомом нами були виявлені наступні приклади граматичних трансформацій. Заміна пасивної форми на активну: You about made me wet my pjs. Я через тебе мало не обмочився! [42; 45]

Граматичні заміни. We're going to pig out tonight, aren't we? Вечір шаленого свинства! [42; 45] Питальне речення було перекладене як окличне.

That's not cool! Ти думаєш це круто? [42; 45] Окличне речення переклади питальним. Також у цьому та наступному реченнях використана трансформація цілісного перетворення. Yeah, but it seemed kind of fishy to me like they were trying to cover something up. Не можу позбутись відчуття, що від мене щось

приховують [42; 45]. У даному прикладі зміні піддано більша половина речення.

Незалежно від якого клопоту перекладачам завдають **сленгові лексичні одиниці**.

Серед лексичних трансформацій були застосовані наступні

Калькування: You can't be 3 halves. What are you, ignorant? [42; 45] Може бути тільки дві половини, невігласе. Сленгова форма «ignorant», що притаманна афроамериканському населенню, походить від лексеми «ignorant» - «неосвідчений» та була відтворена у перекладі суто українським словом «невіглас» [44].

Hey, you're not a baby no more and don't nobody want to see your booty. Келе, ти вже не малюк і ніхто не хоче оглядати твій зад [42; 45]. Лексична одиниця «booty» - це синонімічна сленгова форма лексеми сідниці. В україномовному перекладі відтворена іншою синонімічною сленговою одиницею «зад» [44].

My mom said I had the cutest little butt. Мама каже у мене була гарненька рожева попка [42; 45]. Лексична одиниця «butt» - це сленгові форма для лексеми «bottom» - сідниці, була перекладена сленговою українською формою «попка» [44].

Заміна: Лексична одиниця «little» - маленька була замінена на «рожева».

Oh, why you dissing me, man? Ви блефуете [42; 45]. Лексема «diss» - це характерна для США сленгові форма слова «принижувати», в перекладі замінена на «блефуете» [44].

Антонімічний переклад: *You can't be 3 halves. What are you, ignorant? Може бути тільки дві половини, невігласе [42; 45]. У перекладі замінили «can't be 3» на позитивну форму «може бути тільки дві половини».*

Серед граматичних трансформацій нами виявлені наступні. Об'єднання речень. *You can't be 3 halves. What are you, ignorant? Може бути тільки дві половини, невігласе [42; 45].* У зв'язку з об'єднанням речень були вилучені непотрібні елементи шляхом застосування граматичного вилучення «*what are you*». Цілісне перетворення та граматична заміна: У прикладі: *Oh, why you dissing me, man? Ви блефуете [42; 45].* Питальне речення трансформували в розповідне.

Вилучені непотрібні лексичні одиниці «*Oh, why*», «*man*». Питальне речення стало розповідним.

Реалії під час перекладу були відтворені шляхом транскрибування:

I can't wait to watch the Bulls' game on my new TV! Тепер я стежитиму за грою Чикаго Булз по своєму новому телевізору [42; 45]. У епізоді згадується місцева баскетбольна команда *Chicago Bulls*, назва якої подана у повній формі шляхом транскрибування.

Would you land on Chicago?... Maybe you get go in Nebraska? Ви хочете сідати просто в Чикаго? А не хотіли би полетіти далі в Небраску? [42; 45]

Транслітерація. *Well, the only thing that can defeat captain O Wonderful are corn dogs. Єдине чого боїться капітан О' Вандерфул – це корн доги [42; 45].* У прикладі транскрибується назва фаст фуду «*corn dog*» – корн доги [44].

Заміна: *Come on, Skipru. Ходімо, побігайчику! [42; 45]* Фірмова назва арахісового масла зі США «*Skipru*» було замінене на лексему «побігайчику».

I can't wait to watch the Bulls' game on my new TV! Тепер я стежитиму за грою Чикаго Булз по своєму новому телевізору [42; 45]. Лексема «*wait*» – «чекати» була замінена на «стежитиму».

Maybe you get go in Nebraska? А не хотіли би полетіти далі в Небраску? [42; 45] Лексема «*maybe*» була замінена на «а».

Модуляція. *Well, the only thing that can defeat captain O Wonderful are corn dogs. Єдине чого боїться капітан О' Вандерфул – це корн доги [42; 45].* Фраза

«*can defeat*» - дослівно «*може налякати*», перекладена на «*боїться*». Для відтворення речення також використана граматична трансформація заміни пасивної конструкції речення на активну.

Генералізація: *Banging my head with the lima beans*. Стукаю себе по голові тропічною квасолькою [42; 45]. Лексема «*lima beans*» передає значення лімські боби, що походять з Перу, була замінена на більш загальну назву «тропічна квасолька».

Антонімічний переклад: *I can't wait to watch the Bulls' game on my new TV!*

Тепер я стежитиму за грою Чікаго Булз по своєму новому телевізору [42; 45].

Фраза «*can't wait*», що дослівно «*не можу дочекатися*» перекладена «*стежитиму*».

Алюзії у реченні: *What is Nobel Prize?* Що таке Нобелівська премія? [42; 45]

Перекладені транскрибуванням та калькуванням.

Авторські неологізми ситкому були перекладені за допомогою наступних прийомів. Неологізми, які представляли собою певний набір звуків були перекладені шляхом транскрибування. *Leave your hand over this hat and say: "Loba-voba daga obladi oblada"*». Взмахни рукою над капелюхом і скажи: «Лоба-воба дага обладі облада» [42; 45]. *Leave your hand and say: "Dipidi do inagoda*

davida bebi"». Взмахни рукою над капелюхом і скажи: «Діпідіду інагода давіда бєбі» [42; 45].

I'm ser Kelalot. Дивись, я сер Келолот [42; 45]. Вказаний okazіоналізм утворений транскрибуванням ім'я героя у першій частині слова та суфіксом -лот.

Заміна лексичних одиниць: *I'd take my mother to the clinic to clean the...lama...lama...toop*. Я сьогодні маю везти свою маму в лікарню, щоб її там прочистили... вуха...нюха...пуха [42; 45]. Неологізми «*lama...lama...toop*» були замінені на «вуха...нюха...пуха».

3.3 Перекладацькі прийоми відтворення лексичних повторів,

числівників, алогізмів, топонімів і власних назв

Лексичний повтор перекладений шляхом наступних прийомів:

Заміна: *Lumberjack school?* Курси дроворубів? [42; 45] Лексема «*school*» замінена на «курси», «*lumberjack*» перекладено з застосуванням калькування. *I do, I do, I do!* Люблю, люблю, люблю [42; 45]. Фраза «*I do*» перекладена як «люблю». *It's about time!* - Нарешті! [42; 45]

Вилучення: *Ugly baby! Ugly baby!* Потвора! Потвора! [42; 45] Опущене слово «*baby*» - «немовля».

Калькування і транскрибування: *I'm a captain O' Wonderful!* Я капітан О' Вандерфул [42; 45]. Лексема «*captain*» - капітан перекладена калькуванням.

Прізвище «*O' Wonderful*» відтворене транскрибуванням – «*О' Вандерфул.*».

Грамаітичні трансформації. Цілісне перетворення: *It's about time!* - Нарешті! [42; 45] Англomовне речення видозмінене повністю, але зберегло своє значення в україномовному.

Заміна частини мови: *Ugly baby! Ugly baby!* Потвора! Потвора! [42; 45]

Прикметник «*ugly*» переклали іменником «потвора».

Наступні речення, що містять в собі числівники, як лексичні засоби вираження комічного перекладались калькуванням. *All right, but you're going to fix my dinner first, right?* Може спершу приготуєте мені обід? [42; 45] Дієслово «*fix*» – розмовна форма, що означає «приготувати обід», «*first*» - «спершу» [44].

I'm willing to give you \$ 2 for the TV you paid \$1 for. Ви сплатили за цей телевізор один долар. Я пропоную Вам за нього два долари! *I'll pay each of you 35 \$.* Я вам виплачу по 35 доларів. *All right - \$36.* Гарзд по 36 [42; 45].

Daddy, may I please have \$10? Татусю, дай мені , будь-ласка, 10 доларів! [42;

45] *I sold one ticket.* Продав один квиток! [42; 45] *It comes out to \$912 plus tip.* З

вас 912 доларів і чайові [42; 45]. *It's 21.00.* Дев'ять година! [42; 45] *Here's this week's allowance, son - \$ 1 million* [42; 45]. Ось тобі синку твої кишенькові - мільйон доларів. Вище названі числові лексеми були перекладені калькуванням.

You mean you've been gone for 2 hours and you only made \$1? Тобто за дві

години ти заробив один долар? [42; 45] Лексема «*made*» була перекладена як «заробив». Лексеми «*2 hours*» калькуванням відтворена як «дві години», «*\$1*» - «один долар».

But I must tell you it's not humanly possible to drink an entire *tankard* of grog in under 10 seconds. Але випити *барильце* грогу за 10 секунд нормальна людина не здатна [42; 45]. Слово «*tankard*» було перекладене як «*барильце*», «10 seconds» калькуванням перекладене, як «10 секунд» [44].

Wake up! It's 5.30! Prokidai'sia. Uze piv na shostu [42; 45]. Калькуванням відтворено лексему «*wake up*» - «*прокидайся*», «5.30» - «*пів на шосту*».

I did not *get up* at 5.30 in the morning, nor 15 miles with a knight's helmet on not to meet your parents. Я не для того *прокинувся* о пів на шосту ранку і прострибав 20 кілометрів у лицарському шоломі, щоб не зустрітися з твоїми батьками [42; 45]. З застосуванням калькування відтворено лексеми «*get up*» - «*прокинувся*», «15 miles» - «20 кілометрів».

I got the 75 pizzas and the diet soda you ordered. Я приніс вам 75 порцій піци і дієтичну *Кока-колу* що ви замовляли [42; 45]. Лексема «*soda*» була відтворена більш звичною для українського споживача брендовою назвою «*Кока-кола*». Словосполучення «75 pizzas» перекладене калькуванням як «75 порцій піци».

Транскрибування: But I must tell you it's not humanly possible to drink an entire tankard of grog in under 10 seconds. Але випити *барильце* грогу за 10 секунд нормальна людина не здатна [42; 45]. Слово «*grog*» було перекладене як «*гrog*».

Заміна: *All right, but you're going to fix my dinner first, right?* *Може* спершу приготуєте мені обід? [42; 45] Виділена фраза замінена на лексему «*може*».

У наступному прикладі Кенан піднімає вартість: *All right, \$36. Гарзд до 36.* На що актор погоджується: *Done! You must learn to negotiate.* Згода! Треба знати собі ціну [42; 45]. Вираз «*learn to negotiate*» - «вчитися вести переговори» було замінено на фразеологізм «*знати собі ціну*».

I was getting worried... You were supposed to be here 3 minutes ago. Я почав вже хвилюватися. Ви мали *прийти* ще три хвилини тому! / I would have gotten here sooner, but you gave me bad direction. Я прийшов би вчасно, якби ви *детальніше пояснили, як сюди дістатись* [42; 45]. У наведеному прикладі були замінені наступні вирази: «*be here*» на «*прийти*», «*gave me bad direction*» на

«детальніше пояснити, як сюди дістатись». Перекладено калькуванням «3 minutes» - «три хвилини».

Excuse me. Do you sell individual grapes? Вибачте, можна купити три виноградини? [42; 45] Лексема «individual» була замінена на «три».

Well, I'm willing to give you \$ 2 for the TV you paid \$1 for. Ви сплатили за цей телевізор один долар. Я пропоную Вам за нього два долари! [42; 45] Англomовне речення було розбите на два україномовні. Фраза «willing to give» була замінена на «пропоную».

I'm feeling sleepy. It's 21.00. Я закуняв. Дев'ята година! [42; 45] Лексема «sleepy» була замінена на «закуняв».

Додавання. Man, I can't believe you sold 40 tickets in one day! Як ти зумів продати 40 лотерейних квитків? [42; 45] У перекладі додано лексему «зуміє», «лотерейних», кальковано «40 tickets» - «40 квитків».

But I must tell you it's not humanly possible to drink an entire tankard of grog in under 10 seconds. Але випити барильце грогу за 10 секунд нормальна людина не здатна [42; 45]. У перекладі додано лексему «нормальна».

I got the 75 pizzas and the diet soda you ordered. Я приніс вам 75 порцій піци і дієтичну Кока-колу, що ви замовляли [42; 45]. Речення відтворене шляхом додавання «вам» «порції».

Вилучення: \$ 35 - I don't know. Ну не знаю [42; 45]. У прикладі усунуто числову одиницю.

Here's this week's allowance, son - \$ 1 million. Ось тобі синку твої кишенькові - мільйон доларів [42; 45]. Під час перекладу вилучено лексему «week».

It's 5.30! Come on, today's the day I meet my real parents. Уже пів на шосту! Сьогодні я зустрінаюсь зі своїми справжніми батьками [42; 45]. У прикладі вилучені лексеми «come on», «the day».

...yesterday, you promised me that you'd give me \$10. Remember, daddy? Вчора ти обіцяв мені 10 доларів. Пам'ятаєш, тату? [42; 45] У прикладі вилучено зайві лексичні одиниці «that you'd give me».

Man, I can't believe you sold 40 tickets in one day! Як ти зумів продати 40 лотерейних квитків? [42; 45] У перекладеному реченні вилучено фразу «*Man, I can't believe*».

But I must tell you it's not humanly possible to drink an entire tankard of grog in under 10 seconds. Але випити барильце грогу за 10 секунд нормальна людина не здатна. [42; 45] Було вилучено словосполучення «*I must tell you*», «*entire*».

I sold one ticket. Продав один квиток! [42; 45] Було усунуто займенник «*I*».

Граматичні трансформації. Членування речення. *Well, I'm willing to give you*

\$ 2 for the TV you paid \$1 for. Ви сплатили за цей телевізор один долар. Я пропоную Вам за нього два долари! [42; 45] Англomовне речення було розбите на два україномовні.

Цілісне перетворення: *Daddy, may I please have \$10?* Татусю, дай мені, будь-ласка, 10 доларів? [42; 45]

Excuse me. Do you sell individual grapes? Вибачте, можна купити три виноградини? [42; 45]

Wait. You mean you've been gone for 2 hours and you only made \$1? Тобто за дві години ти заробив один долар? [42; 45]

I'm usually in bed by now. В такий час я вже у ліжечку. [42; 45]

It comes out to \$912 plus tip. З вас 912 доларів і чайові.

Зміна послідовності слів у реченні: *All right, but you're going to fix my dinner first, right?* Може *спершу* приготуєте мені обід? [42; 45]

Well, I'm willing to give you \$ 2 for the TV you paid \$1 for. Ви сплатили за цей телевізор один долар. Я пропоную Вам за нього два долари! [42; 45]

But I must tell you it's not humanly possible to drink an entire tankard of grog in under 10 seconds. Але випити барильце грогу за 10 секунд нормальна людина не здатна [42; 45]. *Here's this week's allowance, son - \$ 1 million.* Ось тобі синку твої кишенькові - мільйон доларів [42; 45].

I'll pay each of you 35 \$. Я вам виплачу по 35 доларів [42; 45].

Окличне речення перекладене, як питальне: *Man, I can't believe you sold 40 tickets in one day!* Як ти зумів продати 40 лотерейних квитків? [42; 45]

Алогізми у висловах героїв відтворювались українською мовою з залученням наступних спеціальних перекладацьких прийомів.

Калькування. I know how to rollerblade. I just haven't learned how to stop yet. Я катаюсь дуже добре, тільки зупинитись не навчився! [42; 45] У наведеному прикладі лексема «rollerblade» - «кататися на роликах» була перекладена як просто «кататися» [44].

Because he called me a zit. What if he pops me? Він назвав мене гнійником! А якщо він захоче мене *видушити*? [42; 45] Комічний ефект створений лексемою «pop» було перекладено калькуванням, як «видушити» [44].

Well, 20 minutes till raffle time! If you need me, I'll be in the back soaking my feet. До розіграшу дві години - піду покуняю в підсобці [42; 45]. Лексема «be in the back» була перекладена як «буду у підсобці» [44].

The recruiter from southwestern northern college is coming to my house tonight.

А до мене сьогодні прийдуть з південно-західного університету півночі [42; 45].

Слова, що викликають сміх «southwestern» та «northern» були кальковані як «південно-західного», «півночі».

There's nothing funny about, say, ... putting an armadillo down somebody's pants. Це аж ніяк не дотепно, скажімо, кинути комусь в штани броненосця [42; 45]. Шляхом калькування лексема «putting» перекладена як «кинути», «armadillo» - «броненосець», «pants» - штани.

We're not gonna be turned into giant fish, are we? Ми не перетворимось у величезну рибину? [42; 45] Дієслово «turned into» було перекладене як «перетворимось», «giant fish» - «величезну рибину».

We win a trip to Idaho but on the plane ride there, we run out of fuel and are forced to land in Sweden, where we become magicians. And then we eat the fish? Ми виграємо авіа-подорож у Айдахо, але нашому літаку забракне керасину і ми зробимо вимушену посадку у Швеції. А там зробимось чаклунами і харчуватимемось рибою [42; 45].

Калькуванням були перекладені лексеми «run out» - «забрakне», «fuel» - «керасину», «forced to land» - «вимушену посадку».

«become magicians» - «зробимось чаклунами» та «eat the fish» - «харчуватимемось рибою».

I haven't had a home-cooked meal since mother left for lumberjack school. Я не коштував домашньої страви, відколи мама пішла на курси дроворубів [42; 45].

Лексема «home-cooked meal» перекладена як «домашньої страви», шляхом калькування.

Now about a raffle to win a waffle? А вафли будуть розіграватися на Рафлі? [42; 45] Лексема «affle» була відтворена калькуванням як «розіграватися».

I got accepted to northeast western university! Ні, мене зачислено у північно-східний університет заходу! [42; 45] Лексеми на позначення комічного – «northeast» та «western» перекладені калькуванням «північно-східний» та «заходу».

Наступні приклади калькування слова «alien» - «інопланетянин».

See? You're an alien. Адже ти інопланетянин [42; 45].

Your parents adopted an alien. Твої батьки всиновили інопланетянина? [42; 45]

He wants to know if he's an alien. ... You're all aliens! Він інопланетянин... Ви всі інопланетяни... [42; 45]

Yeah, we're trying to prove my man Kenan here is an alien from outer space. Намагаємось довести, що мій друг Кенан інопланетянин. [42; 45]

Oh, maybe they're snow people from the North Pole? А якщо вони снігові люди з північного полюсу? [42; 45] Комічне створене словами «snow people» - «снігові люди», що перекладене калькуванням.

Модуляція. I know how to rollerblade. I just haven't learned how to stop yet. Я катаюсь дуже добре, тільки зупинятись не навчився! Виділені фрагменти речень були перекладені прийомом модуляції.

Вилучення. У вищенаведеному прикладі були вилучена зайва лексема «yet».

Наступний приклад: We win a trip to Idaho but on the plane ride there, we run out

of fuel and are forced to land in Sweden... [42; 45] Ми виграємо авіа-подорож у Айдахо, але нашому літаку забракне керасину і ми зробимо вимушену посадку у Швеції. Було видалено «*ride there*».

Well, 20 minutes till raffle time! *If you need me*, I'll be in the back soaking my feet.

До розіграшу дві години - піду покуняю в підсобці [42; 45]. В україномовному варіанті опустили «*if you need me*».

Because he called me a zit. Він назвав мене гнійником! [42; 45] Під час перекладу спостерігається вилученням непотрібної лексичної одиниці «*because*».

The *recruiter* from southwestern northern college is coming to my house tonight. А до мене сьогодні прийдуть з південно-західного університету півночі [42; 45]. Слово «*recruiter*» втратилось під час перекладу.

We're not *gonna be* turned into giant fish, *are we*? Ми не *перетворимось* у величезну рибину? [42; 45] Під час утворення питання вилучили непотрібні лексичні одиниці «*gonna be*», «*are we*».

He wants to know if he's an alien... You're all aliens! Він інопланетянин... Ви всі інопланетяни... [42; 45] Перекладачем усунуто «*He wants to know if*».

Yeah, we're trying to prove my man Kenan *here* is an alien from outer space. [42; 45] Намагаємось довести, що мій друг Кенан інопланетянин. У прикладі вилучені наступні лексичні одиниці «*yeah, we*», «*here*», «*from outer space*».

Додавання: *Because* he called me a zit. What if he pops me? Він назвав мене гнійником! А якщо він захоче мене видушити? [42; 45] Під час перекладу додано лексему «захоче».

Конкретизація We win a *trip* to Idaho... Ми виграємо авіа-подорож у Айдахо... [42; 45] Слово «*trip*» було конкретизоване як «авіа-подорож».

Лексична заміна. Well, 20 minutes till raffle time! *If you need me*, I'll be in the back *soaking my feet*. До розіграшу дві години - піду покуняю в підсобці [42; 45].

Лексеми «*soaking my feet*», що дослівно означає «мити стопи» була відтворена у перекладі лексичною заміною на «піду покуняю», «20 minutes» - «20 хвилин» замінили на «дві години».

I haven't had a home-cooked meal since mother left for *lumberjack* school. Я не коштував домашньої страви, відколи мама пішла на курси дроворубів [42; 45].
 Лекеема «*school*» була замінена на «курси», «*lumberjack*» перекладена калькуванням «дроворубів».

The recruiter from southwestern northern *college* is coming to my house tonight. А до мене сьогодні прийдуть з південно-західного університету півночі [42; 45].
 Слово «*college*» був замінений перекладачем на «університет».

Граматичні трансформації. Об'єднання речень. I know how to rollerblade.

I just haven't learned how to stop yet. Я катаюся дуже добре, тільки зупинитись не навчився! [42; 45] У наведеному прикладі спостерігається злиття речень.

Well, 20 minutes till raffle time! If you need me, I'll be in the back soaking my feet. До розіграшу дві години - піду покуюню в підсобці [42; 45].

Перестановка слів у реченні. Well, 20 minutes till raffle time! If you need me,

I'll be in the back soaking my feet. До розіграшу дві години - піду покуюню в підсобці [42; 45].

There's nothing funny about, say, ... putting an armadillo down somebody's pants - Це аж ніяк не дотепно, скажімо, кинути комусь в штани броненосця [42; 45].

How about a raffle to win a waffle? А вафлі будуть розігруватися на Рафлі?

I got accepted to northeast western university! Ні, мене зачислено у північно-східний університет заходу! [42; 45]

Цілісне перетворення. The recruiter from southwestern northern college is coming to my house tonight. А до мене сьогодні прийдуть з південно-західного університету півночі [42; 45].

Заміна частини мови. ... we run out of fuel and are forced to land in Sweden... але нашому літаку забракне керасину і ми зробимо вимушену посадку у Швеції... [42; 45] Дієслово «*forced*» перекладене прикметником «вимушена».

Переклад **топонімів** був здійснений в основному з застосуванням

транскрибування. Розглянемо більш детально. Would you land on *Chicago*?... Maybe you get go in *Nebraska*? Ви хочете сісти просто в *Чикаго*? А не хотіли би полетіти далі в *Небраску*? We win a trip to *Idaho* but on the plane ride there, we run

out of fuel and are forced to land in Sweden... Ми виграємо авіа-подорож у Айдахо, але нашому літаку забракне керасину і ми зробимо вимушену посадку у Швеції [42; 45]. Визначеним способом були відтворені назви – Chicago (Чикаго), Nebraska (Небраска), Idaho (Айдахо). Назву Sweden – Швеція відтворено способом калькування.

Власні назви перекладались транскрибуванням. У наступному прикладі ефект комічного створений саме ім'ям героя, що у перекладі означає «дивовижний» відтворене українською транскрибуванням. Ladies and gentlemen, please welcome – captain O`Wonderful! Пані і панове – Капітан О`Вандерфул [42; 45].

Наступний приклад створює комічний ефект за рахунок англійських мейн, що належать родині китайської національності. Sorry to disturb you again, but you wouldn't happen to be George Rockmore, would you? And you must be Margaret? I know that isn't Kevin. Вибачте, що потурбували. Ваше ім'я не Джордж Рокмор?... А Ви напевне, Маргарет Рокмор. Чи це не Кевін? [42; 45]

Ім'я George (Джордж) та Kevin (Кевін) перекладені транскрибуванням. Margaret (Маргарет) – транслітерацією.

Kel moves to Australia? Кел від'їжджає в Австралію? [42; 45] Australia –

Австралія перекладена із застосуванням калькування.

Загалом основні проблеми перекладу лексико-семантичних засобів вираження комічного полягали у наявності розмовної лексики, сленгу, реалій, що потребували залучення для перекладу додаткових джерел. Також неабиякої складності додала специфічна afro-американська вимова акторів.

При перекладі враховувались традиції народу та національні мовні особливості. Так для української мови притаманна більша милозвучність та лексична різноманітність, що вимагає для адекватного перекладу відповідати цим вимогам. Все вище зазначене призвело до того, що для створення зацікавленості серед української глядацької аудиторії перекладачам необхідно було докласти неабияких зусиль.

3.4 Аналіз отриманих результатів

Проаналізувавши особливості перекладу 189 лексем на позначення комічного нами встановлено, що були використані перекладацькі засоби у загальній кількості 197. Лексичні прийоми застосовувались 189 разів, і склались з: вилучення – 9, лексичної заміни – 33, модуляція – 1, калькування – 110, конкретизація – 3, генералізація – 1, описового перекладу – 1 раз, транскрибування – 25, транслітерація – 2, додавання – 2, антонімічний переклад – 2.

Серед граматичних трансформацій, що використовувались 8 разів перекладачі примінили: граматичну заміну частини мови – 7, та заміну однини на множину – 1 випадок.

Загальний відсотковий розподіл частоти вживання лексичних трансформацій становив: вилучення – 5%, лексичної заміни – 17.5%, модуляція – 0,5 %, калькування – 58 %, конкретизація – 2 %, генералізація – 0,5 %, описового перекладу – 0,5 %, транскрибування – 13 %, транслітерація – 1 %, додавання – 1 %, антонімічний переклад – 1 %. Отримані нами данні відображені у додатку В.1 «Частота вживання лексичних трансформацій при перекладі лексико-семантичних засобів вираження комічного».

Серед граматичних трансформацій використовувались: граматична заміна частини мови – 4 %, граматична заміна однини на множину – 0,5 %.

Загальна частота вживання перекладацьких засобів для відтворення 163 речень речень, що містять комічне значення відбувалась із використанням наступних лексичних трансформацій: додавання – 17 разів, вилучення – 53, заміни – 56, модуляція – 4, калькування – 121, конкретизація – 5, транскрибування – 26, транслітерація – 2, генералізація – 1, описовий переклад – 1 раз, антонімічний переклад – 10.

Граматичні трансформації: перестановка слів у реченні – 26, членування речення – 6, цілісне перетворення – 18, об'єднання речень – 9, граматичні вилучення – 4. Граматичні заміни в загальній кількості – 18, з яких граматична заміна частини мови – 12, граматична заміна однини на множину – 2, зміна

пасивної конструкції на активну 2, окличне речення, що перекладене, як питальне 2.

Відсоткові показники застосування лексичних трансформацій, що були використані під час створення україномовного варіанту речень, що несуть комічну семантику наступні: додавання – 10 %, вилучення – 32.5 %, заміна – 34 %, модуляція – 2.5 %, калькування – 74 %, конкретизація – 3 %, транскрибування – 16 %, транслітерація 1 %, генералізація 0.5 %, описовий переклад – 0.5 %, антонімічний переклад – 6 %.

Граматичні трансформації: перестановка слів у реченні – 16 %, числування речення – 4 %, цілісне перетворення – 11 %, об'єднання речень – 4 %, граматичні вилучення – 2.5 %. Граматичні заміни в загальній кількості 11%, з яких домінують граматичні заміни частини мови, які склали 67 % всіх граматичних заміни, граматична заміна однини на множину – 11 %, зміна пасивної конструкції на активну 11 %, окличне речення, що перекладене, як питальне 11 %.

Проаналізувавши отримані результати ми з впевненістю можемо стверджувати, що найчастішими лексичними перекладацькими засобами для відтворення лексико-семантичних засобів вираження комічного слугували калькування – 58 %, лексичної заміни – 17.5% і транскрибування – 13 %.

Для відтворення комічної семантики речень з лексичних перекладацьких інструментів найбільш часто були використані калькування – 74 %, заміна – 34 %, вилучення – 32.5 %, транскрибування – 16 %, додавання – 10 %.

Відносно великий відсоток вживання транскрибування можна пояснити наявністю власних назв, топонімів та реалій, що створювали певні перекладацькі труднощі та вимагали застосування цього засобу.

Так для створення зацікавленості серед української глядацької аудиторії перекладачу необхідно докласти не аби яких зусиль. Так нами підмічено, що україномовний переклад ситкому містить більшу кількість метафор та оцінної лексики, що, на нашу думку, пов'язане перш за все зі стилістичними особливостями української мови. Ми виявили одну заміну, завдяки якій була

створена україномовна метафора за її відсутності в англomовному варіанті. Достовірні статистичні розрахунки по співставленні частоти вживання оцінної лексики в україномовному перекладі в порівнянні з англomовним оригіналом ми не проводили, оскільки були обмежені рамками основної теми роботи. Це потребує більш детальних та ґрунтовних досліджень.

Так, за допомогою великої кількості оцінної лексики репліки Кела в перекладі досить легко відрізнити від реплік його друга Кенана. За цими репліками глядач вже може скласти психологічний та інтелектуальний портрет кожного з героїв. Так, Кел постає перед нами нерозумним наївним хлопцем, з своєрідних просторічних реплік та абсурдних дій котрого створюються комічні ситуації серіалу.

Отже, україномовний переклад ситкому ми вважаємо досить вдалим. Він зроблений високо-професійно. У невеликих репліках перекладачі зуміли зберегти комічну семантику, а в деяких місцях, навіть, створити додаткові смішні моменти.

Висновки до розділу 3

Україномовний переклад ситкому виконаний на високому рівні. Він вдало адаптував американський продукт до вітчизняного вибадливого глядача. Найчастішими лексичними перекладацькими засобами для відтворення лексико-семантичних засобів вираження комічного слугували калькування – 58 %, лексичної заміни – 17.5% і транскрибування – 13 %.

Для відтворення комічної семантики речень з лексичних перекладацьких інструментів найбільш часто були використані калькування – 74 %, заміна – 34 %, вилучення – 32.5 %, транскрибування – 16 % та додавання – 10 %.

Ми вважаємо, що варто більш глибоко дослідити особливості перекладацького відтворення лексико-семантичних засобів вираження комічного, а також дослідити частоту вживання оцінної лексики в україномовному перекладі в порівнянні з англomовним оригіналом та її вплив на створення нових комічних епізодів.

ВИСНОВКИ

НУБІП України

З давніх-давен увагу філософів та науковців різних країн привертала тема

комічного. Спеціалісти різних галузей знань – філософії, лінгвістики, мистецтвознавства, літератури - вносили свої погляди у загальне всесвітнє наукове надбання про теорію та різновиди комічного.

НУБІП України

Під комічним розглядають філософсько-естетичну категорію, в основі якої

лежать протиріччя, що залежать від певних соціальних чинників та особливостей світогляду людини.

НУБІП України

Проаналізувавши вже остаточно сформовані погляди на «комічне», нами виведена однозначна риса характерна для всіх них – це безглузді, абсурдні та смішні події людського життя, що здатні викликати сміх. Все серйозне, досконале, трагічне протиставляється несерйозному, недосконалому комічному.

НУБІП України

Комічне – це унікальне суспільне явище, яке змінюється разом з певним суспільством. Гумор відрізняє у кожного народу, в залежності і залежить від віку та від епохи. Люди по-різному реагують на однакову комічну ситуацію. Індивідуальні риси характеру, настрою, життєвий досвід (загальне самопочуття, позитивні емоції, позитивні асоціації), почуття гумору, загальна ерудованість та особливості світогляду грядана впливають на сприйняття комічного.

НУБІП України

Стосовно кількості різновидів комічного науковці все ще не дійшли єдиної загальноприйнятої думки. Виділяють наступні види комічного – іронія, сатира, сарказм та гумор. Але загалом, не дивлячись на усе різноманіття комічного – основною його кінцевою метою є викликати сміх у глядача.

НУБІП України

Філософські погляди на комічне та його природу займають провідне місце в його вивченні та науковому осмисленні. Перші роздуми про сутність комічного зародились ще у добу Античності та були вперше окреслені у працях Платона.

НУБІП України

В цілому філософія негативно ставиться до гумору. Незважаючи на велику кількість теоретичних думок з цього приводу, майже всі вчені мають одну спільну думку – емоції, які супроводжуються сміхом, завжди містять у собі елемент агресії.

Філософи різних епох через власні теорії намагались пояснити природу сміху. На сьогоднішній день не існує єдиної загальноприйнятної теорії, яка б пояснювала природу сміху та його місце в свідомості. Механізми природи комічного все ще залишаються не достатньо зрозумілими. Загалом в основу усіх теорій комічного покладають умови виникнення комічного та заборони, що гальмують реакцію сміху. [2, с. 134]

Нами була розглянута одна з найбільш відомих класифікацій теорій природу сміху в філософії запропонована D. H. Monro. Він виділяв 3 групи. Перша група – це теорії невідповідності, філософи якої вбачають сміх у раптовому усвідомленні невідповідності між результатом ті очікуванням, між реальним об'єктом та поняттям. Друга група - теорії зверхності, представники якої розглядали у сміху задоволення від зверхності над невладою, кепкування з нього. Третя група - теорії полегшення, або теорія втішання, філософи – послідовники якої вбачають у сміху результат зняття напруги та полегшення, наприклад від страху.

Вже існує велика кількість засобів передачі комічного і їх кількість поступово зростає. Сучасні мистецькі прийоми, що здатні створювати комічний ефект поділяють на вербальні та не вербальні. До вербальних належить – подвійний сенс, гра слів, применшення, перебільшення та інше. До невербальних відносять – міміка, смішні ситуації, положення та жести.

Мовний комізм також притаманний вербальним текстам. Використання будь-яких лексичних засобів може породжувати комічний ефект. Серед лексико-семантичних засобів вираження комічного виділяють – алюзію, антитезу, гіперболу, літоту, зевгму, іронію, каламбур, порівняння, метафору, персоніфікацію, метонімію, антономазію, синекдоху, перифразу, антифразис, гротеск, алегорію, епітет, анафора.

Ситком – ситуаційна комедія – це особливим різновидом медійної культури, телевізійний серіал тривалістю 22 хвилини з обов'язковою дворазовою перервою на рекламу по 4 хвилини, з постійним основним складом акторів та місцем дії, зйомки якого відбуваються у павільйоні за присутності живої аудиторії, події

мають завершення наприкінці серії та в подальшому не згадуються, у головній сюжетній лінії на перший план виходить комічність звичайних буденних ситуацій. Ситками не несуть жодної смислової та соціально-виховної функції.

Вони лише висвітлювати певні соціальні проблеми, але не нав'язують ніякі зміни.

У ході дослідження ситкому нами виокремлені 163 діалогічних речення вираження комічного, що містять 189 лексичних одиниць та словосполучень, що семантично передають комічні настрої. Нами встановлено, що для створення смішних ситуацій режисери використовували художні засоби образності (порівняння, гра слів, гіперболи, іронії, епітети, метафори, літоти, анафора, алюзії), літературну лексику (реалії, власні назви, топоніми, повтори, неологізми, алогізми, оцінну лексику, числівники) та не літературну лексику (розмовну та сленгову), що реалізували свій комічний ефект лише в тісній співпраці з сюжетними подіями серіалу.

Провівши статистичну обробку матеріалів 163 діалогічних реплік та знайдених 189 лексичних одиниць та словосполучень з комічною семантикою, ми встановили, що загальна та відсоткова кількість виявлених нами лексико-семантичних одиниць становила: іронія – 9 (5 %), порівняння – 25 (13 %), літота – 5 (2.5 %), анафора – 4 (2 %), гіпербола – 12 (6 %), епітети – 7 (4 %), метафора – 8 (4 %), лексичні повторення – 5 (2.5 %), оцінна лексика – 22 (12 %), розмовна лексика – 12 (6 %), гра слів – 13 (7 %), реалії – 6 (3 %), алюзії – 2 (1 %), сленг – 4 (2 %), авторські неологізми – 4 (2 %), топоніми – 4 (2 %), власні назви – 5 (2.5 %), числові лексичні одиниці – 20 (10.5 %), алогізми – 24 (13 %).

Найбільшу відсоткову кількість за частотою використання склали: порівняння – 13 %, алогізми – 13 %, оцінна лексика – 12 % та числові лексичні одиниці – 10.5 %. Загалом вони становили 48.5 %. Наполовину меншими за частотою використання відзначені гра слів – 7 %, гіперболи – 6 % та розмовна лексика – 6 %. Ця група складала 19 %. Найменшою частотою використання відзначились: іронія – 5 %, епітети – 4 %, метафори – 4 %, реалії – 3 %, лексичні повторення – 2.5 %, літота – 2.5 %, власні назви – 2.5 %, сленг – 2 %, авторські

неологізми – 2 %, топоніми – 2 %, анафора – 2 % та алюзії – 1 %. Разом вони склали 32.5 %.

Отримані нами данні вказують на те, що алогізми (13 %), оцінна лексика (12 %) та числівники (10.5 %) мають вагомий вплив на створення комічного. Разом вони склали 35.5 %.

Серед художніх засобів образності домінують порівняння (13 %), гра слів (7 %), гіперболи (6 %). Значно меншою виявилась частота вживання тронії (8 %), епітетів (4 %), метафор (4 %), літот (2.5 %), анафора (2 %) та алюзії (1 %). Загалом вони склали 44.5 %.

Серед нехудожніх засобів образності засобами створення комічного виступали лексеми на позначення розмовної лексики (6 %), реалій (3 %), власних назв (2.5 %), лексичні повтори (2.5 %), сленгові лексичні одиниці (2 %), авторські неологізми (2 %) і топоніми (2 %). Разом вони становили всього 20 %.

Для перекладу 189 лексем на позначення комічного нами встановлено, що були використані наступні перекладацькі лексичні засоби: витучення – 9 (5%), лексичної заміни – 33 (17.5%), модуляція – 1 (0,5%), калькування – 110 (58%), конкретизація 3 (2 %), генералізація 1 (0,5 %), описового перекладу - 1 (0,5 %), транскрибування – 25 (13 %), транслітерація 2 (1 %), додавання 2 (1 %), антонімічний переклад 2 (1 %).

Проаналізувавши отримані результати ми з впевненістю можемо стверджувати, що найчастішими лексичними перекладацькими засобами для відтворення лексико-семантичних засобів вираження комічного слугували калькування – 58 %, лексичної заміни – 17.5% і транскрибування – 13 %. Відносно великий відсоток вживання транскрибування можна пояснити наявністю власних назв, топонімів та реалій, що створювали певні перекладацькі труднощі та вимагали застосування цього засобу.

Ми вважаємо, що на частотність використання лексико-семантичних засобів вираження комічного впливає сюжетні події серії. Якби ми обрали інші

серії то, найвірогідніше, статистичні показники відрізняться би. Це вказує на те, що дослідження даного питання потребує більшої вибірки та більшої кількості часу, що обмежується рамками даної роботи.

На нашу думку лексико-семантичні засоби вираження комічного не слугують головним інструментом створення комічного ефекту. Їх можна вважати допоміжним джерелом комічного. Головним же джерелом комізму у ситуативних комедіях, на наш погляд, виступають самі кумедні ситуації, абсурдні та показні дії акторів, а також кумедна міміка героїв.

Загалом основні проблеми перекладу лексико-семантичних засобів вираження комічного полягали у наявності розмовної лексики, сленгу, реалій, що потребували залучення для перекладу додаткових джерел. Також неабиякої складності додає специфічна афро-американська вимова акторів.

Отже, україномовний переклад ситкому ми вважаємо досить вдалим. Він зроблений високо-професійно. У невеликих репліках перекладачі зуміли зберегти комічну семантику, а в деяких місцях, навіть, створити додаткові смішні моменти. Так нами підмічено, що україномовний переклад ситкому містить більшу кількість метафор та оцінної лексики, що, на нашу думку, пов'язане перш за все зі стилістичними особливостями української мови.

Достовірні статистичні розрахунки по співставленні частоти вживання в україномовному перекладі в порівнянні з англійським оригіналом ми не проводили, оскільки були обмежені рамками основної теми роботи.

Не зважаючи на чисельні праці в галузі комічного, тема лінгвістичних досліджень ситкомів все ще залишаються не достатньо представленою в українському мовознавстві та потребує подальших детальних напрацювань. Ми вважаємо, що варто більш глибоко дослідити особливості перекладацького відтворення лексико-семантичних засобів вираження комічного, а також дослідити частоту вживання оцінної лексики в україномовному перекладі в порівнянні з англійським оригіналом та її вплив на створення нових комічних епізодів.

1. Андрієнко Т.П. Мовленнєвий акт іронії в англійській мові (на матеріалі художньої літератури XVI та XX століть) : автореф. дис... канд. філол. наук : 10.02.04. Харків, 2002. 18 с.

2. Аристотель. [пер. Б. Тена; вст. ст. і коментарі Й. Кобова]. Поетика. Київ: Мистецтво, 1967. 136 с.

3. Блинова І. А., Зернецька А. А. Гумор як різновид комічного: критерії виокремлення, теорії реалізації і засоби вираження. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: «Філологія. Журналістика»*. 2021. Т. 32 (71), № 1, ч. 2. С. 35 – 43.

4. Болдирєва А.Є. Мовні засоби створення гумористичного ефекту: лінгвокогнітивний аспект (на матеріалі романів Г.Г. Вудхауза) : автореф. дис... канд. філол. наук : 10.02.04. Одеса, 2007. 24 с.

5. Бондаренко К. Універсальне та національно специфічне в текстах гумористичних ситкомів. *Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Сер.: Філологічні науки*. — 2010. Вип. 89(3). С. 99-104. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzs_2010_89%283%29_26 (дата звернення 17.12.2022)

6. Демиденко О.І., Козиряцька О. В. Деякі особливості відтворення мовної гри в українських перекладах англійських ситкомів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». серія «Філологія»*. 2018. Вип. 4(72), грудень. С. 82–85.

7. Ємець О.В. Семантика, синтактика та прагматика тропів в аспекті поетизації художньої прози (на матеріалі оповідань Ділана Томаса) : автореф. дис... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2000. 19 с.

8. Загороднюк Ю. А. Ситком як актуальна форма комічного в масовій культурі. *Гілея: науковий вісник, філософські науки*. Вип. 99. С.278 -283.

9. Калита О.М. Мовні засоби вираження іронії в сучасній українській малій прозі : автореф. дис... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2006. 20 с.

10. Калита О. Типи комічних текстів та особливості їх стилістичного аналізу. *Лінгвостилістичні студії*. Луцьк, 2015. Вип. 2. С. 54 - 61. URL: https://enpuii.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/29776/Kalyta_54-61.pdf?sequence=1. (дата звернення 22.12.2022)

11. Кириченко О. А. Вербалізація гумору в англomовних ситкомках. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія Філологічна*. 2015. Вип. 51. С. 214-217. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2015_51_82 (дата звернення 17.12.2022)

12. Кузьмич О. Я. Мовні засоби творення комічного в українській прозі кінця ХХ століття - початку ХХІ століття : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Луцьк, 2015. - 20 с.

13. Кутоян А. К. Композиційно-мовленнєві засоби створення комічного в тексті англійської комедії : автореф. дис... канд. філол. наук : 10.02.04. Харків, 2007. 19 с.

14. Лесик І.В. Інтерпретація іронії реципієнтом: когнітивний і комунікативний аспекти (на матеріалі англomовного художнього дискурсу) : автореф. дис... канд. філол. наук : 10.02.04. Одеса, 2009. 20 с.

15. Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 752 с.

16. Песоріна Л. М. Мовні засоби створення комічного ефекту в короткому оповіданні (на матеріалі творів О.Генрі, Е.Кестнера, А.П.Чехова) : автореф. дис... канд. філол. наук : 10.02.15. Донецьк, 2006. 20 с.

17. Почапська-Красуцька О. Сатиричний політичний коментар на сторінках газети «Postpostup». *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Філологія. Соціальні комунікації»*, 2011. Вип. 26. С. 233-236.

18. Савіна Ю. О. Когнітивна природа комічного та вербальні засоби його створення у художньому тексті (на матеріалі "малої" прози Дж. К. Джерома й О. Генрі) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Херсон, 2014. 22 с.

19. Самохіна В. О. Жарт у сучасному комунікативному просторі Великої Британії і США: текстуальний і дискурсивний аспекти : автореф. дис. ... д-ра

філол. наук : 10.02.04. Київ, 2010. 36 с.

20 Семків Р.А. Іронія як принцип художнього структуротворення : автореф. дис... канд. філол. наук : 10.01.06. Київ, 2002. 19 с.

21 Содель О. С. Застосування лексико-семантичних перекладацьких трансформацій як спосіб відтворення семантичних особливостей англійськомовних анекдотів. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Філологічні науки*. 2018. № 16 (56). С. 64–67.

22 Стилїстика української мови / Л. І. Мацько та ін. Київ : Вища школа, 2003. 463 с.

23 Столяр, М. Філософія сміху та гумору в сучасному історико-філософському дискурсі. *Sententiae*. Volume XXXVII, Issue 1, 2018. Вінниця, 2018, 37(1), - С. 168-178. URL: <https://doi.org/10.22240/sent37.01.168> (дата звернення 02.01.2023)

24 Стоянова Т. Особливості перекладу англійського гумору українською. *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського*, 2020 № 31. С. 401-417. URL: <https://www.lingstud.od.ua/archive/2020/31/26.pdf>. (дата звернення 10.12.2022)

25 Титаренко О. Ю. Мовні засоби вираження гумору (на матеріалі творів англійської та американської літератури XIX-XX ст.): дисс. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / О. Ю. Титаренко. – К.: КИУ, 1992. – 218 с.

26. Федоренко В. В. Розуміння категорій сміху та комічного в філософії. Збірник матеріалів конференції «Від смішного до великого: феномен комічного в літературі та культурі». Бердянськ, 28–29 вересня 2017. - С.133-135. URL: <https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2019/03.pdf> (дата звернення 20.12.2022)

27. Філоник О. Ю., Уінтерз С. Ю. Блендинг як засіб перекладу гри слів в англійськомовному ситкомі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. 2019. Вип. 5(73), березень. С. 220–224.

28 Хорнюк Д. Особливості перекладу категорії комічного українською мовою. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 28. Т. 4. С.52-57.

29. Шонь О. Б. Мовностилістичні засоби реалізації гумору, іронії і сатири в американських коротких оповіданнях : автореф. дис... канд. філол. наук : 10.02.04. Львів, 2003. 20 с.

30. Шумейко О. А. Мовні засоби творення комічного в сучасній українській поезії (на матеріалі творів другої половини ХХ століття) : дис... канд. філол. наук : 10.02.01 / Шумейко Олена Анатоліївна ; Харківський національний ун-т ім. В.Н.Каразіна. Харків, 2007. - 198 с.

31. Щербина А. Жанри сатири і гумору: нарис. Київ: Дніпро, 1977. 136 с.

32. Яновська Г. В. Фреймова репрезентація іронії в пресі (на матеріалах української, російської, польської та англomовної преси) : автореф. дис... канд. філол. наук : 10.02.15. Донецьк, 2006. 18 с.

33. Amir, L. (2018). *Curriculum Vitae*. Retrieved March 2, 2018 from University of Illinois Springfield website: <https://www.uis.edu/philosophy/wp-content/uploads/sites/56/2013/03/CV-lydia-amir.doc> (дата звернення 12.12.2022)

34. Amir, L. (2014). *Humor and the good life in modern philosophy: Shaftesbury, Hamann, Kierkegaard*. Albany: State University of New York Press. P.393. URL: <https://cmc.marmot.org/EbscoAcademicCMC/ocn870646715> (дата звернення 12.12.2022)

35. Berger, A. A. (1993). *An Anatomy of Humor*. (New Brunswick, N.J.: Transaction Publishers.) New York: Routledge. 2017, P. 211. URL: <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9781315082394/anatomy-humor-arthur-asa-berger> (дата звернення 12.12.2022)

36. *From Man and Civilization: Control of the Mind*, ed. Seymour M. Farber and Roger H.L. Wilson. Copyright 1961. Used with permission of McGraw-Hill Book Company. URL: https://www.forgottenbooks.com/en/download/ManandCivilization_10778799.pdf (дата звернення 13.01.2023)

37. Holmes J. Having a laugh at work: how humor contributes to workplace culture.

Journal of Pragmatics. 2002. No. 34 (12). P. 168–171. URL: https://www.researchgate.net/publication/222352757_Having_a_laugh_at_work_How_humour_contributes_to_workplace_culture. (дата звернення 22.12.2022)

38 Laughter and emotion. Britannica. URL:
<https://www.britannica.com/topic/humor/Laughter-and-emotion> (дата звернення
 22.12.2022)

39 Monro, D. H. Theories of Humor. In L. Behrens, & J. Rosen (Eds.), Writing and
 Reading Across the Curriculum (pp. 349-355). Glenview, IL.: Scott,
 Foresman&Company. URL: [https://epub.chnpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/
 1802/1.pdf](https://epub.chnpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1802/1.pdf) (дата звернення 14.01.2023).

40 Альона Горбатко. 10 нових ситкомів, які варто подивитися англійською.
 Greenforest journal. URL: [https://greenforest.com.ua/journal/read/10-newest-
 sitcoms-to-watch-and-learn-english](https://greenforest.com.ua/journal/read/10-newest-sitcoms-to-watch-and-learn-english) (дата звернення 18.01.2023)

41 Гротеск. Словник української мови. Академічний тлумачний словник. URL:
<http://sum.in.ua/ghrotesk> (дата звернення 10.01.2023).

42 Кенан і Кел / реж. Кім Філдс, Вірджил Л. Фабіан, Брайан Роббінс ; в ролях:
 Кенан Томпсон, Кел Мітчелл ; Nickelodeon. Серіал вийшов на екрани у 1996.
 URL: <https://kinogoua.com/serialy/9455-kenan-kel.html> (дата звернення
 03.01.2023)

43 Що таке sitcom. Каталог статей. URL: [https://catalogueofarticles.com/kultura-ta-
 mistectvo/shho-take-sitcom/](https://catalogueofarticles.com/kultura-ta-mistectvo/shho-take-sitcom/) (дата звернення 19.01.2023)

44 Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org>.

45 Kenan & Kel / producers Kim Bass, Virgil L. Fabian, Brian Robbins ; Kenan
 Thompson, Kel Mitchell ; Nickelodeon. Premiere Date: Jul 15, 1996. URL:
<https://www.netflix.com> (дата звернення 03.01.2023)

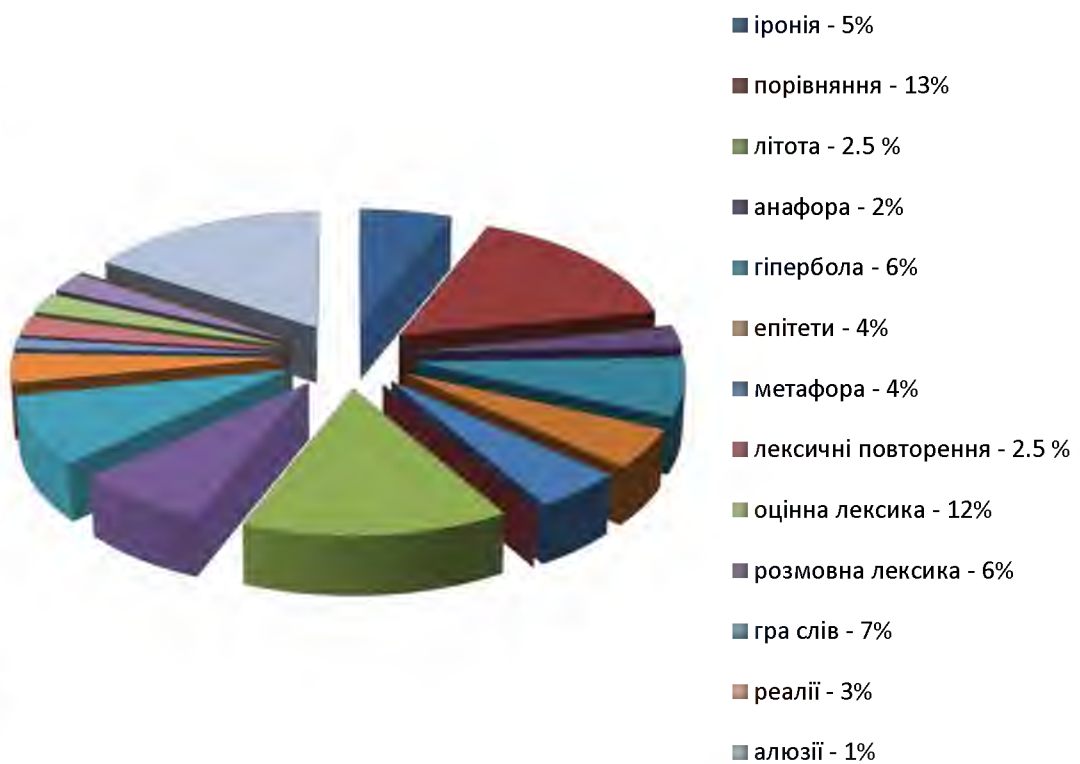
46 Kenan & Kel (1996 – 2000). URL: https://www.rottentomatoes.com/tv/kenan_kel
 (дата звернення 03.01.2023)

47 Sitcom. Merriam-webster dictionary. URL: [https://www.merriam-
 webster.com/dictionary/sitcom...](https://www.merriam-webster.com/dictionary/sitcom...) (дата звернення 17.01.2023)

48 Theories of Humor – Monro. The book of threes. URL:
<https://www.bookofthrees.com/theories-of-humor-monro/> (дата звернення 05.01.2023)

Частота використання лексико-семантичних засобів вираження комічного у ситкомі «Кенан і Кел»

Частота використання лексико-семантичних засобів вираження комічного у ситкомі «Кенан і Кел».

НУБІП України

НУБІП України

Частота вживання лексичних трансформацій при перекладі лексико-семантичних засобів вираження комічного

НУБІП України

Частота вживання лексичних трансформацій при перекладі лексико-семантичних засобів вираження комічного

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України